Letnik 42 · številka 123 · december 2016

GLASILO KRAJEVNE SKUPNOSTI POLJANE

VAŠČAN

»Od kod prihajamo? Kdo smo? Kam gremo?«

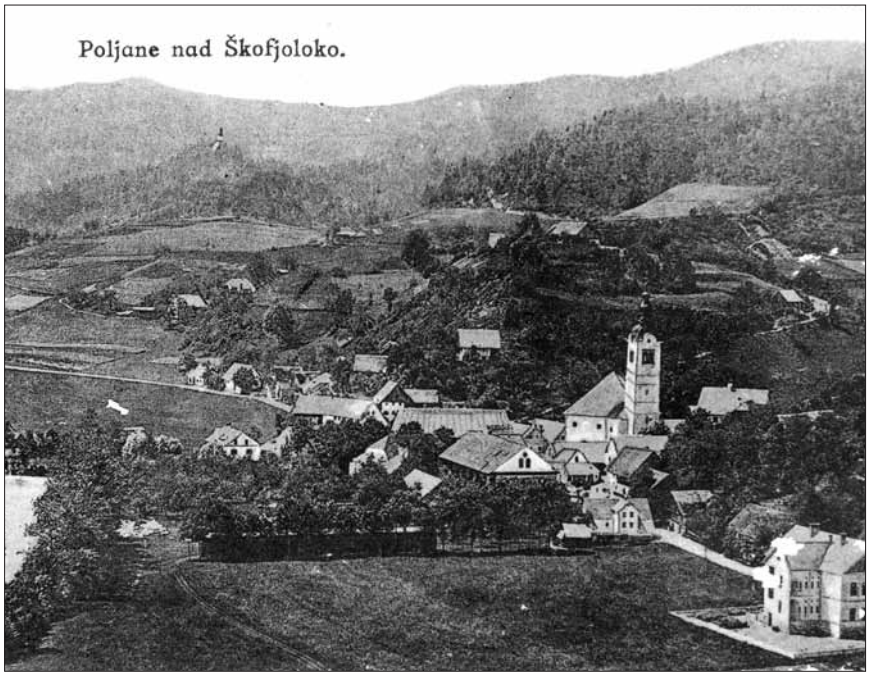

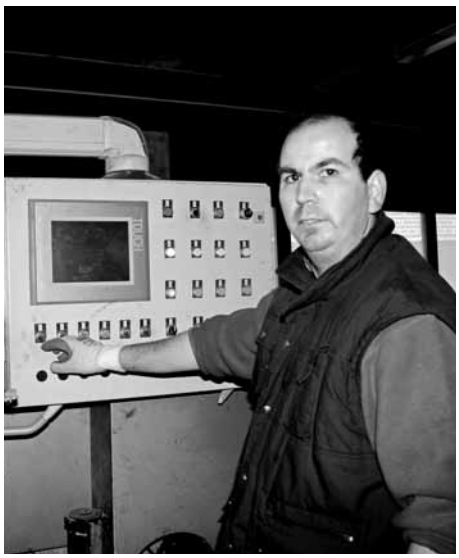

Bogatitev, drugačna od lastninjenja

Ko bili smo še otroci in je imela domišljija prosto pot, smo brez težav prestopali obdobja: desetletja, stoletja, tisočletja in živeli zdaj med vitezi in kralji, potem med ravbarji, žandarji, drugi dan borili se z Navajo Indijanci ali vneli vojno Nemcev s partizani. Danes, pri odraslih, pa je vse drugače, pravzaprav ravno obratno. Čas nas obvladuje in mi njega ne!

Morali bi ga ujeti in po nenasilni metodi enkrat za vselej vkleniti ter potem po najboljših zamislih po svoje voditi. Seveda bi ga ne utesnjevali v kakšnem neprodušno zaprtem oddelku, niti ga držali radovednim očem na razdalji in zgolj na ogled – kot to dandanes radi počnejo s kakšno njegovo slabo posrečeno imitacijo na futuristični razstavi ali v zdolgočasenem zgodovinskem muzeju. Fizične osebe, države, družbe in podjetja bi ga lastninili in po manjših kosih prodajali naprej – mlajša obdobja dražje, starejša pa po nižji ceni – tako kot na trgu že stoletja teče prestavljanje lastništva manjših kosov zemeljske skorje. Kakor se za civilizirano družbo spodobi, bi si do njega prizadevali ohraniti čim bolj zdrav in spoštljiv odnos. To bi uredili s posebno odredbo na mednarodni ravni. A ker se mimo vseh predpisov vedno najde skrita steza do nenavadno sprijenih zlorab, bi v teh primerih v njegovo bran krenili dobro organizirani naravovarstveniki. Tako, zdaj pa to ukročeno dimenzijo – s katero zdaj lahko svobodno razpolagamo – za pokušino spustimo v življenje, da preverimo, ali plava ali pa potone.

V prvi fazi bi nastopila svoboda časovnega prehajanja. Vse bi se vozilo sem in tja. Mi bi vstopali v drugi čas, iz drugih časov bi prihajali v našega. To bi se ogledovali, rokovali, opazovali, pomenkovali, drug drugega občudovali, svoje misli izmenjevali, trgovali, barantali … onim iz sosednjih časov za pijačo dali. Strokovnjaki pa bi končno zdaj lahko še zgodovino in prihodnost empirično raziskovali.

A pričujoč izkustveni način odkrivanja neznanega časovnega terena se v nadaljevanju nehote zagleda v svojo bratsko (prostorsko) podobnost – v novoveško odkrivanje novega sveta, ko je prvi fazi nemudoma sledila druga, dosti manj opevana. Zmrazi me in oblije zona! Potemtakem bi se tudi naš poskus iz prve faze miroljubnega zanimanja za ljudstva drugih časov prevesil v pohlepno grabežljivost, tatvine, nasilna lastninjenja in agresivna prestavljanja časovnih meja. Nadaljevanje vam je znano. Dvigovale bi se vojne, širila pustošenja, dogajala preganjanja in to samo zaradi spornega lastništva nad majhnim koščkom časa. Dovolj! Takšnega kronično ponavljajočega bolehanja imamo z lastninjenjem prostorske dimenzije našega planeta že čisto dovolj. Zato sporočamo, da se je zamisel o obvladovanju časa na tej točki zrušila in z razlogom potonila.

A nekaj v tej zamisli še vedno drega in miru ne da. Prva faza je vendar zanimiva in človeškemu zarodu popolnoma nič škodljiva. Nasprotno, odkrivanje je vendar bogatitev, čisto drugačna od lastninjenja. In če raziskovanje začenjaš z izrekom modreca: »(Samo to) vem, da (še) nič ne vem!« in se ponižen – tako kot bil je Sokrat – brez predsodb predaš prisluškovanju, opazovanju, spraševanju, zasledovanju in iskanju, se po malem približuješ (nikdar) dokončnemu spoznanju. Omenjeno približevanje pa je za človeka, ki se – ne vem, po kakšnem ključu – znajde na tem nikdar povsem odkritem svetu, pravzaprav že cilj, mar ne?

Vidite, pa je na koncu nemogoč poskus le iztisnil iz sebe kapljo nektarja, ki je vzdrževal in hranil neumorne delavce *Vaščana*, da smo zdržali v raziskovanju, zbiranju in modrovanju zadnja dva naporna meseca iztekajočega se leta. Stopinjo, ki smo jo napravili v približevanju (nikdar) dokončnemu spoznanju, pa bi radi, dragi krajani, za lepše in bogatejše praznike delili tudi z vami.

Jerneja Bonča,
urednica

Spoštovane krajanke in krajani!

Spet je leto naokoli in že je tukaj december, ki nam prinaša novo, že 123. številko Vaščana*, glasila Krajevne skupnosti Poljane, v katerem je mnogo voščil in želja za prihodnje leto –seveda, saj so pred nami najlepši prazniki v letu in saj smo vstopili v poseben mesec, ko naš dom napolni občutek miru in ljubezni. December je pogosto prekratek za vsa opravila, ki si jih zastavimo v želji, da bi bili prazniki čim lepši. A zaželimo si, da v poplavi obrobnih stvari ne zanemarimo bistva praznikov. Hkrati pa je december tudi čas, ko razmišljamo o iztekajočem se letu, in čas, ko že snujemo cilje za prihajajoče leto.*

Zato se ob zaključku leta ozrimo tudi po opravljenem delu v naši krajevni skupnosti. Največja investicija, ki se je v letu 2014 pričela in letos zaključila, je bila asfaltiranje odcepa ceste Lužar–Kopišar v Gabrški Gori v dolžini 1460 m. To investicijo je v celoti financirala krajevna skupnost. Prav tako smo iz proračuna krajevne skupnosti na novo asfaltirali odsek ceste v Srednji vasi v dolžini 150 m ter na novo utrdili in asfaltirali okoli 250 m^2 udarnih jam. S sredstvi krajevne skupnosti, ki so namenjena za odročne kraje in za ceste, smo sofinancirali tudi zemeljska dela na cesti Kremenik–Premetovc, ki povezuje krajevno skupnost Poljane in krajevno skupnost Lučine.

Na Svetu Krajevne skupnosti smo že v septembru pripravljali načrte in potrdili plan za leto 2017. Največ denarja iz našega proračuna tako namenjamo za asfaltiranje novih – makadamskih cest in tudi za njihovo vzdrževanje. Tako imamo naslednje leto v planu asfaltirati tri odseke cest, v Smoldnem – odcep Jaka Stanonik, okoli 260 m; v Lovskem Brdu – odcep Krvina, okoli 710 m, in v Kremenku – odcep Premetovc, okoli 550 m.

S sredstvi iz občinskega proračuna pa se je spomladi najprej uredila meteorna kanalizacija od križišča pri OŠ Poljane do Ločivnice. Vgradile so se cevi UKC PVC, φ 500 mm v dolžini 280 m. Na celotni trasi je bilo vgrajenih devet zbirnih jaškov, v katere so priključene meteorne kanalizacije iz objektov ob novo urejeni ulici mimo Šubičeve hiše in odvodnjavanje področja ob Šubičevi hiši in za njo. Prav tako se v ta meteorni kanal steka vsa meteorna voda s področja Dobenske Amerike. Vsa dela je izvajalo podjetje Topos Hotavlje, v vrednosti 45.000,00 EUR z DDV.

S pričetkom šolskih počitnic so se pričela tudi dela na mostu pri Vidmu. Izvedeno je bilo rušenje obstoječega mostu, poglobitev in kamnito tlakovanje dela struge pod mostom in delno gorvodno in dolvodno od mostu, vgrajeni so bili ustrezni pragovi v področju regulirane struge. Dvignjena in podbetonirana sta bila oba podporna zidova mostu, izdelan celotni nov most na okoli 50 cm višjem nivoju od obstoječega. Zaradi dviga mostne konstrukcije in navezave na obstoječi teren v okolici

Novi most čez Ločivnico pri Vidmu

mostu so bili urejeni tudi cestni priključki na most in dvorišče pred pekarno. Obnovljeno je bilo odvodnjavanje na celotnem območju, prav tako so se prestavile vse komunikacijske inštalacije.

Most, dolg 13 m in širok 6,80 m, s pločnikom je gradilo podjetje UB Projekt iz Prebolda, prav tako je bilo na novo položeno okoli 550 m^2 asfalta. Celotna vrednost novega mostu z vsemi pripadajočimi deli ob ureditvi okolice in z manjšo delno ureditvijo struge je bila 106.000,00 EUR z DDV. Vsa dela so bila izvedena v sedmih tednih, tako da je bilo območje zaradi gradnje čim manj časa prizadeto, za kar se izvajalcu in strokovnim službam na občini prav lepo zahvaljujem.

Prav tako smo z občinskimi sredstvi na nevarnem odseku ceste proti Malenskemu Vrhu sanirali plaz z visoko škarpo in na novo asfaltirali 42 m ceste na omenjenem odseku. Tudi krajani in uporabniki ceste Suša–Dolenja Ravan so veseli kar lepe pridobitve, saj smo z občinskimi sredstvi na novo asfaltirali skoraj 950 m dolg odsek ceste, žal pa del ceste še ostaja makadamski, bo pa prišel na vrsto v naslednjih letih.

Glede na razpoložljiva sredstva v občinskem proračunu smo na novo utrdili in asfaltirali tudi del odseka ceste Drnovškov mlin–Kremenik v dolžini 350 m, prav tako smo asfaltirali del odseka ceste Drnovškov mlin–Vinharje v dolžini 150 m. Na tem odseku ceste je bilo ob strugi in cesti vgrajenih okoli 50 m kamnitih zložb.

Tudi za varnost voznikov po Hotoveljski grapi smo skrbeli, saj so se na nevarnih odsekih ceste montirale kovinske varnostne ograje v dolžini 211 m in v vrednosti 8.000,00 EUR. Ker pa obnovljena široka cesta omogoča voznikom večje hitrosti, ta pa ogroža pešce in ob tej cesti stanujoče krajane, smo na pobudo vaškega odbora Hotoveljske grape na sestanku z županom in člani vaškega odbora sprejeli sklep, da je treba celotno traso obnovljene ceste opremiti s prometnimi znaki, v Hotoveljski grapi pa postaviti prikazovalnik hitrosti in pridobiti soglasja od lastnikov zemljišč za postavitev avtomobila z radarjem, kjer bo lahko občinski inšpektorat izvajal merjenje hitrosti. Na koncu je bil sprejet tudi sklep, da se bo – če zgoraj navedeni ukrepi ne bodo dali rezultatov – vaški odbor znova sestal in predlagal pri fini preplastitvi ceste na več mestih vgraditi ležeče ovire.

Asfaltiranje ceste na Gabrško Goro

Glede režima parkiranja v središču Poljan ste bili podrobno seznanjeni že v oktobrski številki *Podblegaških novic*. Tako vas, spoštovane krajanke in krajani, znova obveščamo, da so uvedene cone kratkotrajnega parkiranja oziroma tako imenovane modre cone, na katerih je dovoljeno brezplačno parkiranje v trajanju največ do dve uri. Tako imenovane modre cone so označene na tleh na parkirni površini, opremljene (označene) pa so tudi s prometnimi znaki. Vsak voznik naj s parkirno uro označi pričetek parkiranja in uro postavi na vidno mesto (armaturo), lahko pa tudi na listek napiše začetek ure parkiranja in ta listek prav tako postavi na vidno mesto. Parkirne ure ste občani (gospodinjstva) že prejeli. Če jih boste še potrebovali, jih lahko dobite v lokalih in v pisarni krajevne skupnosti v Poljanah, ki je od meseca maja na novi lokaciji, v pritličju Kulturnega doma v Poljanah, v prostorih nekdanje pošte.

Med pomembnimi dogodki, ki so se v letu 2016 odvijali v naši krajevni skupnosti, velja omeniti najprej osrednjo občinsko prireditev ob kulturnem prazniku. Kulturno društvo Poljane je postavilo ogledalo pestri zgodovini štiridesetih let uspešnega delovanja in s krajšimi dramskimi uprizoritvami v živo in na platnu navdušilo številne gledalce v dvorani.

Sredi aprila, ob zaključku projekta »Občinski pohodni krog«, smo tudi v kraju izpeljali prijeten dogodek. Povabilu na otvoritev projekta se je odzvalo več kot 120 ljubiteljev narave. Veliko število pohodnikov je našo projektno delovno skupino prijetno presenetilo. V Poljanah zbrani pohodniki smo prehodili del pohodnega kroga. Iz Poljan smo se povzpeli na Gabrško goro, od tam nadaljevali k svetemu Volbenku in zaključili na Visokem.

Tudi binkoštna nedelja je bila za našo krajevno skupnost in celo občino praznična. Prijetno praznovanje se je kljub dežju pričelo že na Visokem, kjer nas je vse navzoče najprej pozdravil župan. Po kratkem kulturnem programu je povorka krenila proti Hotovlji, se ustavila pred Šarucovo hišo, kjer nas je z odlomkom iz Tavčerjeve črtice *Šarevčeva sliva* nagovorila naša odlična igralka Anica Berčič. Kolona pohodnikov je nato krenila v Poljane. Pred Šubičevo hišo so župan Milan Čadež, ravnateljica OŠ Poljane Metka Debeljak in pomočnik direktorja Marmor Hotavlje Damjan Selak slavnostno prerezali trak in predali ploščad ter varno povezovalno cesto s pločnikom od središča Poljan do OŠ Poljane svojemu namenu. Povorka je nato krenila po stari cesti za Soro skozi Žabjo vas in Dobravo do obnovljenega Sokolskega doma, kjer so po bogatem kulturnem programu slovesno prerezali trak in po blagoslovitvi predali Sokolski dom občanom v uporabo.

Junij je bil spet v znamenju praznika. Za nami je namreč leto, v katerem smo ponosno praznovali srebrni jubilej naše države Slovenije. Slavnostni govornik ob praznovanju dneva državnosti je bil Janez Janša, obrambni minister v času osamosvojitve. In tudi letos smo, tako kot vsako leto, na praznovanju podelili priznanja Krajevne skupnosti zaslužnim krajanom. Prav na dan državnosti, 25. junija, smo se tradicionalno, letos že enajstič po vrsti, kolesarji in pohodniki podali iz Poljan do vseh podružničnih cerkva v naši župniji. Lepo vreme je pomagalo 29 kolesarjem in 20 pohodnikom, da smo premagali približno 40 km dolgo pot in višinsko razliko 1800 m. V Poljane smo se vrnili v popoldanskih urah rahlo utrujeni, a se nismo še razšli. V Kulturnem domu smo nadaljevali z veselim druženjem.

Sredi oktobra so predstavniki Rdečega križa v Poljanah organizirali tradicionalno srečanje starejših krajanov naše krajevne skupnosti, ki se je pričelo s sveto mašo v župnijski cerkvi in se nadaljevalo v Kulturnem domu. Krajane, starejše od 75 let, je v polni dvorani s spodbudnimi besedami: »Težave zaupajte nam, saj vam bomo pri Rdečem križu vedno pomagali,« nagovoril novi predsednik Rdečega križa Poljane, Franc Dolenec. Predsedniku Rdečega križa in aktivnim prostovoljkam in prostovoljcem se na tem mestu za trud in nesebično pomoč lepo zahvaljujem. Prav tako se lepo zahvaljujem nekdanji predsednici Martini Hrovat za njeno 18-letno uspešno vodenje Rdečega križa v Poljanah.

Ob vsem naštetem ne morem mimo številnih dogodkov, za katerimi stojijo v kraju društva in so v tem letu na različne načine lepšali in bogatili življenje naših krajanov. Tudi njim izrekam zahvalo. Zahvalo pa ne nazadnje namenjam še članom Sveta Krajevne skupnosti, sodelavki, županu in celotni občinski upravi, vaškim odborom ter vsem, ki ste kakor koli prispevali k razvoju naše krajevne skupnosti in občine.

Pomagati sočloveku je gesta, ki bi jo morali vsi poznati. Takega mnenja smo bili člani Sveta Krajevne skupnosti Poljane, ki smo vsa sredstva od sejnin iz preteklih dveh let namenili za zdravljenje male Neže, v želji, da bi deklica hitro in uspešno okrevala.

Drage krajanke in krajani, spoštovani bralci *Vaščana*, božični čas je prežet s toplino in posebnim čarom, ki ljudi zbližuje in vzbuja v njih pozitivne misli in hotenja. Želim, da bi to toplino začutili tudi v svojih srcih in domovih in bi jo delili med seboj. Vsem vam želim doživeto praznovanje božiča, srčno in pogumno praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti ter zdravo in uspešno leto 2017.

Anton Debeljak,
predsednik Sveta KS Poljane

Spoštovane občanke in občani Krajevne skupnosti Poljane!

Slovenska zastava na Kuclju

Vztrajno se izteka tudi leto 2016, v katerem smo zaključevali pretekle večletne projekte in hkrati pripravljali nove investicije. Med slednjimi je največji projekt izboljšanje poplavne varnosti na območju Poljan, ki smo ga spomladi predstavili tudi svetu poljanske krajevne skupnosti ter v juniju občinskemu svetu.

Projekt obsega nabor različnih ukrepov: od obsežne regulacije struge Sore mimo Hotovlje v njeno prvotno strugo, znižanja naravnih preprek za odtekanje poplavne vode na travniku pred Županovšem in nasipov ob cerkvi do ureditve iztoka Ločilnice in rekonstrukcije njenih obrežnih zidov ter izgradnje novih mostov. Obsega pa tudi celovito rekonstrukcijo prometnic na tem območju, vključno z rekonstrukcijo ceste po Polah z ureditvijo pločnikov ter zatokom za kopališče ter paralelnim odmikom nove dostopne ceste do cerkve stran od struge Sore, saj bo po sedanji trasi ob Sori potekala pešpot.

Projekt smo uskladili z lastniki zemljišč, doslej odkupili glavnino potrebnih površin, pridobili okoljevarstveno dovoljenje ter del projektne dokumentacije za gradbeno dovoljenje, ki ga planiramo pridobiti v prihodnjem letu. Ker gre za večmilijonski projekt, obljubljena državna sredstva pa se odmikajo na obdobje po letu 2018, smo gradnjo nujno potrebnega novega mostu čez Ločilnico pri Vidmu izvedli že v letošnjem letu ter hkrati izvedli tudi poglobitev struge in utrditev obrežnih zidov.

Z novim mostom je ta del središča Poljan dobil novo in lepšo končno podobo ter varnejšo pot v šolo. Predstavlja namreč zaključek večletne investicije urejanja prometa od križišča pri Vidmu do osnovne šole. Zgrajeno je bilo tudi obsežno parkirišče pred Šubičevo hišo, v kateri je z letošnjim majem zaživela povsem nova trgovina z izdelki poljanskih umetnikov in izvirnim darilnim programom za različne priložnosti.

Tudi v dvorcu Visoko smo v letošnjem maju skupaj s škofjeloškim muzejem na ogled postavili štiri nove stalne muzejske zbirke; o zgodovini visoške domačije, o Kalanovem rodu in Ivanu Tavčarju ter meščanski kuhinji 19. stoletja. Skrbno prenovljeno pritličje z lično restavriranimi stenskimi poslikavami, urejeno poročno dvorano in znamenito še delujočo Kalanovo črno kuhinjo obiskovalce kar samo povabi v goste. V letnem vrtu na dvorišču dvorca se v hladu starodavnih dreves, ki jih je nekdaj posadil Tavčarjev vrtnar, iz leta v leto osveži večje število obiskovalcev. Marsikdo med njimi se vrača iz občinskega kolesarskega kroga ali pa počije po prehojeni etapi občinskega pohodnega kroga, ki smo ga uredili v letošnjem letu in že beleži izjemen obisk. Ker se poleg vse večjega števila visoških porok na travniku ob dvorcu vsako leto odvijajo številne prireditve, smo na občini pripravili tudi projekt nove zasnove prometne ureditve, ki bi izboljšala cestne dostope in režim parkiranja. Pred izvedo pa jo čaka še dolga pot usklajevanja s prostorskimi omejitvami umeščanja v prostor, ki so na območju dvorca tudi zaradi vodovarstvenih in poplavnih zahtev še posebej zgoščene.

Potrebno bo torej kar nekaj poljanske trme, da bo kaj od izrisanega v projektih tudi realiziranega. A brez poljanske vztrajnosti denimo tudi ne bi bilo letos podeljene zgodovinske koncesije otroški zdravnici za Poljansko dolino. Še pred letom dni se je to zdelo nemogoče, zdaj pa lično urejena nova ambulanta malčkom že na stežaj odpira svoja vrata. Veseli smo, da prav v šolskem okolišu poljanske šole število otrok še posebej hitro narašča. Prav zato je tudi sprejeta načelna odločitev o izgradnji dodatnih prostorov za potrebe poljanskega vrtca, ki že osmo leto z dvema oddelkoma gostuje v začasnih prostorih lovskega doma. Pogodba za pridobitev projektov je že podpisana in pričakujemo, da bomo prihodnje leto ob 20. obletnici Osnovne šole Poljane že imeli projekte za gradbeno dovoljenje. Obletnico želimo obeležiti tudi z izgradnjo novega izvoza in varnejšega krožnega obračališča za šolske kombije s parkirišči na območju proti Dobju.

Da prometna ureditev ni pomembna samo ob okolici šole, izkazujemo tudi z vlaganji v drugo cestno omrežje, kjer nas čaka še veliko dela. Sklenjeno imamo izvajalsko pogodbo za obnovo odseka ceste proti Malenskem Vrhu, zaključena je sanacija obsežnega plazu v Lovskem Brdu in odsek od Dolenje Ravni proti Suši. Nadaljevala so se dela v Hotovlji na odsekih Vinharje in Kremenk, v prihodnjem letu je planirana še obnova ceste Lom, na krajevni skupnosti pa so že na potezi, da pripravijo predloge za obnovo novih odsekov cest, ki se bodo poleg cestnega programa krajevne skupnosti financirali neposredno iz občinskega proračuna.

Ob tej priliki se želim najlepše zahvaliti za zelo dobro sodelovanje Svetu Krajevne skupnosti Poljane s predsednikom Antonom Debeljakom, poljanskim občinskim svetnikom in vsem, ki ste dali svoj prispevek k napredku naših lepih krajev. Verjamem, da bo ob novih izzivih in načrtih naše prihodnje sodelovanje še bogatejše.

Vsem krajankam in krajanom Krajevne skupnosti Poljane voščim blagoslovljene božične praznike, ponosno praznovanje dneva samostojnosti in enotnosti ter predvsem trdnega zdravja in dobre volje v novem letu 2017.

Vaš župan Milan Čadež

V objemu svetlobe

Božič prihaja vedno napovedan. V koledarju piše za 25. december krepko, z rdečimi črkami. Res da se menjavajo dnevi, letos je na vrsti nedelja, a datum nikakor. Počutje pa žal ni vezano na koledar. Ob napadih tesnobe, slabega razpoloženja, je tema pogosto zgovornejša od številnih lučk, ki razsvetljujejo in krasijo »najlepše mesto na svetu«. Kolikokrat preprosto zastane korak, ko si ne upaš naprej, ko ne vidiš izhoda, nazaj pa se ne da. Prihodnost je pogosto zavita v meglo in dvom je prevelik, da bi verjel v smer. Kako prepoznati pot kljub pestri ponudbi navigacijskih naprav? Ali ne bi bilo bolje imeti ob sebi človeka, ki dobro ve kam? Če sem kdaj samemu sebi odveč, težave še znatno bolj povečajo ljudje okrog. Kako me sprejemajo, sem sploh dobrodošel? Skratka, občutje ni vedno romantično, saj je bolj podobno labirintu, ko ob množici poti izbiramo »tisto, ki je ni« …

Kaj naredi božič, da je zares moj, tvoj? Vse je odvisno od tega, koliko poseže v moje, naše doživljanje sveta. Pa ne tistega daleč. V mislih imam svet, ki ga nosim v sebi, svet moje okolice, mojega kraja.

Datum božiča je res stalen. Kaj pa ponudba praznika? Znova in znova je pred nami majhen otrok v jaslih, podarjen, nemočen, a kljub temu tako močan in velik, da ga Božja beseda imenuje 'Čudoviti Svetovalec, močni Bog, Oče na veke, knez miru'. On torej prihaja na svet, v temno noč, k nam, ki smo ujeti v temo. Pomislite samo na dnevna poročila: marsikje po svetu divjajo vojne, ubija lakota, se vrstijo bombni napadi, se širi terorizem, razpihuje se sovraštvo, mržnja do tujcev, rasizem, ljudje bežijo pred revščino in spopadi … Ostaja vprašanje: kako se bo vse to izšlo? Kaj lahko storimo? Kam drvimo …?

Ne poznam odgovora, niti preproste rešitve. Primerjamo lahko le okoliščine, ki so ogrožale Jezusovo življenje in njegovo družino takrat, z okoliščinami, ki ogrožajo ljudi danes: Jezus je bil begunec v Egipt, da je rešil življenje pred kraljem Herodom, ljudje bežijo danes iz hotenja po preživetju … Ne moremo preprosto reči: »Kaj nas briga! Imejmo naš idilični božič, družinski praznik, ki sicer traja en dan, nima pa vpliva na naše vsakdanje življenje …«

»Ne bojte se!« je rekel angel pastirjem na betlehemskih poljanah. Pa jih je bilo kljub temu strah, v srca se je pritihotapil dvom, nič niso vedeli, kako je videti, da jim je Bog blizu, da je med njimi … Da, tudi to je božič. Zdržati napetost med dvomi, obupom, strahovi in upanjem, željami, razočaranji in vero. Samo enkrat živimo na tem svetu, smo na poti, zato s praznikom božiča ni konec, ampak se vse pravzaprav začenja! Čeprav smo v blodnjaku poti, lahko odkrivamo kažipot, sledi Boga v nas in v ljudeh ob nas, luč in smer, ko začutimo, da nismo sami. Bog ima ljudi tako rad, da je sam postal človek, da bo z nami. Tu je bistvo in izvor naše moči. Ob ljudeh in preko ljudi nas ima Bog rad in v bližini ljudi nam je blizu On. To nas opogumlja, da na novo zastavimo pot, na novo začnemo ter obvladujemo izzive in naloge življenja z Božjo pomočjo. Ni pomembno, ali gre za finance, zakon, val beguncev, vzgojo. »Ne bojte se; zakaj, glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vas in za vse ljudstvo. Danes se vam je v Davidovem mestu rodil Zveličar, ki je Kristus Gospod.«

Vaš župnik

Občinska in krajevna priznanja v letu 2016

Na slavnostni prireditvi ob občinskem prazniku, ki ga Občina Gorenja vas - Poljane praznuje 23. novembra, ob prvi pisni omembi naših krajev, je župan Milan Čadež podelil letošnja priznanja Občine Gorenja vas - Poljane.

Iz naše Krajevne skupnosti je priznanje Občine Gorenja vas - Poljane za oblikovanje kulturne podobe Poljan prejelo **Kulturno društvo dr. Ivan Tavčar Poljane**.

Priznanje župana Občine Gorenja vas - Poljane je letos prejela glasbena skupina **Raubarji**, za ohranjanje in negovanje poljanskega narečja in promocijo Poljanske doline. Eden od članov ansambla, Miha Križnar, je doma iz Delnic, Krajevna skupnost Poljane.

Priznanja Krajevne skupnosti Poljane so bila podeljena na prireditvi ob dnevu državnosti v Poljanah. Priznanja, ki jih je podelil predsednik KS Poljane Anton Debeljak, so prejeli: **Poljanski orgličarji**, **Janko Lavtar** in **Marko Božnar**.

V nadaljevanju so predstavljeni dobitniki občinskih priznanj iz naše KS in dobitniki krajevnih priznanj z utemeljitvami predlagateljev.

Dobitniki občinskih priznanj iz KS Poljane v letu 2016

KULTURNO DRUŠTVO DR. IVAN TAVČAR POLJANE

Priznanje Občine Gorenja vas - Poljane so prejeli za oblikovanje kulturne podobe Poljan. **Kulturno društvo dr. Ivan Tavčar Poljane** deluje pod tem imenom od 3. decembra 1975.

Njegovi zametki oziroma organizirano delovanje kulturniških skupin segajo vsaj v začetek prejšnjega stoletja, ko je zaživela gledališka dejavnost. Na odru so v nadaljnjih letih oživeli liki Tavčarjevih literarnih besedil, ob njih pa rasle poljanske igralske legende v uprizoritvah *Ravbarskega cesarja*, *Cvetja v jeseni*, *Šarucove slive* in v več mladinskih predstavah.

Postopoma so mesto v društvu našle tudi druge zvrsti umetniškega ustvarjanja in poustvarjanja. Glasbeni zvrsti je pot utrl moški pevski sestav *Nonet Blegoš*, nadaljevala je ženska vokalna skupina *Okarina*, sedaj sta dejavni glasbeni skupini *Planinca* in *Poljanski orgličarji.*

V 90-ih letih so vzniknila fotografsko-likovna prizadevanja. Pestremu ustvarjanju je dala pečat fotografska umetnina *Poljanska dolina s ptičje in žabje perspektive.*

Anton Krek je prevzel priznanje za Kulturno društvo dr. Ivan Tavčar Poljane.

Društvo se posveča tudi literarni besedi. Nastala so številna vezna besedila, mehko zložena v liriko. Izšel je *Slovar poljanskega narečja*, otroci so dobili zbirko otroških zgodb, izdali so tudi pesniško zbirko *Sledi srca*.

Pomembni mejniki Kulturnega društva so bili izvedba komedije *Duohtar kar tok* ter dveh odmevnih projektov: *Tavčarjev kulturni teden* ter *Tavčarjeva poljanska retrospektiva*, v kateri so na izviren način obnovili štiri Tavčarjeva dela: *Holekova Nežika*, *Cvetje v jeseni*, *Raubarsk` cesar* in *Šarucova sliva.*

Društvo oblikuje kulturno podobo kraja tudi s prireditvami, ki vsako leto ob istem času na novo poženejo. To so prireditve ob dnevu staršev, ob dnevu državnosti, ob slovenskem kulturnem prazniku pa miklavževanje in Večer z orglicami.

RAUBARJI

Priznanje župana Občine Gorenja vas - Poljane so prejeli za ohranjanje in negovanje poljanskega narečja in promocijo Poljanske doline.

Raubarji so štirje mladi fantje, stari od 23 do 27 let. Basist Andrej Gabršek in pevec Miha Gabršek prihajata iz Peč pri Moravčah, kitarist Miha Križnar iz Poljan, harmonikar Blaž Jenkole pa iz Mavčič.

Druži jih iskreno prijateljstvo in globoko spoštovanje do slovenske narodnozabavne glasbe. Mineva že dve leti, kar so se povezali in združili moči v skupnem muziciranju in prepevanju. V tem času so nastopili na veliko porokah, rojstnih dnevih, veselicah. Udeležujejo se tudi Festivala slovenskih viž v narečju v Škofji Loki, kjer so s skladbama v poljanskem narečju že dvakrat slavili po izboru občinstva. Lani so za skladbo *Ke se parjatli ukop naberema* poleg nagrade občinstva prejeli tudi nagrado za najboljšo melodijo festivala.

Slavili so tudi letos, poleg nagrade občinstva in prehodnega pokala Vandrovčka, ki je sedaj že drugo leto v njihovi lasti, je za skladbo *Čez polanske griče* nagrado prejel tudi avtor besedila David Mohorič.

Glasbena skupina Raubarji

V prihajajočem letu se nameravajo udeležiti še kakšnega festivala in upajo, da jim uspe izdati prvo zgoščenko.

Dobitniki priznanj KS Poljane za leto 2016

POLJANSKI ORGLIČARJI
Priznanje Krajevne skupnosti Poljane so prejeli za desetletno delo na področju kulture in ohranjanja ljudskega glasbenega izročila

Poljanski orgličarji, kvartet štirih fantov, ki od vsega začetka deluje pod vodstvom Antona Kreka, so z ubrano glasbo redni spremljevalci kulturnih prireditev v kraju. Zato so krajanom v prizadevanju za ohranjanje ljudskega glasbenega izročila že dobro znani. Letos mineva že deset let njihovega delovanja. Toda njihova glasba seže tudi čez meje domačega kraja. Z njo delujejo kot ambasadorji domačega kraja povsod po Sloveniji. Januarja jih je s koncertno glasbo božičnih pesmi lahko redno slišati po cerkvah povsod po Sloveniji in deset let se že redno udeležujejo vseslovenskih srečanj orgličarjev v Mokronogu.

S svojo glasbo pa zastopajo domači kraj in domovino tudi v svetu. Slovensko pesem so ponesli med rojake v Argentino in Avstralijo, navezali in gojili stike s Slovenci na avstrijskem Koroškem, se udeležili evropskega festivala orgličarjev v nemškem mestu Klingenthal, kamor so povabljeni tudi letos.

In ne nazadnje, z izdajo svoje prve zgoščenke pred dvema letoma so svoj ubrani zvok, ki ga izvabljajo iz drobnih inštrumentov, zapisali in s tem zagotovili trajnejši spomin.

JANKO LAVTAR
Priznanje Krajevne skupnosti Poljane je prejel za dolgoletno strokovno delo pri osvetlitvi in tehnični izvedbi vseh prireditev v kraju.

Janko Lavtar je kot član Kulturnega društva, Prostovoljnega gasilskega društva in Športnega društva v Poljanah že dolga leta zelo pomemben prostovoljni delavec v kraju. S svojim strokovnim znanjem je bil nepogrešljiv pri osvetlitvi in tehnični izvedbi vseh prireditev v kraju. Bil je mojster osvetlitve vseh gledaliških predstav v kulturnem domu in na drugih gledaliških odrih – kadar je domače gledališče gostovalo drugod. Skrbel je za osvetlitev Golave na nočnih smučarskih tekmah. Nobena gasilska vrtna veselica ali prireditev na gostilniškem vrtu, v kulturnem domu ali na zelenici pred njim bi se brez Jankove osvetlitve ne zavlekla v večer in noč. Kadar koli je kraj kot skupnost potreboval elektrotehnično znanje in storitev, je bil Janko vselej pripravljen nesebično ponuditi svojo pomoč.

Narava Jankovega dela pa je, žal, taka, da bi ga hitreje opazili takrat, ko bi svojega dela ne opravil strokovno in dosledno, kar pa se v Jankovem primeru ni dogajalo. Zato je bil morda pri svojem delu pogosto neopažen in morda kdaj tudi po krivici spregledan. Zato želi Krajevna skupnost s tem priznanjem Jankovo dolgoletno delo osvetliti in ga prav ovrednotiti.

MARKO BOŽNAR
Priznanje Krajevne skupnosti Poljane je prejel za uspešno vodenje domačega podjetja, s katerim je na gospodarskem področju pomembno prispeval k razvoju kraja in izboljšanju infrastrukture v občini.

Zidarstvo Božnar je družinsko gradbeno podjetje z dolgoletno tradicijo na področju gradbeništva. Ustanovitelj podjetja, **Marko Božnar**, se je z gradbenimi deli začel ukvarjati že v zgodnjih osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Kot izviren, deloven in ustvarjalen človek je leta 1986 ustanovil podjetje Zidarstvo Božnar Marko, s. p. Najprej je delal kot samostojni član, že v naslednjih petih letih pa je zaposlil tri uslužbence.

Prejemniki priznanj KS Poljane

bence. Ker je bilo podjetje perspektivno in je povpraševanje po gradbenih uslugah hitro naraščalo, so se povečevale tudi zmožnosti in potrebe. Današnje število redno zaposlenih je naraslo že na 21. V času poletnih počitnic pa podjetju priskočijo na pomoč še študenti. Sprva se je podjetje specializiralo predvsem za gradnjo enodružinskih hiš. Tako je v naselju Dobenska Amerika in Vršajn gradilo nove stanovanjske hiše. Z večanjem števila zaposlenih je svoje usluge razširilo. Delavci podjetja so uredili okolico v Gorenji vasi, v Poljanah kakovostno obnovili obzidje okoli pokopališča, v več krajih v občini zgradili večje poslovne objekte in poslovilne prostore. Veliko strokovnega dela in truda je bilo vloženega v sanacijo in obnovo Sokolskega doma v Gorenji vasi. Strokovno so vodili obnovo podružničnih cerkva v poljanski župniji. V zadnjih letih pa se je podjetje začelo ukvarjati še s prevozi gradbenega materiala in betona. Izkope je več kot petnajst let izvajalo z mini bagri, v zadnjih letih pa tudi s težko gradbeno mehanizacijo. Dela je podjetje vsa leta izvajalo s svojimi zaposlenimi, z lastnimi stroji ter drugo gradbeno mehanizacijo in opremo. Pri storitvah, za katere podjetje nima dovolj usposobljenih, je uspešno sodelovalo s kooperanti in obrtniki. Podjetje Zidarstvo Božnar je tudi v časih, ki so za gospodarstvo težki, z dobrim vodenjem omogočalo zaposlitev domačim zidarjem in se s tem zavzemalo za ohranitev poklica. Poleg tega pa je z energijo, delom in zavzetostjo pripomoglo k razvoju kraja in občine. Marko Božnar in njegovo podjetje živi s krajem tudi družabno, zato je bil s sredstvi podjetja vselej pripravljen podpirati društva in ponuditi pomoč pri organizaciji dogodkov v kraju in občini.

Zbral in uredil
Jaka Šubic

Utrip župnije v letu 2016

Leto se izteka in daje priložnost za inventuro. Gledano z očmi gradbenika, smo bili dejavni in delavni pri podružnični cerkvi sv. Križa. Za »sejm« smo blagoslovili nov kamniti tlak, ki ga je izdelalo podjetje Marmor s Hotavelj. Ker je cerkev nastala v času baroka (18. stoletje), so kamnite plošče po sredini položene v obliki rdečkasto-sive šahovnice, ki daje celotnemu videzu notranjosti dodatno žlahtnost. Temelji gotskega prezbiterija (prostora, kjer stoji oltar) so zaznamovani z drugačno obliko kamna, ki dokazuje, da je na istem mestu, a v manjšem obsegu, pred dobrimi petsto leti že stala gotska cerkev.

V vasi Malenski Vrh stoji mogočno znamenje, ki daje pečat celotnemu zaselku. Pred leti ga je s freskami, ki niso izgubile svoje sporočila, okrasila akademska slikarka Maja Šubic. Ker je streha iz macesnovih skodel postala neodporna na dež in veter, smo celotno ostrešje zamenjali in Skodlarstvo Koželj je namestilo nove macesnove skodle, ki bodo nekaj časa kljubovale vremenskim razmeram. Kip Marije z Jezusom je obnovljen, celotna fasada udarniško pobeljena.

Ob bližajoči se šeststoletnici je onkraj mostu čez Ločivnico, ob nekdaj glavni cesti skozi Poljane, ponovno »zrasla« kapela, ki jo je med vojno podrl nemški tovornjak in je ostala zapisana le še v spominu starejših krajanov. Gradbeni odbor je po načrtih Poldeta Oblaka in z zagnanimi prostovoljci iz sosedstva uspel pred zimo dokončati streho. Kapela je postavljena in čaka pomladi, ko bo »zasijala« v freskah.

Na Gabrški gori je upokojeni ljubljanski nadškof dr. Stres na »sejm« blagoslovil zasebno kapelo, ki jo krasijo umetniška dela akademskega slikarja Tomaža Perka. Župnija je prevzela pobudo in omogočila, da je kapela Usmiljenega Jezusa ravno v jubilejnem letu dobila svoj »obraz« in dokončno podobo. Poseben čar ji dajejo barvna okna. Božjo prepoznavnost je poleg Jezusove učlovečene podobe možno občudovati v resničnosti družine in v lepoti narave. Na levi polovici kapele sta tako upodobljena sv. družina (Jezus, Marija in Jožef) in sv. Frančišek s hvalnico stvarstvu. Na desni polovici je v barvno steklo preslikana pet stoletij stara župnijska monštranca, ki s hostijo v sredini govori o Božji navzočnosti in bližini. Naš odgovor na Božje usmiljenje pa je v sočutnem odnosu do ljudi, zato je v drugem oknu podoba sv. Matere Terezije, ki je na obrazih najbolj ubogih prepoznavala Kristusov obraz. Kapela je zgrajena po zaobljubi kot molilnica in naključnim ali namernim obiskovalcem z usklajeno govorico arhitekture in slikarstva pričuje o lepoti Stvarnika. Vsa umetniška dela v tej zasebni kapeli so last župnije.

Uničujoče poplave deloma že v letu 2010, dokončno pa v letu 2014 so pustile znatne posledice tudi v farni cerkvi. Spodnji prostori (bivalni in službeni) so bili dober meter visoko zaliti z umazano vodo in blatom. Poleg uničene opreme so bile deloma poškodovane tudi arhivske listine (kolikor jih je še bilo). Stene so se napojile z vlago in začele plesneti, v lesene podboje vrat se je naselila goba. Ves vlažni omet je zdaj odbit, stene smo čez poletje osuševali s prepihom. Električno napeljavo smo dvignili nad raven poplav. V jeseni se je začela zidarska obnova. Nekaj prostorov je že ometanih s sušilnim ometom. Opečnat tlak je obrušen in po končanih zidarskih posegih ga bomo zaščitili z lanenim oljem, da ne bo več vpijal mokrote ob naslednjih poplavah. Prenovljeni, a neopremljeni prostori bodo na razpolago cerkvenemu zboru za vaje, morebitni mladi družini, ki nima stanovanja, ali pa za reševanje prostorske stiske prenatrpanega vrtca …

Oči esteta (občudovalca lepega; tistega, ki ima smisel za lepe stvari) so gotovo zaznale spremembe na zunanjosti cerkve. Dež in veter se pogosto zaletavata v izpostavljene stavbe. Na fasadi cerkvenega zvonika so se tako pokazale posledice. Pred jesenskim obilnim deževjem nam je s pomočjo dvigala uspelo s posebno zaščitno barvo pobeliti stene zvonika. Spomladi bomo s soglasjem Zavoda za varstvo naravne in kulturne

Obnovitev kapelice v Poljanah

dediščine uredili še celotno fasado cerkve. Železno, od rje napadeno ograjo smo na obeh stopniščih in po »rampi« nadomestili s svetlejšo, nerjavečo. Ob bližajočem božičnem prazniku nas bodo presenetile nove jaslične figure. Dosedanje lesene imajo sicer častitljivo starost in izvirajo iz Šubičeve delavnice, a kaj, ko so za cerkev nekoliko premajhne. Naj obletnico župnije zaznamuje tudi polepšana zunanjščina in notranjščina cerkve!

Očesu opazovalca dogajanja v fari ni ušlo praznovanje srebrnega jubileja države, ko smo v župnijsko cerkev namestili štiri zastave: evropsko, državno, občinsko in papeško. Z navdušenjem smo zapeli državno himno in v številni udeležbi darovali sveto mašo za domovino. Ne morem mimo ostalih dogodkov, ki so poleg rednih praznovanj in »sejmov« v cerkvenem letu zaznamovali župnijo v dogajanju in živahnosti. Udomačil se je blagoslov motoristov in motorjev na Visokem, traktorjev in prošnja za varno delo z njimi, blagoslov konj na praznik sv. Štefana. Obisk kipa fatimske Marije v maju je poživil šmarnično dogajanje. Prav tako nedeljska šmarnična srečanja v Malenskem Vrhu pri hišni kapelici na dvorišču pri Dupenkovih, na Gabrški gori pri križu na dvorišču Zabrdnikovih, družinske šmarnice na dvorišču pri Strojarju, kjer smo blagoslovili temeljni kamen za novo nastajajočo kapelico. Živahen in organizacijsko odličen, duhu snovalca zvest ter mladostno prekipevajoč je izzvenel letošnji oratorij za otroke z vzgojnimi domislicami nadebudnega Ostržka. Poljanski kolesarji smo kljub obilnemu deževju na poti speljali prvi del jubilejnega kolesarskega romanja v Koeln iz Podkorena preko Salzburga, Bavarske do Bodenskega jezera. Za drugo leto je ostala še polovica romanja ob Renu. Za otroke, ki pojejo v otroškem zboru in skrbijo za lepe maše ob 10. uri, je bil nepozaben kopalni izlet. Ob 1700-letnici rojstva farnega zavetnika sv. Martina nas je v septembru petnajst poromalo v Tours, kjer je Martin deloval kot škof in je tam pokopan. Pozno jeseni so presenetili člani PD Križna gora iz Podkraja, ki so na izletu v neznano želeli in se udeležili svete maše v cerkvi na Gabrški gori. Vsako leto je zanimivo in odmevno srečanje zakonskih jubilantov. Da jih pogostimo s sladkim vinom, imajo zasluge mežnarji in ključarji, ki s soprogami obiščejo določeno pokrajino in pripeljejo nazaj žlahtno kapljico. Letos smo obiskali Beltince, kjer so približno v istem času kakor v Poljanah gradili novo cerkev, Bukovniško jezero, si v živo ogledali izdelavo glinenih vrčev v Pečarevcih in končali z obiskom pri rojaku patru Juriju v Kančevcih. Stanovskemu srečanju gasilcev na poljanski »sejm« so se na praznik sv. Huberta pridružili lovci Lovske družine Poljane, ki so se ob sedemdesetletnici nastanka udeležili sv. maše zadušnice za vse pokojne člane.

Naj nas sv. Martin podpira pri iskanju novih načinov, kako sodobnim revežem deliti vedno moderen plašč ljubezni! S tem namenom smo postavili tudi župnijsko spletno stran.

Jože Stržaj, *župnik*

Na kratko o oratoriju 2016

Poljanski oratorij 2016 se je dogajal od nedelje, 4., do petka, 8. julija. Vključilo se je 71 otrok iz domačega kraja, od zaključenega 1. do 8. razreda. Sedmim devetošolcem, animatorjem pomočnikom, se je pridružilo še 18 animatorjev in ostalih sodelavcev. Vsi sodelujoči so bili zares odlični!

Že od pozne pomladi smo intenzivno pripravljali in izvajali številna programska srečanja z ožjo pripravljalno skupino in animatorji. Vsem mladim animatorjem bo zagotovo ostal v nepozabnem spominu anima-vikend v Vrtovčevem domu, vsem otrokom pa vsi animatorji, ki so jim poleg animacije, katehez, delavnic in velikih iger vsakodnevno posredovali tudi izjemno odigrane prizore iz Ostržkove zgodbe.

Seveda je treba omeniti tehnično ekipo, ki je postavila oder, in gospodinjsko ekipo, ki je stregla otrokom, po dnevnem oratoriju pa še animatorjem.

Oratorij je Kulturno društvo Poljane prijavilo kot svoj projekt in je bil uspešen pri sofinanciranju iz občinskega proračuna. Prispevek staršev je bil minimalen, saj smo upoštevali, da je veliko družin z več otroki, nekaj materiala je bilo darovanega, oratorijski proračun je finančno močno okrepila družina iz naše župnije, odziv sponzorjev pa je bil v okviru pričakovanega.

Vreme na oratorijskih dnevih je bilo izjemno in smo lahko ves teden preživeli okoli domače cerkve. Naš izlet je bil kar v domačo Žabjo vas. Tam smo imeli pi-

Smučanje v dvojicah po asfaltu

Dnevni začetek oratorija z molitvijo, dvigom zastave in oratorijsko himno

knik, igre in veselo druženje, pa še poceni je bilo in brez dodatne organizacije.

Seveda smo vsi sodelujoči delali brez kritja kakršnih koli stroškov, vse smo naredili z veseljem in v čast Božjo; nekateri so koristili tudi dopust. Veseli smo bili molitvene podpore mnogih župljanov. Poleg nagrade animatorjem, ki je bila kot izlet v zabaviščni park v Gardaland, so vsi animatorji prejeli v dar še svojo karikaturo.

Kot dobrodelno noto smo razveselili starejše krajane, katerim so otroci odnesli ročno izdelane in poslikane metulje s povabilom na zahvalno sv. mašo.

V nepozabnem spominu nam bo ostala zahvalna sveta maša, ki jo je daroval domači župnik, gospod Jože Stržaj, ki nas je med oratorijem duhovno podpiral. Otroci in starši so izrazili same pohvale našemu oratoriju; k sreči tudi večje nesreče v vseh dnevih ni bilo.

Upam, da smo za seboj pustili sledi in da bodo oratorijski dnevi prihodnje leto, ko bo tema oratorija Marija iz Fatime, spet prinesli toliko navdušenja in vsega lepega za naš kraj.

Majda Debeljak, *organizatorka oratorija*

S čopičem naslikaj svoj vtis, z dletom izrezljaj baročni okvir, nasmej se (svoji) karikaturi!

»Ustvarjamo z ljubeznijo, resnično, kot že toliko let številni poljanski umetniki. In kot so jih včasih tu rojeni slikarji Šubici, tako primi z nami tudi ti čopiče v roke in naslikaj svoj vtis. Z dletom izrezljaj detajle baročnega okvirja in v likovni delavnici presezi okvirje lastne ustvarjalnosti. S hecno potezo karikaturista nastavi ogledalo svetu. Obljubimo, na koncu se boš v njem nasmejal lastni podobi!«

Ustvarjalne spodbude vabijo k neposrednemu doživetju ustvarjanja slikarjev in rezbarjev rodbine Šubic

Nagovor na njeni spletni strani v celoti povzema glavno, med vrsticami skrito bistvo obiska Šubičeve hiše – Šubičeva hiša ni zgolj nedolgočasen muzej, ampak zanimiv preplet likovne tradicije z veseljem do ustvarjanja »tukaj in zdaj«. Številne ustvarjalne spodbude vabijo tako otroke kot odrase k doživetju likovne umetnosti – postopke izdelave slike, freske in pozlačenega rezljanega baročnega okvirja v spomin vtiskujejo neposredni prikazi uporabe orodja in materialov. Ena od takih zanimivosti so enako velike kocke različnih vrst lesa – primerjava njihove teže, gostote in trdote obiskovalcu neposredno razloži izbiro določene vrste lesa za rezbarjenje. Ker smo Poljanci vsi po malem »tišlarji« in so nam morda te razlike samoumevne, se je zdelo, da bo ta podrobnost morda zanimiva predvsem otrokom. A izkazalo se je, da so nad njo v enaki, če ne celo večji meri navdušeni prav vsi odrasli.

Da je koncept pravi, je v oktobru potrdila tudi do zdaj največja skupina obiskovalcev hiše. In hkrati tudi najzahtevnejša – šlo je za strokovnjake Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, ki so na svojem letnem srečanju navdušeni občudovali infrastrukturne in vsebinske premike v kulturi in turizmu Poljanske doline.

K slednjemu pripomore tudi trgovinica, ki je svoja vrata prvič odprla 15. maja na slavnostnem odprtju urejene ceste in šolske poti ter prireditvene ploščadi. Ravno šolarji poljanske osnovne šole so najzvestejši obiskovalci Šubičeve hiše – razstave si z navdušenjem ogledujejo že najmlajši otroci iz vrtca in med nami se je v preteklih nekaj letih spletel pristen in prijeten odnos. Da je možnost ogleda tako kakovostnih razstav malodane na svojem dvorišču velik privilegij, poleg učiteljev in vzgojiteljic potrjujejo tudi otroci sami – s svojim vedno močnejšim zavedanjem pomembnosti naše izjemne likovne tradicije.

Razstavni program je bil v tem letu resnično bogat. Februarja sta navdušili dve razstavi – razstava mojstrskih digitalnih ilustracij Mladena Melanška iz Žalca in loškega industrijskega oblikovalca Marjana Žitnika, večkrat nagrajenega avtorja številnih vsem do-

bro poznanih predmetov iz vsakdanjega življenja.

Marca se mi je izpolnila želja, ki sem jo gojil od prvih trenutkov upravljanja Šubičeve hiše – razstava profesorjev Likovne pedagogike Pedagoške fakultete, velikih imen sodobne likovne umetnosti.

Resnemu vzdušju slik profesorskega zbora PeF pa sta v prebujajoči pomladi v naši galeriji pravo nasprotje postavila Polona in David Ličen, slikarja, grafika in ilustratorja iz Ajdovščine, z neverjetno pisano paleto barv. Sledila je majska razstava petih umetnikov KUD Zala, ki ustvarjajo na različnih področjih – slikarstvu, grafiki, fotografiji in delu z lesom.

Junija pa se je v Šubičevo hišo po dveh letih premora (v letih 2014 in 2015 je bil izveden Ex-tempore) vrnila Kolonija Iveta Šubica, ki je v ustvarjalnem vzdušju povezala umetnike Združenja umetnikov Škofja Loka. Slikarji so izkoristili nove pogoje, zavzeli atelje, prireditveni prostor na podstrehi, ploščad pred hišo in stopnišče za njo, ter udejanjili svoje ustvarjalne asociacije na temo »Svetloba«.

Na svojstven način pa so osvetljeni tudi novembra predstavljeni portreti akademskega slikarja Tita Nešovića, domačina iz Poljan.

Da se tradicija lahko izrazi tudi s sodobnimi sredstvi, sta dokazala Matej Kocjan – Koco in Jakob Klemenčič z razstavo v sklopu rokodelskega podviga Medeno na Visokem. Avtorja na včasih hecen, včasih strašljiv, vedno pa zelo zanimiv način združujeta tradicijo slikanja panjskih končnic (ki je bila tudi v Poljanski dolini zelo bogata) z modernimi pristopi stripa in ilustracije. Obema pa, skupaj s karikaturo, v Šubičevi hiši dajemo velik pomen. Zato je bil tudi letos organiziran Slovenski festival karikatur, že peti po vrsti. Tokrat spet popolnoma slovenski – ustvarjalnemu delu (risanju karikatur v živo v dvorani Kulturnega doma Poljane) je v Šubičevi hiši sledila razstava karikatur najboljših slovenskih karikaturistov, ki so na ogled postavili karikature, nastale v zadnjih dveh letih. Da so festivali, ki po toliko letih združujejo slovenske karikaturiste, resnično pomembni tudi na nacionalnem nivoju, poleg odziva karikaturistov samih in medijske odmevnosti priča tudi dejstvo, da nas je Hrvaško društvo karikaturistov, ki je naš festival z dvema njihovima članoma in odlično razstavo obiskalo leta 2014, povabilo k veliki razstavi prihodnje leto v Zagrebu. Ustvarja se torej tradicija, ki je ne smemo izpustiti iz rok!

Bralcem *Vaščana* želim ustvarjalnega zagona polno leto 2017!

Boris Oblak, *Šubičeva hiša*

Pesniška izpoved Mateje in Marjana na prireditvi ob kulturnem prazniku

Dva različna pogleda na delovanje kulturnega društva

Začnimo v Poljanah, na blagajni, v trgovini sredi kraja, enkrat v prvi polovici iztekajočega se leta. Zbiranje nalepk, sličic in kar je še podobnega – z albumom ali brez njega – nekaterim zlepa ne zbudi zanimanja. Tudi meni bolj slabo. Zato sem prijazno prodajalko – ki je med pojasnjevanjem na blagajni nekaj drobnega ponujala – skoraj zavrnila z ustaljenim: »Ne, hvala!« in bi odšla, ko bi tri prozorne škatle ob izhodu ne imele vsaka svojega napisa in bi na enem od njih ne odložila vprašujočega pogleda. Kulturno društvo Poljane. *Kaj le dela ta napis na škatli trgovine, sem pomislila ter prodajalki vendar dovolila, da znova razloži genezo nenavadnega stvarjenja. »Aaa, zbiralna akcija!« sem zadovoljna ponovila prodajalkin tekst in brez premišljanja spustila svoj žeton na dno izbranega zbiralnika.*

»Nekdo se ga je spomnil!« sem potem udobno vest premlevala in na koncu raziskavo v svoji glavi nekako takole zaključila: da je kultura v Poljanah še vedno cenjena in da bi ji Poljanci radi pomagali, da prebrodi v valovanju delovanja tudi obdobje svojega umirjanja. Odločila sem se, da akcijo podprem s še več žetoni in da obenem v kraju spremljam veličino in širino prikrito delujočih poljanskih kulturnih mecenov. Empirična raziskava je dobro napredovala: usedlina škatle je naraščala in nič zato, če počasneje od usedlin sosednjih škatel, prve z napisom Prostovoljno gasilsko društvo in druge Vrtec Agata Poljane. Kulturno društvo je na koncu v tekmi treh pravnih oseb zavzelo mesto srečnega poraženca. Misel na zanimivo raziskavo pa bi me še dolgo grela, ko ne bi mimo mene iznenada priletela izjava meni neznanega Poljanca, ki je svoji neodločni ženi pred tremi škatlami z žetonom v roki svetoval nekako takole: »Gasilcem vrzi, kaj boš Kulturnemu društvu dajala! Kaj pa Kulturno društvo v Poljanah sploh dela?«

Ob tem vprašanju, ki ni vprašanje, marveč obsodba, mi je skoraj kri v glavi zavrela. »Ko bi le poznala avtorja besed, to bi mu jih krepko napela,« sem z monologom – ki v celoti ni za v javnost – v vročični jezi prekipela. Zdaj – mesece po tistem –, ko mirna pišem, pa vidim v tem nasprotovanju zgolj dva različna si pogleda. Eden kaže stvar od zunaj navznoter, drugi od znotraj navzven. Tisti, ki vztrajamo znotraj društva, vidimo kopico dela, ki ob maloštevilčni moči na koncu leta rezultira v osmih večjih javnih dogodkih. S te strani se tudi vidi, da je skoraj vsa kulturna hrana z veliko truda in nekaj pridnih glav in rok doma pridelana, katere kakovost nikakor ne more biti vprašljiva. Naj grem za večjo trdnost prepričanja v kakovost (pa tudi zadostno številčnost) od primera do primera skozi društveno dogajanje iztekajočega se leta.

- **Miklavževanje** – Kulturno vrednost mu zvišuje sodobna in vzgojna mladinska igra *Uporna antena*.

Na prireditvi ob dnevu državnosti

Odlomek komedije *Duohtar kar tok* na prireditvi ob kulturnem prazniku

- **Prireditev ob kulturnem prazniku** – Delo je bilo kompleksno in se je v eni uri – z glasbo (v živo ali na posnetku), s sliko (tudi gibljivo), z odlomki iger in literarno besedo – sprehodilo po poti 40-ih let Kulturnega društva Poljane.

- **Dan staršev** – Ponovila se je mladinska igra *Uporna antena* in razgrnila v pokušino očetovsko izkušnjo dveh očetov.

- **Večer z orglicami** – Poletni večer na videmskem vrtu je v prijeten zvok zamajala pisana paleta gostujočih in domačih glasbenikov (Poljanski orgličarji, Škofjeloški oktet, Mengeški sejmarji, duo harmonikarjev (Tilen Eržen in Rok Perhavc), duo vokala (Nuša Zakrajšek) in kitare (Damjan Oblak).

- **Prireditev ob dnevu državnosti** – Že petindvajseta tovrstna po vrsti je pogrnila mizo prazniku s kakovostno kulturno vsebino, ki so jo izvedli glasbeniki (Poljanski orgličarji, Škofjeloški oktet, klavirski trio – Jera in Ajda Benedičič ter Jedrt Šinkovec – s skladbo *Air* in Luka Kreč z *Nabuccom*), fotografi z razstavo na temo 25-letnice samostojne Slovenije ter zakonca Kržišnik z bogato vezno besedo. Odmevala pa je beseda slavnostnega govornika Janeza Janše (ponekod kot negodovanje, drugod kot odobravanje). Prireditev se je s kresom zaiskrila in se potegnila pozno v večer in noč.

- **Oratorij** – Po enoletnem predahu je mladina ob podpori že izkušenih spet združila moči in organizacijsko ter vsebinsko morda celo presegla oratorije preteklih let.

- **Pet novih ponovitev komedije *Duohtar kar tok*** – Dvorane v Poljanah, Gorenji vasi in Škofji Loki so se spet napolnile, čeprav so se prikazovale zgolj ponovitve Molierove komedije izpred petih let (20.–25. ponovitev po vrsti).

- **Koncert Poljanskih orgličarjev ob 10-letnici delovanja** – Instrumentalisti (Poljanski orgličarji, Mengeški sejmarji, Sorarmonika, Francetovi orgličarji) in vokalisti (Štedientje) so v novembru za dve uri zalili dvorano Kulturnega doma v Poljanah z blagodejno harmonijo. Med glasbeno pavzo pa smo izvedeli, kako je Poljanskim orgličarjem valovila 10-letna glasbena zgodovina.

Naj sklenem tako. Če od zunaj se ne vidi nič, od znotraj pa vsaj to, kar je zgoraj na kratko napisano, potem je treba poiskati tisto čudežno zaveso, ki pogledu od zunaj enosmerno pot zapira. No, morda pa nam zavese sploh ni treba nič iskati. Namesto tega raje vas povabim, pridite na našo stran, kjer pogled je res nekoliko drugačen, a po opravljenem delu tudi čist in krasen. In verjemite, zavesa se potem kar sama od sebe razpre in naenkrat z obeh smeri se vidi dobro in zelo podobno, morda tako, kot so letos videli lokalni oblastniki, ki so celotnemu društvu in Poljanskim orgličarjem podelili svoje priznanje.

Jerneja Bonča

Nagrajenci fotografskega razpisa *Slovenija 25 let samostojnosti* v Sokolskem domu v Škofji Loki

Prvi operativni članici v PGD Poljane

Naše gasilsko društvo šteje 471 članov, od tega 38 operativnih članov, in je staro že častitljivih 122 let, v svojem 122. letu starosti pa se lahko pohvali še z eno novostjo – prvima operativnima gasilkama v PGD Poljane.

Kaj pa je razlika med »navadnim« in operativnim članom? Član PGD je vsak, ki se vpiše v društvo in bolj ali manj aktivno sodeluje pri njegovem delovanju. Operativni člani pa so tisti, ki jim gasilstvo predstavlja velik del življenja. Redno se namreč udeležujejo izobraževanj, vaj, sestankov in seveda tudi intervencij. Mednje sta iz mladinskih in pripravniških vrst kot prvi dekleti v Poljanah stopili tudi Alenka Dolenec in Henrika Peternel. Njuni zgodbi sta podobni, kar ne preseneča, saj sta po poti gasilstva že v otroštvu hodili skupaj. Henrika, ki se je med pionirke vpisala pri svojih devetih letih, je v gasilske vrste dve leti kasneje pripeljala še Alenko, ki je povedala:

»Od šestega razreda naprej, ko sem stopila med poljanske gasilce, sem imela ob sebi dobro gasilsko sopotnico, Henriko, ki me je pravzaprav h gasilcem ob samem začetku tudi zvabila. S Henriko sva v društvu kar naenkrat postali pripravnici in ker sva redno hodili na vaje, sva se za gasilsko dejavnost začeli vedno bolj zanimati. Vedno bolj zanimiva pa je bila tudi misel, da bi postali prvi operativki v Poljanah. Tisto leto so bile v dolini uničujoče poplave. Pristopili sva k operativi in prvič občutili, kako je biti v tej koži. Po končanem nadaljevalnem tečaju sva – na presenečenje poveljnika – prišli na sestanek, ki je pomenil vstop v operativo. Preteklo je potem leto ali dve in dobila sem možnost opravljanja zanimivega, a napornega tečaja za nosilca dihalnega aparata. Sledila sta še tečaj za prvega posredovalca ter usposabljanje gasilcev za gašenje požarov v naravi. V prihodnosti pa si želim še več usposabljanj in izobraževanja v tej smeri.«

Če je Henrika Alenko vpeljala v gasilstvo, pa je bila Alenka tista, ki je Henriko spodbudila za vstop med operativce. Henrika pove:

»Moram reči, da je za vstop v operativo ´kriva´ Alenka, ki mi pravzaprav sploh ni dala možnosti odločanja, ampak sem enostavno morala z njo na sestanek. Takrat sem mogoče šla tja malo za šalo, ampak zdaj sem v operativni enoti čisto ´zares´. Trenutno sva v operativi že drugo leto. Obe sva že sodelovali pri več intervencijah. Na srečo so bile vse ravno pravšnje za začetnice. Do naju imajo ostali operativci zelo spoštljiv odnos, kar nama je všeč. Ne podcenjujejo naju, česar sva se mogoče sprva malce bali. Sodelujeva v vseh izobraževalnih skupinah, ki potekajo v Poljanah. Všeč nama je, da sva enakopravni z ostalimi in da ne delajo razlik, rekoč ´tega pa navta znale´. No, pri opravljanju fizično napornejših stvari pa naju malo ´pocrkljajo´.«

Poljanski gasilci smo ponosni na svoje članice, ki si upajo prevzeti delo operativnih članov. Je pa to spodbuda vsem ostalim članicam. Poleg uvajanja ter usposabljanja imamo gasilci tudi letni plan, ki si ga zastavimo v začetku leta. Za prijetno druženje smo se v začetku leta podali na nočni pohod na Blegoš ter kolesarski izlet po gasilskih domovih v naši občini, v oktobru pa še na izlet v Belo krajino. Organizirali smo igro *Moška copata* v izvedbi Špas teatra ter koncert Toneta Rusa. Oba dogodka sta napolnila dvorano Kulturnega doma v Poljanah do zadnjega kotička. Tudi z veselico konec julija smo bili zadovoljni, čeprav nam je vreme spet delalo sive lase, saj smo ves čas pogledovali proti Blegošu, kdaj se bodo nad nas pognali temni oblaki. Manj sreče smo imeli s prvomajskim kresovanjem na Visokem, ki smo ga morali odpovedati zaradi zapadlega snega nekaj dni pred kresovanjem ter zaradi prenove kozolca, ki nam nudi streho ob slabem vremenu. Bo pa drugo leto boljše. Vsako leto izpeljemo tudi pobiranje odpadnega železa po naših domovih. Kljub temu da akcija traja že nekaj let in vsako leto poberemo okoli 25–30 ton železa, ugotavljamo, da je po domovih tega še veliko, tako da z akcijo nadaljujemo tudi v prihajajočem letu.

Članice A na tekmovanju Gasilske zveze Škofja Loka

Mladinci na državnem kvizu v Ivančni Gorici

Požar v Gorenji Žetini

Poleg vseh dejavnosti, ki jih opravljamo, se udeležujemo tudi vseh tekmovanj, tako z mladimi kot tudi s starejšimi člani, ki so vsako leto bolj aktivni, na kar smo zelo ponosni.

Operativna enota je srce društva ter kot taka dejavna skozi celo leto. Poleg vseh usposabljanj skozi celo leto smo letos do sredine novembra imeli 15 intervencij, od katerih je bil najhujši požar v Gorenji Žetini, pri katerem je strela zanetila požar na gospodarskem poslopju. V društvu se trudimo ter namenjamo lep del sredstev za primerno opremljeno operativno enoto. Veliko poudarka v zadnjem času namenimo za vrvno tehniko ter tehnično reševanje.

Gasilci v Poljanah se bomo še naprej trudili, da vam priskočimo na pomoč, ko bo to potrebno, in najbolje ter čim hitreje opravimo nalogo. Želimo vam lepe praznike, v novem letu pa naj se vam uresniči čim več želja.

Z gasilski pozdravom NA POMOČ!

Janez Oblak,
predsednik PGD Poljane

Skavti iz Poljanske doline delo spreminjamo v ljubezen do narave, otrok in domačega kraja

Naša zgodba se je na neki poseben način preusmerila lansko leto, ko smo udejanjili našo, že nekaj časa trajajočo željo in se poslovili od skupnega delovanja z loškimi skavti ter se s ponosom poimenovali kot skavti iz Poljanske doline. Od tega trenutka dalje smo se še bolj povezali z domačimi kraji, v njih preživeli več časa in ga še bolj spoštovali. Voditelji se trudimo otrokom prikazati naravo, delo v dobrobit občine, domačih ljudi ter ne nazadnje Slovenije, kot nekaj neznansko pomembnega, svetega.

Prav tako so to tudi področja, na katerih naša organizacija poskuša narediti največ. Večkrat si celo želimo, da bi imelo leto več dni, saj za vse stvari, katerih si želimo udeležiti in pri njih sodelovati, običajno ni dovolj časa. Naj vam opišem nekaj glavnih dejavnosti, ki jih kot skavti ustvarjamo v enem skavtskem (šolskem) letu.

Po (kot pravijo otroci) kratkih poletnih počitnicah se ob koncu septembra prvič vsi skupaj srečamo na tako imenovanih Prehodih. Takrat medse sprejmemo vse nove člane, ki so jih zasrbele pete, da bi se nam pridružili. Prav tako stari člani, ki so na prehodu iz ene starostne skupine v drugo, prestopijo ta prag z določenimi izzivi, ki jih morajo opraviti. Letos smo po uspešnem poskusnem taboru, ki je potekal blizu cerkve sv. Urbana nad Dobravo pridobili kar nekaj novih članov. Na tem tridnevnem dogodku, kjer so odgovorni voditelji pripravili prav posebno izbrane igre ter veščine preživetja v naravi, so se otroci imeli zares lepo. Preizkusili so se v kurjenju ognja, kuhanju na njem, spanju v šotorih, nočni straži zastave in podobnem ter s svojim navdušenjem razveseljevali tudi nas, voditelje. Tako smo skupaj z nekaterimi novimi člani in vsemi ostalimi skavti čudovito pričeli novo skavtsko leto. V Poljanah smo pri cerkvi izvedli prehajanje med starostnimi skupinami oz. vejami in sprejem novih članov z raznimi igrami in preizkusi, se posladkali z dobro hrano, medtem s predavanjem brata kapucina zaposlili tudi starše in zaključili s sveto mašo.

Ker nismo želeli izgubljati časa, smo takoj pričeli s tedenskimi srečanji in kmalu je nastopil čas za naše jesenovanje. Voditelji smo si poiskali udoben kraj, poskrbeli za hrano in pijačo in se lotili načrtovanja. Čas pa je mineval neizmerno hitro in že je bila tu sobota, 29. oktobra, ko smo se dobili v Brebovnici pod Lučinami ter začeli z jesenovanjem. Nastanili smo se v telovadnici pri osnovni šoli v Lučinah, kjer smo tisto noč tudi prespali. Na 22 otrok (starostna skupina od 6. razreda do 1. letnika srednje šole) je pazilo pet voditeljev in dva kuharja – imeli smo zares srečo, da so vsi imeli čas! Tema našega jesenovanja je bil boj za Slovenijo, zato smo se skupaj v okviru kviza preizkusili, kako dobro poznamo Slovenijo, njene športnike, pomembne državljane in značilnosti. Nadaljevali smo s predstavitvijo skavtskih veščin, pri čemer smo otroke spodbujali, da se odločijo in naučijo kaj novega, kar jim lahko pride v življenju prav. Poleg tega smo prvi dan v veliki meri posvetili tudi dogovoru o pravilih skavtskega delovanja, protokolih, ki jih izvajamo na naših srečanjih, ter o oblačilih, rutici, ki so za nas posebnega pomena. Večer smo prepustili spontani zabavi, igri, petju ... Kot voditeljici mi je bilo čarobno gledati vesele obraze otrok in prav za vsakega sem si v tistem trenutku želela, da je srečen. Voditelji se tisto noč še nismo odpravili spat. Imeli smo še kratek sestanek in sredi noči smo otroke zbudili in s slavnostnim kvadratom opravili

nekatere čudovite dolžnosti, kot je podeljevanje našitkov za opravljene veščine, potrditvijo vodov – manjših skupin, po katerih bodo otroci delovali čez leto – za dekleta in fante ter podobno. Zatem smo si privoščili nočni prigrizek in se odpravili nazaj spat. Tokrat tudi voditelji. :) Naslednji dan smo se zjutraj po telovadbi in zajtrku odpravili k sveti maši v Lučinah, po njej pa nadaljevali z veliko igro po skupinah in s povezovalnimi igrami za vode. Popoldne smo skupaj pospravili prostore, še zadnjič konkretno uporabili igrišče in počakali na starše, s katerimi smo na Trebiji imeli še kratek sestanek z glavnimi informacijami. Vtis ob zaključku: bilo je kot mešanica resnega s sproščenim in prijetnim. Vsi smo se imeli super!

Z našim jesenovanjem pa se je malce prekrivala vaja civilne zaščite Ruševina, ki je potekala 28. in 29. oktobra. Odločili smo se sodelovati, saj smo s civilno zaščito precej povezani in kot skavti tudi na voljo za pomoč ob naravnih nesrečah. Zato so se nekateri voditelji in tudi mlajši člani odzvali in pri vaji sodelovali s postavljanjem členarja ter kot poškodovanci. Dogodek je bil velik in je zahteval veliko organizacije, zato smo ponosni na vse, ki so sodelovali, in tudi veseli, da smo bili del tako obsežnega projekta. Svoj del smo opravili kar se da odgovorno in usklajeno. Velikokrat se pogovarjamo in ugotavljamo, kako pomembni so dobri odnosi med odgovornimi za določene projekte in na splošno med vsemi vaščani. Zato se tudi sami trudimo in nam veliko pomeni.

Voditelji in podpis ustanovne listine skavtskega stega Poljanska dolina 1

Toliko stvari se je letos že zgodilo, pa smo komaj začeli! Seveda bomo v nadaljevanju skavtskega leta počeli še veliko zanimivega. Organizirali bomo še več dogodkov za otroke, glavna pa sta še zimovanje, ki nas čaka v zimskih počitnicah, in poletni tabor vseh gorenjskih skavtov (Kvajdej) starostne skupine od 11 do 15 let z voditelji med poletnimi počitnicami. V tem decembru največ pozornosti že posvečamo organizaciji projekta *Luč miru iz Betlehema*. Ta plamen, ki vsako leto pripotuje iz tako oddaljenega kraja v naše domove in prinaša prav poseben blagoslov, tudi nam vedno prinese veliko dobrega. Že kar nekaj let se skavti na soboto pred četrto adventno nedeljo zberemo, se razdelimo v skupine, ki jih vodi vsaj en voditelj, in po domačih in malce bolj oddaljenih krajih raznašamo Luč miru iz Betlehema ostarelim in tistim, ki ne morejo v cerkev. Običajno določena območja prehodimo kar peš in se tako povezujemo med seboj in z naravo. Sama sem vsako leto presenečena, kako so krajani veseli našega obiska in nam naklonijo toliko iskrenih nasmehov. Ob koncu dneva si kot raznašalec zares prežet s toliko dobre energije, da bi lahko šel še na Blegoš! Vse prispevke, ki jih dobimo od dobrih ljudi in tudi ob prižiganju plamena po župnijah, pa darujemo v namen projekta. Vsako leto namreč določijo neki poseben namen (konkretno družino, dogodek …), za katerega se zbira denar, ki se v celoti posreduje naprej.

Vse to je le del našega dogajanja čez leto in veseli smo, da je tako, kot je. Velikokrat se pozabimo zahvaljevati za darove veselja in dogodivščin, ki jih skupaj doživljamo. Navsezadnje smo le skupina mladih, ki svojo pot želi oblikovati po Božjih načelih in v tesnem stiku z naravo, med seboj pa si včasih kar samoumevno pletemo posebne prijateljske vezi, ki so neizmernega pomena. Naš namen je pustiti svet za seboj vsaj za kanček boljši, kot smo ga dobili, kot pravi ustanovitelj svetovnega skavtstva Robert Baden Powell, zato se trudimo po svojih močeh in želimo, da bi otroci in mladi v skavtstvu odkrili način življenja, ki je zares poseben. Vse to pa nam je v veselje in ponos, posebno če gre za domači kraj, Poljansko dolino, ki je prečudovita in polna pozitivne energije.

Marija Možina

Skavtske igre na jesenovanju

Navijaška spodbuda poljanski ekipi na finalu državnega prvenstva v floorballu

Športno društvo Poljane – odlično nadaljuje začeto

Tudi v letu 2016 smo odlično nadaljevali naše poslanstvo, to je organizacija različnih športnih in družabnih dogodkov ter spodbujanje, da se dogodkov udeleži čim več krajank in krajanov, med njimi se trudimo pritegniti zlasti mladino.

Dogodek, na katerega smo letos posebej ponosni, je projekt Trim steza Golava, ki smo se ga lotili že lansko leto, letos pa smo ga uspešno zaključili. Projekt nam je vzel precej delovnih ur in napora, a tudi prinesel veliko veselja ob druženju in nam bo zato ostal v lepih spominih. Na Trim stezo smo zelo ponosni in v največje veselje nam je, ko vidimo, da jo uporabljajo tako mladi kot malo manj mladi. Žal nam še ni uspelo pripraviti uradne otvoritve, a naj vas »potroštamo«, da ta zagotovo še pride.

Med večjimi dogodki ne smemo zanemariti že tradicionalnih športnih prireditev, ki so vsaka zase, kljub utečeni navadi, velik dogodek. Turnir v floorballu – ŠvicBol Poljane, tekaška prireditev – Visoški tek, kolesarska dirka – Poljane–Stari Vrh in Blatfejst so prireditve, ki jih vsako leto obišče vedno več ljudi iz vseh koncev Slovenije. Letos smo dodatno organizirali še dva dogodka, ki pa, žal, nista bila izvedena. Prvi načrtovani dogodek je bilo smučanje v Avstriji. Izvedbo je preprečilo slabo vreme. Upanje, da bodo snežne razmere letos ugodnejše, pa nas že žene v novo kovanje načrtov za nov smučarski izlet, ki bo v januarju 2017.

Vse naše sekcije so se tudi letos tako kot prejšnja leta izkazale na vseh športnih področjih, kar je odlično izhodišče za naprej. Dobri rezultati so športnikom nekaj takega kot umetnikom navdih. Zato v nadaljevanju pišemo o uspehih naših sekcij.

Floorball je eden najhitreje razvijajočih se športov na svetu, saj gre za dvoransko različico hokeja in je še posebej priljubljen pri mlajši starostni skupini. Čeprav v Sloveniji omenjeni šport še ni tako razvit, se v našem klubu Fbk Polanska banda trudimo, da bi floorball postal bolj prepoznaven v širši okolici Poljanske doline. V zadnjih letih vztrajno napredujemo, rastemo in se trudimo, da bi ga približali ljudem, predvsem mladim.

Info tabla Trim steze Golava

Še posebej velja omeniti leto 2016, ki se nezadržno bliža koncu. Dejavnosti v klubu poskušamo razvijati v smeri, da bi pritegnili tako osnovnošolce kot tudi srednješolce, študente in starejše, predvsem pa pripadnike obeh spolov.

Najprej velja izpostaviti člansko ekipo, ki se je v lanski sezoni že drugič zaporedoma uvrstila v veliki finale, vendar smo obakrat ostali na predzadnji stopnici. Podobna zgodba se je pripetila naši ženski članski ekipi, ki se je že v krstni sezoni skoraj zavihtela na vrh. Obe ekipi sta eni izmed glavnih kandidatov za najvišja mesta tudi v prihajajočem letu.

Kot nagrado za naše dejavnosti lahko omenimo ogromen porast vpisa otrok v floorball. S številčnimi mlajšimi generacijami smo dosegli odlične rezultate že v letu 2016. Generacija do 13 let je dosegla končno tretje mesto, ekipa do 16 let je sezono zaključila na 4. mestu, isto mesto pa so zasedli fantje do 19 let, kjer smo moči združili z ekipo iz Žirov. Letošnji cilji so seveda višji, tudi da bi posegli po prvem mestu v kateri izmed omenjenih kategorij. Kljub temu je na prvem mestu seveda športno udejstvovanje mladih, kar nas še posebej veseli.

Ker je floorball zelo zanimiv, dinamičen in atraktiven šport, bomo tudi v prihodnosti skrbeli, da v Poljanski dolini ne bo zamrl. Ob tem bomo tako telesno kot tudi duševno pomagali otrokom pri odraščanju.

Kolesarska sekcija INDU TEAM deluje v Športnem društvu Poljane že več kot 20 let. Tekmovalci smo v vseh letih delovanja dosegali vrhunske rezultate, tako na kolesarskih dirkah po Sloveniji kot v sosednji Italiji.

Ekipo sestavljajo Tilen Potisk, Miha Alič, Blaž Oblak in Aleš Hren. Udeležili smo se 20 tekem v Sloveniji in 10 tekem v Italiji in Hrvaški, seveda pa nismo manjkali tudi na petetapnem Giru del Friuli, kjer je Aleš dosegel generalno odlično 10. mesto, Miha pa se je uvrstil na 23. mesto. Tekmovali smo tudi na vseh petih

tekmah, ki so štele za Pokal polanskih puklov. Aleš Hren je v tem pokalu dosegel prvo mesto v kategoriji 41–50 let, Tilen Potisk pa drugo mesto v kategoriji do 30 let. Člani sekcije smo osvojili mnogo odličnih rezultatov, ki so objavljeni na spletni strani organizatorjev prireditev in na športnemu portalu Prijavim.se.

Se spomnite prve kolesarske dirke iz Poljan na Stari vrh? To je bilo čisto na začetku novega tisočletja, leta 2001. Vse odtlej tretjo soboto v juliju kolesarsko športno tradicijo obnovimo in tako smo letos organizirali že 16. kolesarsko dirko po vrsti. Organizatorjem in kolesarjem je bilo vreme letos naklonjeno. Tekme se je udeležilo 143 kolesarjev in prav vsi so osvojili zastavljeni cilj. Zmagal je Matej Kimovec, in sicer z novim rekordom proge 25:09. Tekmovalci so se pomerili v 15 starostnih kategorijah in v 6 kategorijah za občinsko prvenstvo, hkrati pa je tekma štela tudi za Pokal polanskih puklov.

Sicer pa ste na cestah verjetno že opazili kolesarje v novih dresih Športnega društva Poljane, kako ne, saj so lepega videza. Za lep in enoten videz – ta zlasti na tekmovanjih prispeva k prepoznavnosti – pa smo hvaležni lokalnim podjetnikom, ki so nam nakup omogočili. Navijači nas zdaj lahko hitreje opazite in za nas močneje navijate.

Skakalna sekcija se za prihodnost skokov v Poljanah ne boji, kljub temu da skakalnega centra v Poljanah ni in morajo vsi tekmovalci na trening v Žiri v SSK Alpina Žiri. V kategoriji cicibani do devet let imajo Poljane vice prvaka, v kategoriji dečkov do 15 let pa državnega prvaka, Marcela Stržinarja, ki je bleščečemu zlatemu dosežku dodal še tretje mesto v višji kategoriji.

Skoki že nekaj let niso več samo šport močnejšega spola in poljanska dekleta so v razvoju tega športa prisotna že od vsega začetka, trenutno pa prav pri vrhu. V mislih imamo Emo Klinec, ki je letos postala mladinska olimpijska prvakinja posamezno in ekipno. Na tekmah za svetovni pokal je bila enkrat druga in dvakrat tretja in še petkrat med najboljšo deseterico. Ponosni na njene uspehe, smo člani Fan cluba Klinec Emi pripravili v Poljanah prijeten sprejem. Zbrala se je lepa množica, ki je Emi čestitala in ji obenem zaželela uspehov tudi v novi sezoni. Ema pa je v Poljanah tudi dober zgled mlajšim tekmovalkam. Ena takih je Nika Križnar, ki je v Ljubnem ob Savinji letos prvič tekmovala v svetovnem pokalu in si priskakala 12. in 14. mesto, poleti pa zmagala na tekmi FIS pokala; druga taka pa Eva Krek, ki je zasedla 6. mesto na državnem prvenstvu v kategoriji deklic do 15. leta starosti.

Ema Klinec, Marcel Stržinar, Nika Križnar

Tekaška sekcija v ŠD Poljane ostaja zelo številčna. Bolje rečeno članstvo v sekciji še vedno narašča, saj se je v letošnjem letu tekmovanj oz. skupne vadbe udeleževalo kar 48 tekačev.

Letos smo merili tekaško hitrost na Teku štirih mostov v Škofji Loki, Gorskem maratonu štirih občin v Podbrdu, domačem Visoškem teku ter dveh maratonih: spomladi na 3. Istrskem maratonu in konec oktobra na že za nas tradicionalnem 21. Ljubljanskim maratonu. Na maratonih se seveda ne meri zgolj hitrosti. Velik dosežek za maratonca je že, če priteče na cilj in letos je bilo med poljanskimi tekači na Ljubljanskem maratonu takih kar 13, od tega pet deklet.

Visoški tek, ki smo ga organizirali že 18. leto zapored, je spet postregel z izjemno podobo. Krasno vreme, številna udeležba – 311 tekačev, od tega kar 185 otrok in 126 odraslih – in zadovoljstvo udeležencev nam vlivajo nove energije in upanja, da bo prihodnje leto še bolje. Številčna udeležba na Visoškem teku je ob pestri ponudbi podobnih tekov dokaz, da smo se dogodka lotili na pravi način. Teku smo namreč dodali spremljevalni program, ki je vabil na dogodek z obilo zabave od ogrevanja do animacije za najmlajše. Med tekači je bilo letos kar 195 občanov, ki so tekli za občinsko prvenstvo. Prvič pa je bil tek vključen tudi v serijo Gorenjka moj planet, ki združuje rekreativne tekaške prireditve na Gorenjskem z večjo dodano vrednostjo. V članskih kategorijah sta zmagi slavila Majda Trček (ŠD Poljane) in Gregor Kustec (ŠD Osovnikar).

Poljanski tekači tudi v zimskem obdobju ne počivamo. Redno vadbo imamo od novembra do konca marca v telovadnici OŠ Poljane, vsak torek med 19:00 in 20:30.

V prihodnjem letu se nameravamo poleg že ustaljenih prireditev v večjem številu

Množična udeležba na 3. božično-novoletnem turnirju v Kulturnem domu Poljane

udeležiti še tekmovanja 100 milj Istre, ki ponuja različne razdalje in čudovite razglede v hrvaškem delu Istre. Prav tako spomladi 2017 pa želimo začeti tudi z atletsko vadbo za naše najmlajše. Idej in energije nam torej ne manjka. Pridružite se nam. Veseli smo vsakega novega člana ali članice.

Tudi v letu 2016 je v Poljanski dolini in Škofji Loki v organizaciji **Šahovske sekcije ŠD Poljane** ter pod okriljem Športne zveze Škofja Loka potekal ciklus šahovskih turnirjev za 3. Pokal Poljanske doline v šahu. Letošnji ciklus se poleg običajnih kategorij iz predhodnih sezon točkuje tudi za najboljšega šahista na območju ŠZ Škofja Loka. Na uspešnem lanskoletnem zaključku ciklusa na zadnji decembrski soboti je v absolutni kategoriji slavil MK Dušan Zorko iz Kranja pred FM Matjažem Brezovarjem in Goranom Šušnjarjem iz Hotovlje, ki je bil tudi najboljši igralec iz občine Gorenja vas - Poljane, pred Jožetom Čadežem in Pavletom Rantom. V kategoriji nad 60 let je slavil Jože Čadež, pri mlajših od 15 let pa Katarina Mazzini. Skupno se je lanskega ciklusa udeležilo 63 igralcev, podobno udeležbo pa beležimo tudi v letošnjem letu.

V okviru ciklusa 2016 se je organiziralo šest turnirjev od Žirov, Gorenje vasi, Poljan, Starega vrha do Škofje Loke. Največji letošnji turnir je bil Pokal Trata v Škofji Loki, ki se ga je udeležilo rekordnih 38 igralcev. Turnir postaja vedno bolj odmeven, saj se ga redno udeležuje večje število igralcev, ki prihajajo na Poljansko od drugod: iz Ljubljane, Kranja, Škofje Loke, Idrije, Železnikov, celo iz Izole.

Turnirji potekajo po t. i. švicarskem sistemu, kar pomeni, da žreb določi pare glede na njihove dosežene točke, kar pomeni, da večinoma igrajo med seboj približno enako močni igralci, zaradi česar so turnirji zelo primerni tudi za igralce z nekoliko manjšim šahovskim znanjem, saj omogočajo igranje s sebi primerljivimi nasprotniki.

Glede na dobro obiskanost minulih ciklusov bodo turnirji potekali tudi v letu 2017.

Končamo pa naj z zahvalo predsednika športnega društva, Davida Oblaka. »Naslednje leto mi poteče dvoletni mandat za predsednika ŠD Poljane in s tem se tudi konča moje predsedovanje društvu. Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem, ki ste mi stali ob strani in smo skupaj doživeli res veliko lepega in nepozabnega. Največja zahvala gre vsem upravnim odbornikom – Gašperju Debeljaku, Sabini Podobnik, Tini Grebenc Kokalj, Gašperju Klincu, Luku Lavtarju, Mihu Lavtarju, Gašperju Mesecu, Alešu Hrenu, Matjažu Bohincu in Matjažu Mazziniju. Poleg naštetih, ki jim lahko rečem kar »možgani« športnega društva, ne smem pozabiti mnogih, ki jih tukaj nisem mogel omeniti in so prav tako veliko prispevali k organizaciji dogodkov, posebno k postavljanju Trim steze Golava. In ne nazadnje ne smem pozabiti tudi vseh sponzorjev, ki so tako ali drugače pripomogli, da smo načrtovano sploh lahko izpeljali. Hvala še enkrat.«

Zbral **David Oblak**,
predsednik ŠD Poljane

Plezalno društvo Cempin v letu 2016

Naše plezalno društvo deluje že četrto leto. Nanj smo vsi zelo ponosni, saj je uspešno in hkrati edino plezalno društvo pod Blegošem. V njem smo aktivni člani vseh starostnih skupin in skratka »imamo se fajn«. V društvu delujejo štiri sekcije in vse so aktivne.

V športno-plezalni sekciji, ki jo vodi **Anja Buh**, imamo velik poudarek na mladih. Pridobili smo dodatnega vaditelja in s tem omogočili večje število plezalcev v vadbenih skupinah. V plezališču Podpečno smo letos poleti gostili predšolske otroke iz vrtca Agata. Pod vodstvom Jakoba Stanonika in Aleša Pelka so se otroci varno in pogumno podali v vertikalo.

V alpinistični sekciji, ki jo vodi **Janez Špik**, je bil izveden krst tečajnikov na Virnikovi planini, medtem ko so starejši pripravniki v društvu uspešno zaključili dvoletno alpinistično šolo. Letos jeseni smo ponovno začeli z alpinistično šolo in novimi tečajniki. Plezalne veščine izvajamo doma in v tujini preko celega leta. Eden od pomembnejših dogodkov je na novo preplezana večraztežajna smer v skali (smer je še nepoimenova-

Plezalni vrtec Podpečno

Turni vzpon

na), preplezala pa sta jo naš predsednik Drago Frelih in Renata Kovačič.

Turno-smučarska sekcija, ki jo vodi **Franci Črešnovar**, je zelo odvisna od snežnih razmer. Letos je bilo izvedenih kar nekaj lepih tur. Smučali smo po lepem trdem snegu, pršiču, gnilcu in naklonih nad 45°. Trend turnega smučanja se v našem društvu povečuje. Veliko pozornosti namenjamo izobraževanju in utrjevanju znanja o varovanju pred opastmi, snežnimi plazovi, saj tega znanja ni nikoli preveč.

Gorsko-tekaška sekcija, ki jo vodi **Janez Cankar**, se je udeležila več tekem: Jože Košir, Tomaž Božnar in Niko Pustovrh so se 18. junija udeležili enega najtežjih ultra trail maratonov, dolgega 107 km, s slabimi sedem tisoč metri vzponov in spustov.

Pušeljc gorskih tekov, Kopačnica–Blegoš–Kopačnica, Ratitovec, Gorski maraton štirih občin ali ultra pušeljc trail in gorski tek na Črno prst sta uspešno opravila Janez Cankar in Jože Košir.

Jože Košir in Janez Cankar sta prva pretekla pohodniški krog občine Gorenja vas - Poljane, ki je dolg več kot 90 km s 5600 m vzpona in spusta. Potrebovala sta vsega skupaj 20 ur (vmes sta se tudi izgubila). Janez Cankar je omenjenim uspehom dodal še enega, uspešno je zaključil primorske gorske teke za primorski pokal.

Na koncu naj dodamo, da se nas spozna po logotipu, ki ga je pred leti izoblikoval Hinko Debeljak, in bi ga bralcem *Vaščana* ob tej priliki radi predstavili.

- Leto 2012 – takrat je bilo ustanovljeno naše društvo
- Osrednji vrh predstavlja Blegoš
- Črko C predstavlja orodje za ledno plezanje cepin
- Črki E in M predstavljata vponke z matico

- Črki P in I predstavljata kline za varovanje v skali
- Črko N predstavlja ledni vijak za varovanje v led

Jakob Stanonik, *podpredsednik*

Lovska družina Poljane je praznovala 70 let delovanja

Lovska družina Poljane je letos praznovala 70 let delovanja. Visoko obletnico smo obeležili z izdajo posebnega zbornika, slavnostno proslavo in mašo za umrle lovce.

Zbornik LD Poljane

Začetki Lovske družine Poljane segajo v 17. julij 1946, ko se je 17 domačinov, kmetov, posestnikov in obrtnikov z dr. Igorjem Tavčarjem na čelu, sestalo in ustanovilo Lovsko družino Poljane. Septembra 1946 pa je enajst zanesenjakov ustanovilo še Lovsko družino Javorje. Družini sta se po nalogu Okrajnega lovskega sveta Kranj združili konec leta 1949. Leta 1953 je bilo združeni Lovski družini priključeno še državno lovišče Blegoš, tako da je lovišče dobilo meje, ki so ostale do danes nespremenjene.

Na slavnostni proslavi, ki je potekala 10. septembra v Domu krajanov v Poljanah, so člani skupaj z gosti pregledali prehojeno pot in podelili priznanja. Priznanja so prejeli: sosednje lovske družine, lokalne organizacije, župnik, občina in šoli za dolgoletno uspešno sodelovanje. Posebne zahvale Lovske družine za opravljeno delo so prejeli člani z največ opravljenimi delovnimi urami: Ladislav Dolenec, st., Slavko Novak, Ivan Stanonik, Anton Marc in Jure Rihtaršič. Prav posebno zahvalo pa je prejela Rezka Košir, ki že več kot 40 let predano opravlja delo hišnice v Lovskem domu. Za kul-

Ko se lovci zberejo in v fotoaparat pogledajo ...

Po delovni akciji – ravnanje od prašičev razritih površin na Kovskem Vrhu

turni del proslave so poskrbeli Rogisti LD Selca in Škofjeloški lovski pevski zbor. Za smeh pa humorist Boštjan Meglič – Peška.

Na proslavi je bil predstavljen sveže izdan *Zbornik 1996–2015, kronika lovske družine Poljane*. Avtorji zbornika, Franc Miklavčič, Ladislav Dolenec, st., in Jurij Rihtaršič, so v njem zajeli dogajanje Lovske družine v zadnjih 20 letih, pregledali opravljene delovne ure v obdobju 1979–2015 in kinološke uspehe zadnjih dveh desetletji. Zbornik nudi kronološki pregled sodelovanja Lovske družine z ustanovami v kraju in tudi širše. Opisano je sodelovanje s šolsko in predšolsko mladino, dogajanje v Galeriji na Produ in sodelovanje z lokalno skupnostjo. Predstavljena je tudi raziskovalna dejavnost Lovske družine, ki je potekala v sodelovanju z Biotehniško fakulteto v Ljubljani in se je zaključila s tremi diplomami in enim doktoratom. Prispevke te vrste so v zborniku pisali avtorji diplomskih nalog in doktorata. V zborniku se oglašajo tudi zunanji sodelavci, katerih prispevki odslikavajo podobo, ki jo imajo o lovcih zunanji opazovalci. Zbornik postreže tudi s podatkom, na katerega smo lovci Lovske družine Poljane še posebej ponosni, in sicer v zadnjih 36 letih – za to obdobje obstajajo evidence – je bilo v LD Poljane narejenih 117.572 delovnih ur. To je številka, s katero se lahko pohvali malo društev.

Praznovanje smo zaključili 3. novembra 2016, na god svetega Huberta, zavetnika lovcev, z mašo v spomin na vse pokojne poljanske lovce. Mašo so polepšali pevci Škofjeloškega lovskega pevskega zbora s svojim ubranim petjem.

Leto pa je kljub slovesnostim potekalo delovno. Letošnjo lovsko sezono je zaznamovala nadpovprečna številčnost divjih prašičev in posledično višina škod. Lovci smo se trudili in poskušali razrite travnike čim hitreje in bolje poravnati. Za ravnanje za prašiči smo porabili blizu 1000 delovnih ur. Kako smo bili uspešni, boste pa ocenili lastniki zemljišč. Na tem mestu se poljanski lovci zahvaljujemo za razumevanje, potrpljenje in korektno reševanje in poravnavo škod vsem, ki so utrpeli škodo zaradi divjadi.

Ob bližajočih praznikih lovci želimo vsem krajanom predvsem zdravja in miru.

Franc Miklavčič

Podelitev priznanj zaslužnim članom LD Poljane in Rezki Košir

Blatfejst – poljanski tek čez ovire

Soteska pogumnih – po odzivu sodeč najzabavnejša ovira vseh izvedb Blatfejsta. (foto: Matic Ritonja)

Ko je že skoraj kazalo, da bo ideja, kot že marsikatera druga poprej, ostala zapisana na listu papirja, ta pa odložen v predal, se je ta papir kar naenkrat spremenil v mali zvezek. Malo kasneje so imena v zvezku dobila prave obraze, mali zvezek pa je postal spletna stran. Ideje, ki smo jih imeli, so dobile vizualno podobo. Blatfejst si kar naenkrat lahko videl in čutil.

Kot vsi verjetno poznamo preveč zgodb, ki so nam jih pravili drugi ali pa smo jih izkusili sami, bi se tudi ta prav zares lahko končala že ob nastanku in prvem valu navdušenja. K sreči z Gašperjem, ki je idejo za takšen dogodek dobil, nisva bila tiho, temveč sva zadevo predstavila Mihu, tretjemu od za zdaj vlečnih konj. Miha ima svoje podjetje. Z začenjanjem projektov, postavljanjem rokov ter ocenami zahtevnosti izvedbe je imel več kot dovolj izkušenj. In v športni projekt s premagovanjem ovir je več kot očitno, morda tudi bolj kot oba skupaj z Gašperjem, verjel. To je bil zagotovo elan, ki je pognal vse nadaljnje kolesje.

Takrat je bil že maj in datum v začetku oktobra, ko naj bi dogodek potekal, je bil le štiri mesece stran. V prvem mesecu smo našli ime, naredili logotip, postavili spletno stran, napisali program in preučili kopico tujih podobnih dogodkov. In glavno, sestavili smo ekipo desetih članov, ki je verjela v uspeh in pokrivala celoten spekter znanj, ki so se nam zdela pomembna za organizacijo. Do tu je vse teklo gladko. Nato smo izza računalniškega zaslona počasi stopili v realen svet. Prva ocena stroškov, 500 evrov, za kolikor smo se dogovorili s takratnim predsednikom športnega društva Janezom in kolikor je znašal naš začetni proračun, je bila presežena že z nakupom osnovnega materiala za ovire. Kmalu smo spoznali, da so ovire, ki smo si jih ogledovali na spletnih straneh tujih dogodkov, v realnosti veliko večje, kot so se nam zdele na prvi pogled. Bili smo že globoko v organizaciji, a ni bilo še niti odprtih prijav na dogodek. Te so bile nekakšna skrivnost in hkrati edino merilo ter potencialni motivator. Želeli smo imeti vsaj dvesto udeležencev, po tihem smo upali na več, a se vseskozi bali, da jih bo manj. Vsa promocija, ki smo jo izvajali prek facebooka, radia, spletnih kanalov ter z vabili »od ust do ust«, bi se lahko izkazala za ničvredno.

Ko smo končno odprli prijave, sem spletno stran verjetno obiskal vsaj petdesetkrat na dan. K sreči sem jo obiskoval z zadovoljstvom, saj je promocija delovala. Želenih dvesto prijav smo dosegli že

Tradicionalno ogrevanje pred začetkom premagovanja ovir. (foto: Tit Nešović)

julija. V naslednjih tednih so se sestanki ekipe vrstili, naloge so se kazale hitreje, kot so se izpolnjevale, a bil je pravi užitek spremljati, kako vse skupaj dobiva svojo obliko in kako se delajo kljukice na seznamu opravljenih nalog.

V polnem tempu so šli dnevi mimo, vmes je bilo treba še delati, pa misliti na faks, ki ga je takrat opravljalo tri četrt ekipe, ko smo naposled dočakali zadnji teden. Teden postavljanja ovir in urejanja prizorišča. Na Visoko smo pripeljali bager, traktor in kup ostalega orodja. Začelo se je fizično delo, vsi dogovori, ki smo jih sklenili med pripravami, so se pričeli udejanjati. Veselje je bilo vleči tramove, zabijati količke, čistiti prehode po gozdu in testirati vse postavljene ovire. Vsak dan dela se je, kot se spodobi, končal v poznih urah ob pici in pivu ter načrtih za prihodnji dan.

Prišla je sobota in do prvega Blatfejsta smo odštevali le še ure. Malo brez glave smo letali sem ter tja, prevozili nekaj sto kilometrov več, kot bi jih ob več izkušnjah in boljšem načrtovanju. Na trenutke sem imel občutek, da ni bilo hiše v Poljanah, kjer si ne bi nečesa izposodili.

In nato se je začelo. Na prijavno mesto je prišla prva ekipa, pa druga, prižgal se je mikrofon napovedovalca, David, zdajšnji predsednik športnega društva, na Blatfejstu pa glavni animator, je pričel z ogrevanjem prvih tekmovalcev. Sledili so štarti ekip, kmalu se je pričela podirati prva ovira, radijske postaje so kar naprej ropotale, vsi člani ožje organizacijske ekipe smo letali po Visokem in nabirali kilometre. Škoda, da nismo imeli števca prehojenih in pretečenih kilometrov.

Na Blatfejstu se druži mlado in staro. (foto: Tit Nešović)

A vendarle, Blatfejst je uspel. Zadovoljstvo tekmovalcev je bilo vidno. Dogodek je postal to, kar smo si želeli. Šport, premagovanje ovir, tek, sodelovanje, zadovoljstvo, druženje in zaslužena zabava. Za vse probleme, ki sem jih videl in doživljal čez dan, sem kmalu spoznal, da so vidni le nam, ekipi, ki je premislila vse detajle in potek dogajanja.

Po koncu je sledilo pospravljanje in streznitev, koliko materiala ter opreme je bilo potrebne za izpeljavo dogodka. Pospravljanje je trajalo skorajda enako dolgo kot postavljanje. Vsakega dokaj normalnega človeka bi moralo miniti. A čas zaceli vse rane in tudi nam jih je. Celo navdal nas je še z večjo željo in zagnanostjo, ki nas je letos pripeljala že do tretje izvedbe. Tudi tokrat rekordne, s kar 806 udeleženci. Ko govorimo o teku s premagovanjem ovir, smo v Sloveniji postali druga največja tovrstna prireditev.

Kako naprej, ne vemo. Podobnih dogodkov bo v prihodnosti zagotovo vedno več. S tem se bo povečalo zanimanje za nekakšno novo zvrst športa. Upamo, da nam ne zmanjka organizacijske energije in bomo tudi mi del tega zelo verjetnega porasta. In da ne bi pristavili le skledice, temveč morda celo narekovali razvoj in postavljali smernice v organizaciji tovrstnih dogodkov v Sloveniji.

Lenart Primožič

Blatfejstova ekipa delavnih (Od leve proti desni, zgornja vrsta: Matej Mesec, Miha Lavtar, Lenart Primožič, Gašper Mesec; spodnja vrsta: Simon Demšar, David Oblak, Gašper Klinec)

Razumeti vodjo z vidika kontrole in zaupanja

Zagotovo se je večina bralcev Vaščana *soočila s situacijo, ko je njihove dejavnosti usmerjala neka druga oseba – vodja ali po domače »šef«. Zaposleni se s tem redno srečujemo v službi; nekateri dodatno v gasilskem, kulturnem ali športnem društvu, krajevni skupnosti; prav tako pri delu ŽPS, pri Rdečem križu ali skavtih; ne nazadnje tudi doma.*

Če za trenutek pomislite na katero izmed teh oseb in se spomnite, na kakšen način je potekalo sodelovanje z njimi, boste ugotovili npr. da vaš vodja v službi nenehno nadzira vaše delo: gleda vam pod prste in povrh še zahteva, da mu vsak teden pripravite poročilo; gasilski poveljnik samo namigne in cela četa gasilcev gre brez veliko besed dobesedno v ogenj ali vodo; trener nogometne ekipe zahteva brezpogojno upoštevanje pravil, sicer vas izključi iz ekipe; skavtski voditelj vas pred pohodom samo spomni, katere so vrline skavtov in vam zaželi srečno pot.
Ste se kdaj vprašali, zakaj vsak izmed njih to počne prav na tak način in ne drugače? In kako se potem njihovo vedenje odraža na delovanje podrejenih sodelavcev?

Mene so ta vprašanja začela zanimati ob soočenju z nekajkratno zamenjavo mojih nadrejenih in nenehnem prilagajanju različnim načinom vodenja. Z iskanjem poglobljenih odgovorov na ta vprašanja sem se kot raziskovalec ukvarjal nekaj let. Lahko bi rekli: zakaj toliko časa, če je odgovor preprost – saj so si ljudje različni. Za poglobljen odgovor je vendar potrebno natančneje opredeliti vprašanja: katere oblike vedenja upoštevati, kateri krog oseb (vodij/»šefov«) preučevati in katere njihove lastnosti obravnavati pri iskanju podobnosti oz. različnosti.
Glede vedenja sem se usmeril v izražanje zaupanja v podrejene in v nadzor podrejenih; kot ciljno skupino vodij sem obravnaval vodje informatike v večjih slovenskih podjetjih, in sicer z vidika nekaterih njihovih osebnostnih lastnosti (splošno zaupanje v ljudi, splošno nezaupanje, nagnjenost k tveganju, izogibanje negotovosti).

Nekatere ugotovitve so bile pričakovane, nekatere presenetljive. V nadaljevanju so rezultati, predstavljeni po ključnih temah raziskave.

ZAUPANJE VODJE

Medosebno zaupanje je pričakovanje posameznika ali skupine, da se je možno zanesti na besedo, obljubo, izrečeno ali zapisano izjavo drugega posameznika ali skupine. Udeleženci v raziskavi so se opredeljevali do splošnega zaupanja oziroma nezaupanja v ljudi tako, da so ocenili nekaj trditev, kot npr. »na splošno večina ljudi izpolni, kar obljubi«. Rezultati so pokazali, da so ljudje splošno rahlo bolj nagnjeni k zaupanju.
Zmožnost podrejenih, njihovo dobrohotnost in poštenost sem ocenjeval na podlagi trditev, kot npr. »podrejeni je zelo sposoben za izvedbo nalog, za katere je zadolžen«; »podrejeni ne bi namerno storil nekaj, kar bi me prizadelo«; »nikoli mi ni treba skrbeti, ali bo podrejeni držal besedo«. Nadrejeni so zelo dobro ocenili zmožnost in poštenost podrejenih v odnosu do nadrejenih, dobrohotnost pa nekoliko nižje.

Nadrejeni kot ključne pogoje zaupanja v podrejene navajajo zanesljivo izvajanje nalog in poštenost podrejenih. Zaupanje nastaja postopoma in na podlagi dosežkov ter sodelovanja. Eden izmed udeležencev je tako opisal nastanek zaupanja: »To je zagotovo proces, ki traja dlje časa. […] Zaupanje se gradi počasi, skozi vsakodnevno delo. […] Lahko zaupam podrejenemu, najbolj v tem smislu, ko vidim, da so naši uporabniki zadovoljni s produktom, ki so ga moji podrejeni naredili. […] Zaupanje nastane v času spoznavanja druge osebe, ko se seznaniš z njegovimi lastnostmi in ko vidiš, da določene zadeve ne izvaja le zaradi osebnega interesa.«

Če nadrejeni zaupa svojim podrejenim, potem bo to vidno v dejanjih nadrejenega: izražal bo zanimanje in skrb do dela, ki ga opravljajo podrejeni, iskal in sprejemal bo njihove predloge ter jih pravočasno in natančno seznanil z informacijami, ki so mu na voljo.

KAKO VODJA KONTROLIRA

Kontrolni sistemi sodijo med dodatne vzvode, s katerimi vodje vplivajo na vedenje podrejenih, da bi delovali v smeri doseganja ciljev organizacije. Kot oblike se pojavljajo: kontrola izvajanja aktivnosti, kontrola dosežkov, socialna kontrola.
Katere kontrole najpogosteje uporabljajo nadrejeni, smo ocenjevali na podlagi trditev, kot npr. »moj nadrejeni spremlja, do katere stopnje sledim uveljavljenim postopkom dela«; »moj nadrejeni spremlja stopnjo doseganja mojih osebnih ciljev«; »večina zaposlenih v naši službi je seznanjenih s produktivnostjo sodelavcev«.

Podrejeni so ocenili svoje nadrejene kot osebe, ki se precej poslužujejo kontrole izvajanja aktivnosti, nekoliko manj kontrole dosežkov, najbolj pa socialne kontrole.

Iz zgornjih ugotovitev sledi, da vodje sproti sledijo delu podrejenih (»gledajo pod prste«) in ne čakajo toliko na konč-

ne rezultate, sami podrejeni pa pri delu precej upoštevajo mnenje svojih sodelavcev.
Zakaj se vodje odločajo za kontrolo? Eden izmed vodij pravi: »Gre torej za pridobivanje informacij, biti na tekočem o stvareh … Nekaj kontrole je treba imeti, da se vidi, kje stvar je, če so kakšni problemi, ali se lahko kaj pomaga … Zagotovo je potrebna kontrola nad tem, da je delo korektno in kakovostno opravljeno«.

V več raziskavah je potrjeno, da je izbor vrste kontrol odvisen predvsem od tega, kako nadrejeni pozna delo svojih podrejenih: tisti, ki delo dobro pozna, se bo lahko vmešaval v izvajanje in spraševal podrobnosti; tisti, ki ga manj pozna, bo praviloma preverjal rezultate; če pa gre za skupino dolgoletnih sodelavcev, lahko lastno kontrolo opusti in jo prepusti skupini, ki bo sama spodbudila posameznika, da uresniči dodeljeno nalogo.

VPLIV OSEBNOSTNIH LASTNOSTI VODJE

Ste že kdaj pomislili, da bi se s šefom bolje razumeli, če bi bil drugačnega značaja ali če bi pri njem prevladovale drugačne osebnostne lastnosti? Meni se je to večkrat zgodilo.

Tudi nekateri drugi avtorji so izrazili domnevo, da določene osebnostne lastnosti (npr. splošno zaupanje v ljudi, splošno nezaupanje, nagnjenost k tveganju, izogibanje negotovosti) vplivajo na izbor mehanizmov kontrole ali vzpostavljanja zaupanja. To domnevo sem preverjal v svoji raziskavi, vendar so rezultati pokazali, da ni tako: v poslovnem okolju so vodje izpostavljeni drugim vplivom (načinu vodenja svojih nadrejenih, pravilom delovanja v panogi, organizacijski kulturi) in zaradi tega njihove osebnostne lastnosti ne prihajajo do izraza – dogaja se celo, da posamezniki delujejo v nasprotju s tistim, kar bi njihove osebnostne lastnosti narekovale (oseba, ki je sicer zelo zaupljiva, se poslužuje kontrol zaradi tega, ker deluje v finančni organizaciji, kjer so pravila delovanja zelo natančno predpisana; oseba, ki je sicer zelo nezaupljiva, se poslužuje mehanizmov vzpostavljanja zaupanja, ker v organizaciji dajejo velik poudarek medsebojnem sodelovanju).
Možno je, da so osebnostne lastnosti v drugih okoljih (društva, manjše skupine) bolj izrazite, če ni drugih močnejših vplivov.

KAKŠEN ODNOS JE MED KONTROLO IN ZAUPANJEM

Dolgo časa je prevladovalo prepričanje, da se kontrola in zaupanje izključujeta: če nekdo zaupa, potem ne bo kontroliral; če kontrolira, potem ne moremo govoriti o zaupanju. Vendar je bilo v zadnjih nekaj letih to prepričanje postavljeno pod vprašaj. V svoji raziskavi sem ugotovil, da mehanizmi kontrole in vzpostavljanja zaupanja dejansko sobivajo. To pomeni, da dober vodja torej kontrolira in ima obenem tudi zaupanje v podrejene.

Kot je že bilo omenjeno, na to, kako to dejansko poteka, v veliki meri vplivajo dejavniki v notranjem okolju organizacije kakor tudi zunanji dejavniki.

VPLIV KONTROLE IN ZAUPANJA NA PODREJENE

Kontrolo in zaupanje obravnavamo kot vzvode, s katerimi vodje vplivajo na vedenje podrejenih, da bi delovali v smeri doseganja ciljev organizacije, kar se lahko posredno odraža na njeni uspešnosti.
Že dolgo je znano, da se kot vmesni člen med uspešnostjo organizacij in delovanjem vodij pojavlja zadovoljstvo z delom podrejenih.

V raziskavi je po pričakovanju ugotovljeno, da na zadovoljstvo z delom podrejenih najbolj vpliva izraženo zaupanje nadrejenih in delno tudi uporaba neformalnih kontrol.

Večje zadovoljstvo zaposlenih pa pozitivno vpliva na uspešnost ter na pripravljenost zaposlenih, da sodelujejo pri izvajanju aktivnosti, ki ne sodijo neposredno v njihov opis del in nalog (prostovoljna pomoč sodelavcem, ki imajo težave pri delu; udeležba pri aktivnostih, ki sicer niso obvezne, ampak prispevajo k pozitivni podobi organizacije; usmerjenost na pozitivne plati zadeve).

ZAKLJUČEK

Preučevanje vpliva osebnostnih značilnosti na uporabo kontrole in izražanje zaupanja je meni osebno omogočilo boljši uvid v odnos med vodjem in njegovimi podrejeni ter na vpliv, ki ga ta odnos ima na delovanje konkretne organizacijske enote. Upam, da tale povzetek ponuja bralcem vsaj občutek o tem, kako je ta odnos zahteven in koliko dejavnikov obsega. Ne nazadnje pa naj pripomore tudi k boljšemu razumevanju delovanja vaših vodij (»šefov«), v službi in drugje.

Goran Šušnjar

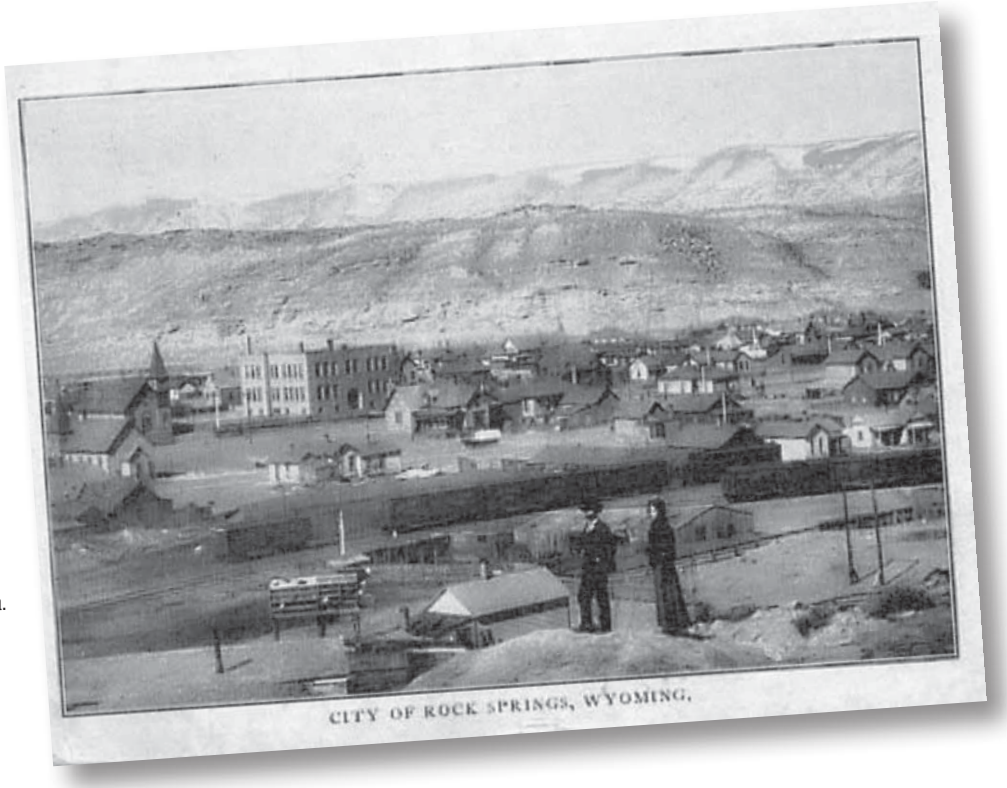

Rock Springs leta 1904, v času priseljevanja. V tamkajšnjih rudnikih so delo našli tudi poljanski izseljenci.

»Tiste dni je vse drlo v Ameriko …«[1]

Mlačan je torej težko gospodaril in z velikim trudom izsesal vsako leto iz zemlje obresti, ki jih je moral šteti v tujo roko. Ali tudi Danijel se je najprej popraskal za levim ušesom. "No, da boš vedel: domačijo bi (Mlačan) rad prodal; meni boš pa dal posojila dvesto goldinarjev, potem pa greva v Ameriko. Pravijo, da se tam bolje živi kot na Jelovem Brdu pod Blegašem. Pa ravno v Ameriko! Mlačan zaradi izgovorjenih otroških deležev, ki mu jih je stari naprtal, jaz pa" – tu je nekoliko jecljal – "zavoljo vina in žganja." /.../ Sedaj se je vmešal Mlačan: "Ne hodi po ovinkih! Liza se je omožila in karlovškega Anžona vzela, to je! Mene ženejo dolgovi v Ameriko, Danijela pa ženska! To je!"[2]

V obdobju modernih evropskih in svetovnih selitev prebivalstva od 19. do 21. stoletja so se izseljevali in se izseljujejo tudi Slovenci. Ta pojav je bil posebno izrazit konec 19. stoletja in v desetletjih pred prvo svetovno vojno (v ZDA), med obema vojnama (v Južno Ameriko in Evropo) in v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja (po Evropi). Izseljevanje v različne dele sveta je bilo seveda prisotno še pred obdobjem modernih migracij in je prisotno še danes.

IZSELJEVANJE SLOVENCEV

V 19. stoletju so bile slovenske dežele podpovprečno razvite. Bile so pretežno poljedelske, poljedelstvo pa neučinkovito zaradi majhnosti in tehnološke zastarelosti kmetij. Z odpravo tlačanstva leta 1848 so kmetje postali zemljiški lastniki z visokimi davki, z nekonkurenčno pridelavo in pestile so jih naravne ujme. Posledica je bila selitev v mesta, v maloštevilna industrijska središča, še bolj pa v tujino. Večina izseljencev so bili ravno kmečki delavci, ki v svoji domovini niso našli dela ali pa je bilo delo preslabo plačano. Mnogi med njimi so odšli z namenom, da se bodo v tujini gmotno toliko opomogli, da bi si s prihranki zagotovili možnosti za življenje v domovini. Želeli so si urediti dom, kupiti posestvo, začeti lastno obrt, poplačati

1 Ivan Tavčar, *V Zali*
2 Ivan Tavčar, *Cvetje v jeseni*

Poljane v času izseljevanja

dolgove in podobno. Poleg teh je bil pogost vzrok izogib vojaški službi, sodnemu pregonu, družinskim obveznostim (poroki zaradi neželene zanositve), nemalokrat pa zgolj pustolovska žilica. Mnogim posameznikom ne bi bilo zares treba zapustiti domov, želja po boljšem življenju in zaslužku je bila preprosto premočna. Navedenim vzrokom je treba dodati še enega. Z letom 1848 se razvoj liberalizacije v monarhiji ni več zaustavil, omogočal pa je bolj svobodno in neovirano izseljevanje. Do končne liberalizacije izseljevanja je prišlo šele z ustavnim zakonom leta 1867, ki je kot edini pogoj za izselitev postavljal, da ima izseljenec izpolnjeno vojaško obveznost.

K povečevanju izseljevanja v ZDA je pripomogel tudi nagel razvoj prometa, ki je vožnjo v Ameriko bistveno pospešil in olajšal, pa tudi pocenil. V drugi polovici 19. stoletja so parniki zamenjali prekomorske jadrnice, ki so za vožnjo prek oceana potrebovale mesec dni. Parniki so prevozili Atlantski ocean v petih dneh. Namesto vožnje do evropskih pristanišč s počasnimi kočijami, ki so sprejele le malo potnikov, so sredi stoletja prepredle Evropo železniške proge, ki so omogočile nagel in cenen prevoz do atlantskih pristanišč Le Havre, Bremen in Hamburg, od koder so vodile redne ladijske zveze v Ameriko.

Za 19. stoletje nimamo statističnih podatkov o obsegu slovenskega izseljevanja. V Avstriji se je vodila statistika izseljevanja – kolikor je je sploh bilo –, po deželah, na katere smo bili Slovenci razcepljeni, in ne po narodnostih. Istočasne ameriške statistike so vodile evidenco priseljencev po državah, iz katerih so priseljenci prihajali. Med prvimi slovenskimi priseljenci v Združenih državah Amerike so bili duhovniki, tudi redke priseljenke, predvsem sorodnice misijonarjev. Najbolj znana slovenska misijonarja iz prve polovice 19. stoletja, Friderik Baraga in Franc Pirc, sta pritegnila za seboj še svoje sestre.

Danes se za drugo polovico 19. stoletja skuša ugotoviti, kakšen je bil obseg izseljevanja slovenskega prebivalstva s poračunavanjem razlike med naravnim porastom prebivalstva (presežek rojstev nad smrtmi) ter številom prebivalstva, izkazanega na ljudskih štetjih. Za leta od 1857 do 1914 znaša ta "negativni saldo" 293.897 oseb. To naj bi bil primanjkljaj, ki ga je povzročilo odseljevanje. Vendar je celotni obseg izseljevanja iz Slovenije presegel to številko, saj tu pri prirastu prebivalstva Slovenije ni upoštevan istočasni priliv priseljencev od drugod v Slovenijo, ki prav tako ni točno znan. Za obseg izseljevanja Slovencev iz Slovenije v samo Ameriko pa dobimo s temi poračuni le splošen okvir, saj predstavlja izseljevanje Slovencev v Združene države samo del splošnega izseljevanja iz Slovenije.

Najbolj zanesljivo sliko o obsegu slovenskega izseljevanja v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja nudijo ameriška ljudska štetja, ki od začetka 20. stoletja dalje vnašajo v evidenco tudi materni jezik prebivalcev. Tako izkazuje za ljudsko štetje leta 1910 v ZDA 123.631 Slovencev, rojenih v Sloveniji (prva generacija), in 59.800 Slovencev, ki so bili rojeni že v Ameriki (druga generacija), skupno 183.431 Slovencev. Ljudsko štetje Združenih držav za leto 1920 je naštelo v ZDA 102.744 Slovencev prve generacije in 105.808 Slovencev druge generacije, skupno torej 208.552 Slovencev.

Do srede sedemdesetih let 19. stoletja je bil prihod v ZDA praktično svoboden, sledila so omejevanja oblasti pod pritiski raznih idejnih, verskih, rasnih in nacionalnih struj. Leta 1882 je ameriški zakon zahteval od vsakega prišleka plačilo takse v višini 50 centov za administrativne stroške in sanitarije, omejeval pa je priselitev kaznovanim, duševno bolnim, nosilcem dednih napak in vsem tistim, ki bi lahko postali breme ameriške družbe. Le tri leta pozneje (1885) je bil na pritisk sindikatov sprejet zakon, ki je prepovedal vselitev osebam, ki so imele že sklenjeno delovno pogodbo. Izjemo je dopuščal le za strokovnjake, profesorje in

Janez Krmelj, Kočar iz Hotovlje (sedi na desni), je trikrat šel po zaslužek v Ameriko.

za hišno služinčad. Iz leta v leto so sledile nove omejitve za posamezne kategorije prišlekov, bilo pa je tudi več poskusov uvajanja predpisov, ki bi preverjali "kulturno" raven priseljencev. Leta 1907 je začela delati t. i. Dillinghamova komisija, ki je morala proučiti priseljevanje glede na "nacionalno" politiko in predlagati navodila. Njeni sklepi so vplivali na ameriško vlado po končani prvi svetovni vojni, ki je uvedla omejitvene kvote priseljevanja na nacionalni osnovi. Zakon iz leta 1921 je uvedel letno kvoto v višini 3 % pripadnikov določene narodnosti, ki je živela v ZDA, tri leta kasneje pa je bil sprejet zakon Johnson-Reed (1924), ki je bil še bolj restriktiven, in je določil kvoto 2 % pripadnikov določene narodnosti po štetju prebivalstva, izvedenem leta 1910 v ZDA.

Od leta 1892 dalje so novo prihajajoči stopili prvič na ameriško zemljo na Ellis Islandu, otočku pred New Yorkom. Tam jih je čakala odločitev: svoboden odhod proti svojemu cilju v ZDA ali pa po zavrnitvi vrnitev v Evropo. Solze so tekle v obeh primerih, v prvem zaradi sreče, v drugem zaradi uničenih življenjskih načrtov. Nesrečnih prišlekov je bilo v povprečju le 4 % letno. Mesto New York je bilo za Slovence vedno le prehodno mesto, zato v njem nikoli ni nastala večja slovenska kolonija.

Prve slovenske ekonomske priseljence v ZDA najdemo predvsem na področjih, kjer so bili močno prisotni tudi nemški priseljenci. To je bilo v 19. stoletju do ameriške državljanske vojne (1861–1865) ozemlje Pensilvanije in ob reki Ohio vse do Misisipija, z glavnima središčema Cincinnati in St. Louis. Ker je med državljansko vojno potekala fronta med Severom in Jugom prav po teh krajih, se je v šestdesetih letih preseljevanje premaknilo na sever ter šlo preko Clevelanda in Čikaga dalje v Minnesoto in na zahod. Po prihodu v Ameriko so slovenski priseljenci sprejemali vsakršno delo, ki se jim je nudilo. V zgodnji dobi so se mnogi zatekli v poljedelstvo, zlasti v Minnesoti, kjer so nastale prve slovenske naselbine. Presenetljivo zgodaj, vsaj že v šestdesetih letih, najdemo Slovence med iskalci zlata v Skalnem gorovju in Kaliforniji. Ko narašča število slovenskih priseljencev, jih najdemo vedno več med rudarji v novo odkritih rudnikih bakra v Montani in severnem Michiganu, v rudnikih železa v severni Minnesoti, v premogovnikih Kolorada ter med delavci v železarnah Pensilvanije. Tako so se Slovenci zaposlovali kot rudarji in industrijski delavci, dekleta in žene pa kot tovarniške delavke, služkinje, čistilke, šivilje ali natakarice.

O socialni strukturi slovenskih ekonomskih izseljencev v ZDA do leta 1891 ni statističnih podatkov. V letih 1898–1914 so prevladovali moški priseljenci (81,6 %) nad ženskimi (18,4 %). Le 5,5 % jih je bilo mlajših od 14 let, 91,1 % jih je bilo v starosti med 14 in 45 let ter 3,4 % nad 45 let. Po socialnem izvoru jih je bilo 44 % industrijskih delavcev in vajencev ter 29,1 % kmečkih delavcev. Vsaj 20 % priseljencev se je po nekaj letih dela v Ameriki s prihranjenim denarjem vrnilo domov. Izobrazbena struktura slovenskih izseljencev je bila skromna. Med priseljenci, starejšimi od 14 let, jih je le 66,8 % znalo pisati in brati. Večina jih je imela štiri razrede osnovne šole, le zelo redki pa so imeli nekaj razredov nižje gimnazije. Ti so predstavljali intelektualno elito. Ker niso znali angleško, so si pomagali z nemščino ter iskali stike s Čehi in Hrvati. Predvsem pa so z rojaki priseljenci razvili visoko stopnjo medsebojne pomoči.

Priseljenci so si medsebojno pomagali pri iskanju dela, prenočišča in hrane tudi z denarjem. Ob prihodu v Ameriko so prišleki zavestno poiskali rojake ali sorodnike, od katerih so dobili prve napotke o tem, kje naj si poiščejo prenočišče ali delo, katera slovenska družina sprejema boarderje (podnajemnike), kje v bližini je slovenski salun, kjer se ob koncu tedna zbirajo Kranjci. Tako so nastajale neformalne skupnosti, kasneje pa so tam, kjer je bilo naseljeno večje število slovenskih izseljencev, začele nastajati sprva slovenske etnične soseske in pozneje slovenske skupnosti s svojimi organizacijami in ustanovami. S kasnejšim prihodom celih družin ali žena in otrok, ki so se pridružili možem in očetom v ZDA, se je status slovenskih izseljencev spremenil. Prišleki so ameriško državljanstvo po letu 1924 lahko pridobili po petih letih bivanja v Ameriki. Pogosto so prišlekom že ob prihodu v Ameriko spremenili – poamerikanizirali imena in priimke, kar se je mnogim zdelo, da so s tem užalil svojega očeta, a so dovolili, ker so takrat mislili, da tako pač mora biti.

S pismi v “stari kraj” so opogumljali sovaščane, da se jim pridružijo v Ameriki. Tako so se izoblikovala zgodnja slovenska središča v Calumetu v severnem Michiganu, v Butu in Anakondi v Montani, v Rock Springsu v Wyomingu, v Pittsburghu in Bethlehemu v Pensilvaniji. Za zaščito svoje eksistence so pristopali najprej kot člani v zgodnja društva hrvaških in čeških priseljencev. Skupaj s Hrvati so začeli ustanavljati slovensko-hrvaške bratovščine, dokler ob prehodu iz 19. v 20. stoletje niso ustanovili svojih lastnih združenj, bratovščin.

S prihodom nove generacije, rojene slovenskim priseljencem že v Ameriki, pa so se razmere začele spreminjati. Na svet so prihajali otroci, ki so do prihoda v šolo živeli v dokaj izoliranem, čeprav hermetično ne čisto zaprtem okolju slovenske skupnosti, in med njimi je bilo veliko takih, ki ob vstopu v šolo niso znali angleškega jezika. Med šolanjem v ameriških šolah in pod pritiskom vrstnikov in okolja, ki jih je zaradi drugačne kulture pogosto zasmehovalo, pa so se začeli upirati svojim staršem in vrednotam, ki so jim jih ti vcepljali. Želeli so kolikor mogoče hitro postati pravi Američani. To je bilo zlasti boleče očitno ob uporabi slovenskega jezika, ki je pooseblja kulturo njihovih evropskih staršev: "Slovenščina, jezik otroštva, ni več prišla iz njihovih ust, ko so postali najstniki. Otroci so se med sabo z vstopom v šole pričeli pogovarjati v angleščini. Z izjemo molitev v slovenščini je angleščina pričela prevladovati v nekoč slovenskih domovih in seveda v šoli. Postali so Američani. Prišleki, ki so prišli iz Slovenije, so govorili med sabo predvsem slovensko, angleščino so se učili od svojih otrok, ki so se učili za šolo. Prva generacija je govorila oba jezika, tretja pa že samo angleško. Vsi pa so postali Američani.”

IZSELJEVANJE IZ POLJANSKE DOLINE

Iz Poljanske doline so se od sredine druge polovice 19. stoletja izseljevali zaradi skopega hribovitega sveta, prometne odmaknjenosti, pomanjkanja modernih industrijskih središč v Poljanski dolini in bližnji okolici, naravnega prirastka prebivalstva in ekonomskih težav. Ne smemo pa podcenjevati tudi drugih vzrokov: duševnih, čustvenih, avanturističnih in ne na zadnje odpora slovenskih fantov do služenja vojaškega roka. Ko govorimo o vzrokih, se moramo izogibati stereotipnih oznak, saj je težko potegniti črto med odhodi, ki so jih povzročile neznosne in brezizhodne življenjske razmere, in tistimi, ki so bili rezultat upanja: mogoče bom na tujem bolje in več zaslužil. Ker je pojemalo rudarstvo in fužinarstvo in s tem oglarstvo ter tovorništvo, so iskali delo zunaj domačega okolja. Zemlja ni mogla preživljati vseh, ki so bili na njej rojeni, oziroma so bili njeni lastniki, še manj tistih, ki so na njej samo delali (»gostovali«). Zato ni čudno, da je na problem izseljevanja iz Poljanske doline že zelo zgodaj opozoril Ivan Tavčar. Pisateljevi motivi izseljevanja so imeli realno ozadje, saj so tudi iz njegove ožje družine, bratova sinova in bratranci ter sestrične, odšli s trebuhom za kruhom v Ameriko. Vsi Tavčarjevi junaki, Jernač izpod Skale, Pečarjev Miha in žalostni Miha, so odšli v Ameriko z mislijo na dober zaslužek, čeprav so izvirali iz različnih družin in so zapustili dom zaradi obveznosti do otroka in tretji zaradi ženinega pohlepa po denarju. In vsi so se zapili in ostali na obrobju takratne družbe. Ko Jernačev oče vpraša: »Pa vojaščina?«, je odgovor nezaskrbljujoč: »Ko se fant vrne s tisočaki pač ... bode malo zaprt in dobro bode vse ...« Dejansko so bile kazni za prekršek 45. člena avstrijskega vojnega zakona nizke. V takratnih časopisih med drugim lahko preberemo:

»Anton Čadež, samski 27-letni delavec iz Hotovelj, občina Poljane, je bival skoro 10 let v Ameriki ter se je lansko jesen povrnil v domačo vas. Orožniki so ga pa, ker še ni zadostil vojaški dolžnosti, aretirali in izročili tukajšnjemu c. kr. okrajnemu sodišču. Čadež trdi, da je američanski državljan.« (Gorenjec, št. 19, 13. 5. 1905, 'Loške novice. Vojaški dolžnosti se je odtegnil')

»Pobegnil je, ker je mislil, da ne bo k vojakom potrjen, Anton Jereb, tesar iz Poljan, zato se je mudil leta 1912. na Vestfalskem, čeravno je vedel, da ima to leto tretjo naborno stavo, ter se je šele letos o Veliki noči vrnil domov. Obsojen je bil na 14 dni zapora.« (Sava, št. 45, 8. 11. 1913)

»V Ameriko jo je mislil popihati Janez Polenšek iz Gorenje vasi, na mesto da bi šel k naboru. Odpeljati se je hotel z gorenjskim vlakom, a so ga orožniki na Jesenicah prijeli. Obsojen je bil na 8 dni strogega zapora in na 10 K denarne globe.« (Gorenjec, št. 20, 18. 5. 1907)

Tavčar za odhod v svojih povestih uporablja primere: se je »skrivoma potegnil«, »noč je vzela oba«, »odšel v tuji svet« itd. Zlasti nezakoniti odhodi (npr. zaradi neodslužene vojaščine ali sodnega pregona) so bili opravljeni na tiho in s tujim potnim listom, kar ne pomeni, da cela »fara« ni vedela, kdaj jo je kak fant pobrisal v Ameriko. Zelo razširjena je bila uporaba tujih potnih listov, ki so jih – proti plačilu seveda – odstopili fantje, ki so se »skesali«, mnogim pa so potne liste poslali sorodniki in prijatelji iz Amerike. To je bilo možno, ker takratni potni listi niso imeli fotografij, glede osebnih opisov v njih pa so pač tvegali. Na železniških postajah so bile kontrole in marsikaterega so ujeli s tujim potnim listom, a kazni za to niso bile visoke.

Janez Oblak, Kisušk, je odšel v Ameriko in tam ostal.

Jaka Debeljak, Žagarjev iz Hotovlje, je po vrnitvi iz Amerike kupil Videmski grunt z gostilno vred.

Za pomoč odhajajočim so leta 1907 v Ljubljani ustanovili podružnico avstrijske Družbe sv. Rafaela z nalogo: zaščititi izseljence pred vsemi nevarnostmi, ki so jim pretile na poti v tujino. Zaradi boljšega pregleda o izseljevanju in zaradi načrtovanja prihodnjega dela so v okviru ljubljanske škofije leta 1913 izvedli posebno »anketo« po posameznih župnijah. Tratarski župnik je 25. aprila 1913 poslal odgovore dekanijskem uradu v Stari Loki. *»Iz župnije Trata je izseljencev v Ameriki (Severni) okoli 250. Domovinsko pravico imajo večinoma doma. Približno 20 se jih izseli vsako leto.«* V župnijskih knjigah je navedeno le prisotno prebivalstvo, odsotni, ki nas zanimajo, pa imajo le v opombah statusov zaznamke: »Amerika« ali »Prusko«, »se klati po svetu«, »služi«, »odšel«, »se ne ve« ipd., brez časovnih oznak vpisov. Niso pa vodili posebnih pregledov odsotnih in vračajočih se »Amerikancev«. Zato sta pri štetju izseljencev pred številkama izseljencev pogosto pripisani besedici »okoli« oziroma »približno«. Podatek 250 izseljencev v letu 1913 pomeni 12,5 % odsotnega prebivalstva (letno število »duš« se je med letoma 1891 in 1912 gibalo okoli 2000 v občini Trata). Največji padec je bil leta 1900 zaradi izseljevanja v Ameriko. Tudi glede domovinske pravice je odgovor le približen s trditvijo, da jo imajo »večinoma doma«, kar pomeni, da naj bi takrat le redki že prevzeli ameriško državljanstvo.

V popisih prebivalstva je pri vseh odsotnih, ki so odšli v Ameriko ali Vestfalijo, skoraj vedno vpisano: pri moških »rudokop«, dekleta in žene pa so zaročencem oziroma možem sledile in pri njih ni nobene oznake poklica. Če sledimo ciljem izseljencev iz Poljanske doline (le redkokdaj so bili konkretno označeni), najdemo med njimi veliko premogokopnih in tudi tovarniških središč. Naj na prvem mestu omenim: Rocks Springs v Wyomingu, Canon City v Koloradu, County Silver v Montani, Pittsburgh v Pensilvaniji, Milwaukee v Wisconsinu, itd. Navajajo tudi farmarska območja, npr. Willard v Wisconsinu, kjer je bila največja slovenska farmarska naselbina v Ameriki, Kalifornija in še bi lahko naštevali. Torej le niso bili vsi rudarji. Maloštevilni so se že v tem času dvignili na družbeni lestvici. Poseben družben položaj so imeli misijonarji. Naj omenim Poljanca, rojaka Ignacija Mraka, rojenega leta 1810 v Hotovlji, ki je leta 1845 odšel v Ameriko, postal drugi škof škofije Marquette. Nasledil je Ireneja Friderika Barago in po 56 letih bivanja v Ameriki umrl 2. januarja 1901, v Marquetttu, Michigan. Pa Jožefa Frančiška Buha (1833–1923) iz Zadobja, ki je leta 1864 odšel v Ameriko, kjer je misijonaril in leta 1891 kupil prvi slovenski list *Amerikanski Slovenec* ter ustanovil prvo slovensko tiskarno v Ameriki. Za sabo je pritegnil nečaka Martina Buha (1858–1906), ki se je izučil tiskarske veščine v Ljubljani. Popis prebivalstva za leto 1890 ga že navaja med trajno odsotnimi, živečega v Ameriki. Martin je tam vodil stričevo tiskarno, njegov najmlajši brat Ignac pa je doma prevzel Kovkarjevo domačijo.

Večina odhajajočih je mislilo samo na nekajletno odsotnost in upali so, da si prislužijo trdno vsoto denarja in da se čim prej vrnejo domov po t. i. »ljudskem videnju Amerike« kot deželi, kjer se cedita med in mleko, kjer ležijo dolarji po cestah, kjer je moč obogateti in obubožati čez noč. Mnogim se želja po dovolj denarja ni izpolnila in so za stalno ostali v novi domovini, bodisi zaradi sprejema državljanstva, bodisi ker so tam umrli, še preden so zaslužili dovolj denarja za vrnitev domov. Župniki so svarili pred izseljevanjem, pa neuspešno. Časopisje je bilo polno svaril pred lahkomiselnim odhodom, zlasti med krizami ali nerealnimi obljubami priseljenskih držav. Znano je, da je tratarski župnik leta 1893 »nabil« na cerkveni zid svarilo okrajnega glavarstva iz Kranja pred izseljevanjem v Brazilijo, in leta 1896, ko mu je isti upravni organ prepovedoval izdajanje »družinskih pol« izseljencem, ki so mislili potovati čez Genovo. Tratarski župnik je pred odhodom v tujino vabil ljudi k sprejemu svetih zakramentov, jim priporočal dobre knjige. Sicer pa so večinoma odhajali na tihem. Odločitev, da zapustijo rodno grudo, je pomenila takratnemu podeželanu, ki ni bil vajen potovanj in to še preko »luže«, velik duševni napor, zlasti »pionirjem«, ki so odšli v neznano. Pozneje, ko so jih na cilju čakali sorodniki ali znanci, je bilo nekoliko laže. Večkrat je odhajajoči dal za mašo »za srečo v Ameriki«, družina v isti namen, »za sina v Ameriki« ali pa je bila kar maša »za Amerikance«. V osrednjem delu Poljanske doline bi o izseljevanju Poljancev iz poljanske fare v Ameriko, v vsej razsežnosti, največ vedel povedati takratni poljanski župnik Jernej Romoveš, ki je v Poljanah deloval ravno med največjim valom izseljevanja v tujino. Poljansko župnijo je vodil med 24. aprilom 1875 do odhoda iz Poljan 5. januarja 1920. V knjigo Kronika je k odhajajočim župljanom zapisal »am«, takih je bilo kar 234 župljanov (verjetno, ko jim je napisal listino za odhod v Ameriko). Poglejmo si izpis njegovih zapisov po krajih.

Bukov Vrh

Iz Bukovega Vrha je odšlo v Ameriko 12 prebivalcev. V celotno se je odselila Milastova družina z vsemi šestimi družinskimi člani, pa Kisušk Janez, Hotonku Jožef, Podskalarsk Franc, trije iz Golarjevega malna, kjer se je naslednik poročil 1903 v Ameriki z nevesto iz sosednje vasi. Tam se jim rodita dva otroka, a se tri leta po poroki vrnejo domov v mlin.

Dolenje Brdo

Od Samokole je sin delal v Franciji in se tam tudi poročil. Od Koritarja sta v Ameriko odšla sinova, ki sta tam 23- in 24-letna umrla, prav tako tudi Kočarjeva Terezija. Tudi Krivcev Janez jo je mahnil kot edini sin v Ameriko, pa Košancu Jakob, Anžajeva Ivana in Janez. Iz Dolenjega Brda je v Ameriko odšlo pet fantov in dve dekleti.

Gorenje Brdo

Od Šurka je odšla v Ameriko družina s petimi družinskimi člani, od Vovšarja trije sinovi od 10 otrok, pa Jaku Franc, Čerinkarjeva Frančiška, Kajžarjev Tone. Iz Gorenjega Brda je v Ameriko odšlo 10 fantov in eno dekle.

Gabrška Gora

Od Pešarja sta v Ameriko odšla Janez, ki je 22-leten tam umrl, in njegov brat Matija, Zabrdnku Franc, Mežnarju Janez v Argentino in Riglovcov Janez v Francijo. Iz Gabrške Gore je v svet mahnilo 5 prebivalcev.

Hotovlja

V Ameriko so iz Hotovlje odšli: Mihačev Blaž, Orlov Anton, od Žnidarčka 7, od Brejana 4, od Blažeta 2, Šnajca 3, od Apnarja Pavel, Tomincu Tone, Frencetnku Janez, Miha gostač iz Muhove bajte, Mincn Jernej, Rešku Jožef v Ameriko in Tone v Nemčijo, Kohorjev Pavel v Leoben, Fortunova Polona pa se je v Ameriki poročila Vehar. Iz Hotovlje je v Ameriko odšlo 25 prebivalcev, po en pa v Avstrijo in Nemčijo.

Kovski Vrh

Iz Kovskega Vrha sta v Ameriko odšla Kovšaku Jakob in Kovskarjeva Ivana.

Log, Na Logu

Od Pavra je vseh 5 sinov odšlo v Ameriko, doma so ostale samo hčere, pa gospodar Teminc, Podrobarjeva Franc in Miha, Kumrova Janez in Jurij, Roglanov Janez, Alojz in Marija. Na Logu in z Loga je v Ameriko odšlo 13 prebivalcev.

Lom

Iz Loma je v Ameriko odšlo 5 prebivalcev: Anžonov Janez in Jazbecovi: Ana, Marija, Matevž in Medvedova Ivana.

Podobeno

Iz Podobena je v Ameriko odšel Povličev Tomaž, Kovačeva Maks in Jožef, pa trije Močinkarjevi sinovi, Gregor iz Povličovega mlina, Krevlovcevi: Anton, Ivana in Pavla. V Ameriko sta se leta 1881 poročila tudi Zgojnarjeva ta mlada. Torej iz Podobenega je v Ameriki iskalo boljše življenje 12 prebivalcev.

Poljane

Iz Poljan so bili v Ameriki: Zavratarjevi: Pavel, Valentin, Jakob, Blažutu Aleš, Frencinu Marko, Zrimcu Janez, Kosmu Tone in Alojz, Vrbanačevi: Janez, Pavel, Marjana, Lovro in Jožef, Tenčetova: Franc in Jakob, Ajnškova dekleta: Frančiška, Katarina in Cecilija, Povlkovi: Marjana in Terezija, Košpirjeva: Franc in Ignacij, Primažu Janez, Pajnu Franc, Prodovcov Franc, Kamnarju Janez, Kobalu Anton, gostača Anton in Ignacij Kisovec, Kovačevi: Franc, Maks, Janez in Vida, celotna Boštjancova družina in 4 otroci Guzelj Lovra, 6 otrok iz Tomažinove družine, 5 članov družine Blaža Čelika, Mihačeva Jerca in Ivana. V Francijo v Merbeck sta odšla Kovnikarjeva Katarina in Rudolf. Tako se je v Ameriko izselilo 50 prebivalcev Poljan in dva v Francijo.

Predmost

Iz Predmosta sta v Ameriko odšla Lovretu Alojz, ki je stanoval v Županovi hiši »Cvajar« in Trampuš Janez.

Smoldno

Iz Smoldna je v Ameriko odšlo 5 Lazarčkovih otrok od 14 in od Skoblanca gospodar Peter.

Srednja vas

Iz Srednje vasi se je odselilo 15 prebivalcev. Čudetovi: Lojze, Janez in Anton, Jakucov Alojz, Petelenkovi: Jožef, Alojz in Amalija, Frančiška iz Anžonucove bajte, Tičnikova Frančiška, vsa Globočkarjeva družina s 6 družinskimi člani, ki je hišo ob odhodu v Ameriko tudi prodala novim ljudem.

Vinharje

Iz Vinharij sta se v Nemčiji poročila leta 1890 bodoča gospodarja na Muhovi domačiji. V Ameriko so odšli: Muhu Janez, Pešarjeva Jožef in Valentin, Naconovih 5 otrok: Jakob, Marija, Franc, Katarina in Janez, Debelobrdarski: Franc, Ciril in Marjana, Kočarjev Gregor, Kušarjevcev Janez in Oblak Lovro. Iz Vinharij se je v Ameriko preselilo 15 prebivalcev, dva pa sta se med delom v Nemčiji poročila in kasneje vrnila nazaj domov.

Volča

Z Volče se je odselilo 7 prebivalcev. V Ameriko: Mostarjeva Marjana, Pavlinovi: Marija, Janez, Marjana, Kržišk Rudolf, Zevnkarska Jerca v Ameriko, Janez pa v Nemčijo v Dortmund.

Zakobiljek

Iz Zakobiljka so v Ameriko odšli: Krek Alojz, Vodamova Ivana, Bredeškova Frančiška, Jurčetova družina (6 družinskih članov) in Pustovi kjer se že leta 1872 Pust Romovš Matevž v Ameriki poroči z nevesto iz Dolenje Žetine in njuni otroci so rojeni v Ameriki.

Žabja vas

Na število takratnih hiš (13) in število prebivalcev (leta 1900 je štela 49 duš) je Žabja vas verjetno vas, ki jo je izseljevanje najbolj prizadelo oziroma premešalo lastništvo hiš in prebivalstvo. Od Prbičovca sta šla v Ameriko dva fanta, od Rezmana se je odselila celotna družina Žust s šestimi družinskimi člani in tudi iz naslednje družine sin. V Lužah sta šla v Ameriko dva fanta, od Žnidarja Anton, od Becenca Jakob, Sovavčarjeva Marija pa se je v Ameriki poročila. Od Čika sta v Ameriko odšli hčeri, sin pa v Nemčijo. Par Solatnk hči s hčerjo v Ameriko. Žgajnarjevi so prodali hišo sosedu in celotna družina s sedmimi družinskimi člani je odšla v Ameriko. Tudi Mačkova fanta sta odšla v Ameriko, Janez je bil več kot 20 let v Ameriki in se po letu 1926 vrnil v Žabjo vas, Matija pa se je tam poročil in je pokopan na pokopališču v Rock Springsu. Tudi Šiškarju Ciril jo je mahnil v Ameriko, se tam poročil in tam ostal z družino. Potomci so vse do nedavnega še vzdrževali stike s sorodniki v Sloveniji. Tudi celotna Pečelinova družina je odšla v Ameriko, hišo pa prodala. Od takratnih 13 hiš so bile 4 hiše prodane in iz celotne vasi se je odselilo 33 ljudi, 32 v Ameriko in en v Nemčijo. Samo iz ene družine (Maričkne) ni nihče odšel v tujino.

Izsek iz izseljenske problematike osrednjega dela Poljanske doline oziroma iz župnije Poljane do druge svetovne vojne kaže, da proces izseljevanja v Ameriko ni bil zanemarljiv. Za območje župnije Poljane lahko trdimo, da je skoraj vsaka vas imela izseljenca(-e), razen Delnic, Dobja, Kremenka, Lovskega Brda in Visokega, ki so vasi, od koder se v Ameriko po trenutno znanih podatkih ni nihče odselil. Za Jazbine, Ravni in Malenski Vrh pa ne razpolagam s podatki. Iz zgoraj naštetih vasi se je po mojih podatkih izselilo 234 prebivalcev, kar je več kot 11-odstotni manko prebivalstva, ki je leta 1900 štelo okoli 2100 duš. Redkokdaj je odšel samo en član družine, navadno več bratov, oče in sinovi pa tudi sestre, ki so se v Ameriki večinoma poročile s Slovenci. Niso pa bili redki primeri, da so odšle celotne družine, doma prodale vse imetje in z njim poplačali stroške poti v Ameriko. Tudi med obema vojnama in kasneje se izseljevanje ni zaustavilo, le da je bilo v manjši meri. Marsikatero pričevanje o izseljencih se še hrani po domovih, na zaprašenih podstrešjih, v orumenelih škatlah, le malo pa je ostalo še v spominu ljudi. Rešimo ta pričevanja, ki so lahko dragocen vir za razumevanje izseljevanja Poljancev. Zgodovinopisje je vedno bolj naklonjeno proučevanju regionalnih (krajevnih) vidikov velikih procesov, ki nam odkriva vrsto posebnosti in posameznih usod, kar nam še bolj osvetli naše razumevanje preteklosti.

Bernarda Jesenko Filipič

LITERATURA

- Marjan Drnovšek: *Pot slovenskih izseljencev na tuje: od Ljubljane do Ellis Islanda, otoka solza v New Yorku 1880–1924.* Ljubljana: Mladika, 1991.
- J. M. Trunk: *Amerka in Amerikanci.* Celovec: samozaložba, 1912.
- Jože Zavertnik: *Ameriški Slovenci. Pregled splošne zgodovine Združenih držav, slovenskega naseljevanja in naselbin in Slovenske narodne podporne jednote*. Čikago: Slovenska narodna podporna jednota, 1925.
- John A. Arnež: *Slovenian Letters by Missionaries in America 1851–1874.* New York–Washington: Studia Slovenica, Special Series 4, 1984.
- Matjaž Klemenčič: *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslaviji.* Maribor: Založba Obzorja, 1987.
- Janez Stanonik: The Prehistory of Slovene Journalism in the United States, *Dve domovini/Two Homelands,* 2–3 (1992), 125–140.
- Darko Friš: *Ameriški Slovenci in katoliška cerkev 1871–1924.* Celovec–Ljubljana–Dunaj: Mohorjeva založba, 1995.
- Marjan Drnovšek: *Usodna privlačnost Amerike. Pričevanja izseljencev o prvih stikih z novim svetom.* Ljubljana: Založba Nova revija (zbirka Korenine), 1998.
- Marjan Drnovšek: Izseljevanje iz Poljanske doline do prve svetovne vojne, *Loški razgledi*, 1990, letnik 37, številka 1.

Vpliv selitev na spreminjanje števila prebivalcev na Poljanskem od začetka 20. stoletja do danes

Selitve oz. migracije so del našega vsakdana. Vplivajo na naše življenje, razmišljanje, poseljenost … Brez njih naša družba ne bi bila taka, kot je. Vsak migrant ima svojo zgodbo.

Pojem migracija ima več pomenov. Najlažje si pojem predstavljamo z besedama selitev in potovanja. Migracija ali selitev pomeni, da zapustiš kraj stalnega prebivališča in se naseliš nekje drugje. Nekatere selitve so trajne, druge začasne. Verjetno sploh ne pomislimo, da je skoraj vsak od nas migrant. Smo dnevni migranti, ki dnevno potujemo v kraj šolanja, dela in nazaj domov. Sprašujemo se, zakaj ljudje zapuščajo domove in se podajo v svet, pa tudi, zakaj se nekateri vračajo nazaj.

Zanimale so me prebivalstvene razmere na Poljanskem od konca 1. svetovne vojne do danes. V tem obdobju je število prebivalcev v naših krajih večinoma upadalo in stagniralo. To se je zgodilo zaradi padanja naravnega prirasta in izseljevanja. Glede na podatke popisov prebivalstva pa ugotavljam, da se je po letu 1970 padanje števila prebivalcev na Poljanskem ustavilo in se je začela počasna rast. Zanimiv je podatek, da je imela občina Gorenja vas - Poljane še ob popisu prebivalcev leta 2002 sto prebivalcev manj kot na začetku 20. st.

Uporabila sem podatke popisov prebivalstva, ki so bili izvedeni v tem obdobju, in rezultate opravljenih analiz omenjenih podatkov. Primerjala sem podatke za Poljane in bližnje kraje s podatki za našo občino (Gorenja vas - Poljane), podatki za večje kraje v bližini (npr. Škofja Loka, Žiri) in slovenskim povprečjem. Za izhodišče sem vzela, da je bil naravni prirast[1] na Poljanskem enak povprečnemu v Sloveniji v enakem obdobju, selitveni pa se je razlikoval.

Najpreprosteje je trditi, da so se ljudje selili iz gospodarskih, socialnih in političnih vzrokov. A ob tem ne smemo pozabiti na posameznika, na njegove družinske razmere, željo po samostojnosti, boljšem življenju. Med državljani Slovenije, ki se danes selijo, slaba polovica ljudi zamenja kraj rojstva, četrtina se jih preseli v drugo občino, samo desetina se preseli v drugo regijo[2].

Gospodarski vzroki migracij so bili pogost vzrok od vsega začetka. Potekalo je izseljevanje iz gospodarsko slabše razvitih območij v razvitejše predele.

Po 1. svetovni vojni so bili naši kraji tipični podeželski, kmetijski. Govorimo o agrarni prenaseljenosti[3], ko na podeželju živi več ljudi, kot jih lahko preživi. Delež kmečkega prebivalstva se je zmanjševal. Možnosti za zaposlovanje v industriji in drugih nekmetijskih dejavnostih v domačem kraju za večino prebivalcev ni bilo. Slabe prometne povezave so onemogočale dnevno odhajanje na delo in domov. Zato se je del ljudi izse-

1 dr. Milivoja Šircelj, Rodnost v Sloveniji od 18. do 21. st. *Posebne publikacije*, št. 5, Ljubljana, 2006, SURS. Dostopno na http://www.stat.si/doc/pub/rodnostvsloveniji.pdf, dostop 5. 11. 2016 .

2 Aleksander Jakoš, Načrtovanje, demografija in Slovenija. *Urbani izziv*, letnik 20, št. 1, Ljubljana, 2009. Dostopno na: http://urbani-izziv.uirs.si/Portals/uizziv/papers/urbani-izziv-2009-20-01-002.pdf, dostop 23. 10. 2016.

3 http://www.o-4os.ce.edus.si/gradiva/geo/demografija/selitve_slo.html, dostop: 10. 10. 2016.

lil v bližnja industrijska mesta in tujino. V tujini so bili glavni cilji Francija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg in Nemčija. ZDA pa so začele omejevati priseljevanje. Po letu 1930 se je izseljevanje v tujino zaustavilo zaradi velike gospodarske krize.

Takoj po 2. svetovni vojni se je začelo ilegalno izseljevanje[4] Slovencev v tujino. Prvi so bili begunci, ki so odšli iz političnih vzrokov, največkrat strahu pred novo povojno oblastjo. Drugi so odšli ilegalno zato, ker do 60. let 20. st. takratna jugoslovanska oblast sploh ni priznavala, da izseljevanje obstaja. V začetku 60. let se je pojavil nov val izseljevanja, predvsem v Nemčijo, Švico in Skandinavijo. Vzrok največkrat ni bil preživetje, temveč možnost boljšega zaslužka in višjega življenjskega standarda. Konec 60. let pa Slovenija postane zanimiva za migrante iz drugih delov Jugoslavije. V zadnjem času se odseljujejo mladi izobraženi ljudje, ker iščejo boljše možnosti strokovnega izpopolnjevanja v tujini.

Podatke sem dobila tako, da sem poiskala število prebivalcev v naših krajih ob popisih v letih 1931, 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 in 2011. Poiskala sem podatke o naravnem prirastku in selitveni bilanci v Sloveniji v omenjenih letih ter ju primerjala s podatki popisa prebivalcev v izbranih naseljih. Kriterij za določanje izbranih naselij: Poljane, vasi z izrazito (največjo) negativno ali pozitivno prebivalstveno rastjo v letih 1931 in 1971 ter letih 1971 in 2011. Za primerjavo sem dodala še Gorenjo vas ter današnji občini Gorenja vas - Poljane in Škofja Loka.

Število prebivalcev je v večini naselij na Poljanskem od začetka 20. stoletja do 2. svetovne vojne stagniralo, nato se je do leta 1971 zmanjševalo, kasneje pa je v večini naselij znova naraščalo. Padec in rast števila prebivalcev sta bila odvisna od lege naselja, njegove oddaljenosti od doline, prometnih povezav, možnosti zaposlitve … Za zmanjšanje števila prebivalcev je bilo krivo odseljevanje, saj je bil naravni prirastek na območju ves čas pozitiven.

Naselja, ki so do leta 1971 izgubila več kot 40 % prebivalcev, so bila Kremenik, Podobeno, Žabja vas, Vinharje, Bukov Vrh in Malenski Vrh. Omenjena naselja lahko razdelimo v dve skupini. V prvi so Kremenik, Vinharje, Bukov Vrh in Malenski Vrh, skupna sta jim odmaknjenost od glavnih prometnih poti in višja nadmorska višina. Žabja vas in Podobeno ležita v dolini. V vseh omenjenih naseljih je število prebivalcev od začetka 20. stoletja do leta 1931 stagniralo. Največji padec števila prebivalcev je bil med letoma 1931 in 1948, vzrok zanj ni bilo le odseljevanje, temveč tudi 2. svetovna vojna in z njo povezane žrtve. Po letu 1948 se je zmanjševanje števila prebivalcev nadaljevalo, a počasneje. Izjema je Malenski Vrh, kjer se je največ ljudi odselilo po letu 1961. Po letu 1971 so se omenjena naselja različno razvijala. V Kremeniku in Bukovem Vrhu se je zmanjševanje števila prebivalcev ustavilo šele na prelomu tisočletja. V ostalih naseljih se je število prebivalcev povečevalo zaradi manjšega odseljevanja.

Gibanje števila prebivalcev v vaseh z največjim negativnim skupnim prirastom prebivalstva od začetka 20. st. do danes.[5]

	1900	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Bukov Vrh	192	200	167	159	137	121	121	125	100	99
Vinharje	73	75	55	52	45	39	41	53	59	57
Kremenik	55	55	33	38	28	25	29	29	26	21
Malenski Vrh	74	77	89	88	72	48	44	40	53	48
Žabja vas	48	52	43	40	35	27	34	21	37	44
Podobeno	72	82	56	54	50	38	38	49	51	52

Gibanje števila prebivalcev v vaseh z največjim negativnim skupnim prirastom prebivalstva od začetka 20. stoletja do danes

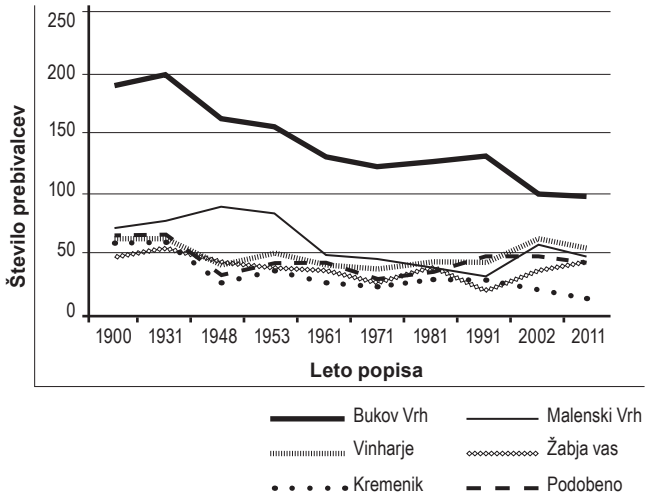

Poljane, Predmost, Dobje, Srednja vas in Na Logu so edini kraji, ki imajo več prebivalcev, kot so jih imeli na začetku 20. stoletja. Vsa naselja ležijo v dolini, izjema je Na Logu, kljub temu niso imela enakega razvoja. V Poljanah je število prebivalcev do popisa leta 1981 rahlo naraščalo, nato se je rast hitro povečevala. Glavni vzrok je bilo priseljevanje zaradi možnosti zaposlitve (npr. RUŽV) in gradnje enodružinskih hiš. Podobne razmere so bile tudi v Srednji vasi in Na Logu. V Predmostu je najmanj ljudi živelo ob popisu leta 1961, nato se je začela rast prebivalstva, ki je posledica priseljevanja. V Dobju je število prebivalcev padalo do leta 1991, nato je začelo hitro rasti zaradi gradnje enodružinskih hiš in priseljevanja (Amerika). V omenjenih naseljih je bila rast najnižja v Poljanah in Srednjih vasi, najvišja pa v Dobju. V Gorenji vasi se je število prebivalcev spreminjalo podobno kot v Poljanah, v Škofji Loki pa je naraščalo veliko hitreje.

4 http://www2.arnes.si/~krsrd1/conference/Speeches/Drnovsek_slo.htm, dostop 15. 10. 2016.

5 Viri: https://www.stat.si/publikacije/pub_popisne_prva.asp, dostop 2. 11. 2016. http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati/rezultati_red.asp?ter=NAS&sifra=147, dostop 19. 11. 2016. http://www.stat.si/popis2011/, dostop 28. 11. 2016.
Krajevni leksikon Slovenije. DZS, Ljubljana, 1995.

	1900	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Občina Gorenja vas - Poljane	6979	6778			5812	5765	5834	6242	6877	7287
Občina Škofja Loka	9050	9408			12.952	15.423	18.954	20.933	22.093	22.713
Škofja Loka	2308	2545	2900	3660	4266	4969	4913	12.340	12.289	11.969
Gorenja vas	567	568	533	565	612	791	799	1057	1155	1192
Poljane	272	267	269	298	311	295	295	338	390	429
Dobje	41	24	39	36	33	63	53	50	71	89
Predmost	58	43	44	37	46	67	116	132	139	162
Srednja vas	74	81	60	61	71	64	63	85	97	93
Na Logu	94	83		72	76	66	58	95	130	136

Gibanje števila prebivalcev občin Gorenja vas - Poljane in Škofja Loka ter naselij s pozitivno rastjo prebivalcev v 20. stoletju

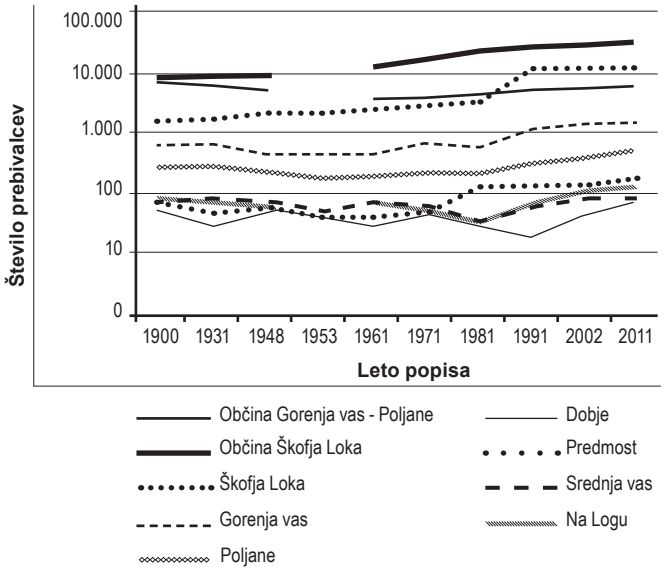

Gibanje števila prebivalcev občin Gorenja vas - Poljane in Škofja Loka ter naselij s pozitivno rastjo prebivalcev v 20. st. Podatki za občine so usklajeni z mejami današnjih občin.[6]

V naseljih Dolenja Žetina, Gorenja Žetina, Gorenja Ravan, Jazbine in Zakobiljek število prebivalcev še vedno pada.

Večine naselij nisem omenila. Skupno jim je, da imajo danes manj prebivalcev, kot so jih imela na začetku 20. stoletja, vendar se to število po letu 1971 ne zmanjšuje, temveč počasi narašča.

6 Viri: https://www.stat.si/publikacije/pub_popisne_prva.asp, dostop 2. 11. 2016.
http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati/rezultati_red.asp?ter=NAS&sifra=147, dostop 19. 11. 2016.
http://www.stat.si/popis2011/, dostop 28. 11. 2016.
http://www.stat.si/obcine/sl/2014/Municip/IndexesAll/38, dostop 29. 11. 2016.
Krajevni leksikon Slovenije. DZS, Ljubljana, 1995.

Zaključek

V obdobju od konca 1. svetovne vojne do konca 60. let 20. st. so bili naši kraji predvsem kraji, od koder se je prebivalstvo izseljevalo. Prisotni sta bili dve obliki preseljevanja: preseljevanje znotraj obravnavanega območja in izseljevanje v druge dele države oz. v tujino. Preseljevanje znotraj obravnavanega območja predstavljajo selitve iz višje ležečih, takrat prometno slabše dostopnih in od doline oddaljenih vasi v dolino. Analiza statističnih podatkov pa nam pove, da so bile selitve v druge kraje močnejše, saj se število prebivalcev v naseljih z najvišjo rastjo ni povečalo za toliko, kot je bilo v drugih krajih izseljenih. Po letu 1971 je število prebivalcev začelo naraščati, nekaj zaradi priseljevanja, predvsem pa zato, ker se je zmanjšalo odseljevanje. Naravni prirastek pa je bil ves čas pozitiven.

Priseljevanje so omogočile nove zazidalne površine za gradnjo družinskih hiš in nakup nepremičnin, ki so cenejše kot v bližini večjih mest, dobre prometne povezave pa omogočajo dnevne migracije.

Če si priznamo ali ne, živimo v občini, ki ima negativni selitveni prirast[7], a pozitiven naravni prirastek in zato odseljevanja ne opazimo tako hitro.

Pripravila
Mirjam Šinkovec

7 http://www.stat.si/obcine/sl/2014/Municip/IndexesAll/38, dostop 29. 11. 2016.

Meja je vlekla kot magnet železo

Pri usmerjenem iskanju po zakotju naših krajev, v katerem nas enkrat na leto zaposli Vaščan*, se zgodi, da izkoplješ dragoceno najdbo, ki bi jo bilo ob kakšni drugi priliki čisto mogoče spregledati. Življenjska zgodba Tineta Končana, Andrejcevega iz Malenskega Vrha – ki se je leta 1957, pri svojih petindvajsetih, odločil poiskati vsakdanji kruh čez mejo –, je zagotovo ena takih spoštovanja vrednih najdb, ob kateri se zgane misel, čustvo ali odpre vprašanje. Tinetu, ki zgodbo pripoveduje, smo za zaupanje neizmerno hvaležni.*

V Jugoslaviji je bilo takrat slabo. Zaslužilo se je malo in težko se je živelo. Doma, pr′ Andrejc v Malenskem Vrhu, nas je bilo 13 otrok. Jaz sem bil drugi najstarejši. Pri Krmelju Na Logu sem se izučil za orodnega kovača in se po odsluženem vojaškem roku naselil v Žirovnici, od koder sem hodil na delo v kurilnico železarne na Jesenicah. Tri leta sem garal in varčeval, a kolesa si s privarčevanim nisem mogel kupiti. V Jugoslaviji nisem videl nobene prihodnosti. Meja pa je bila blizu in vlekla je kot magnet železo.

Leto 1957 se je obrnilo že v drugo polovico, ko je za naju z bratom Pavlom nastopil za vselej zaznamovani dan »D«. Državni praznik[1], 22. julij, se je ponujal kot najprimernejši za vpis v najino zgodovino. Čez mejo nisva imela nobenih poznanstev in vez – šla sva na slepo, peš, ponoči in ilegalno. Izbrala sva pot, ki je prečila Begunjščico in Zelenico, naju pritajila mimo karavle in srečno odložila ob vznožje avstrijskih Karavank. Na svetlobi drugega dne sva se ustavila, se ozrla nazaj in plaho izrečeno vprašanje: »Bova še kdaj videla Slovenijo?« se je brez odgovora pretočilo v prazen pojemajoč odmev.

Sestra je povedala, da so se kmalu po tistem na domu pr′ Andrejc oglasili policaji. Prinesli so nepričakovano, a silovito vest, zaradi katere se je doma takrat veliko prejokalo. Oblast je začela s sumničavim poizvedovanjem o najinih političnih namerah. A izvedeti ni mogla ničesar, ker političnih vzrokov ni bilo in ker sva o načrtovanem prebegu pred domačimi molčala kot grob.

Prišla sva v zbirni center v Celovec, kjer so naju oskrbeli. Bila je to neka šola. Vsak dan je prišlo tja kakih 30 novih migrantov, med njimi je bilo največ Slovencev, nekaj tudi Srbov, Bosancev, precej pa tudi Madžarov. Stari smo bili med 25 in 30 let, pretežno moški. Večina nas je bilo ekonomskih migrantov, nekaj tudi političnih. Polovico tam zbranih Slovencev – dva polna vagona – so takrat poslali nazaj v Jugoslavijo. Govorilo se je to in ono, a zakaj so se morali vrniti, še danes ne vem. Z bratom sva ostala. Skovala sva dober na-

Tine z družino v Nemčiji leta 1966

črt: v Avstriji – blizu doma – si poiščeva delo in se čez kakšne tri, štiri leta s spodobnim zaslužkom vrneva nazaj. In potem si kupim kolo.

A kmalu po prihodu v zbirni center sva spoznala, da je načrt neuresničljiv. Avstrija tisto leto delovne vize migrantom ni več dajala, razen tistim, ki so dobro govorili nemško. Z bratom pa nemško nisva znala. Morda so naju v iskanju političnega zatočišča in zaslužka v Avstriji za eno leto prehiteli Madžari, ki so po zadušenih nemirih leta 1956 na Madžarskem v velikem številu bežali na zahod. V zbirnem centru v Celovcu sva ostala sedem dni. Potem so nas z vlakom prepeljali v nov zbirni center, v Salzburg. Bila sva brez denarja in brez možnosti zaslužka. Vedela sva, da tam ne bova mogla ostati. Morala sva naprej. Kam? Katera smer je Slovencem že uhojena, odprta? Vse je kazalo, da bo to najmanjša celina in res, tako kot mnogi Slovenci sva se tudi midva registrirala za pot v Avstralijo. A tudi ta načrt se je izjalovil še pred svojo uresničitvijo. Zbirni center so namreč ravno takrat obiskali zahodnonemški agenti, ki so med migranti iskali delavcev ter za pošteno delo v nemškem Porurju ponujali dober zaslužek. Vabilo je bilo mamljivo, pot v Avstralijo pa za naju kmalu za tem v drugem planu in slednjič preklicana. Po dveh mesecih sva Salzburg zapustila in se z vlakom odpeljala v Nemčijo.

Končna postaja je bil Oberhausen, rudniško mesto kakih 70 km vzhodno od Kölna. Skorajšnje srečanje z mestom je naznanjal drugačen zrak, ki je ob prihodu vsiljivo udaril v obraz. Bil je težak, gost plavajočih molekul črnega premoga. Težko se je dihalo. Rudniška uprava nas je – zdaj že rudarje – nastanila v spodobnem barakarskem naselju blizu rudnika. Slovenci smo se držali skupaj. Bilo nas je kakih 300, vseh rudniških delavcev pa okrog 6000. Imeli smo skupno kuhinjo, ki jo je vodila

1 Dan vstaje (22. julij) je bil v Jugoslaviji državni praznik in dela prost dan.

Tine z družino pred cerkvijo v Torontu

rudniška uprava. Hrana je bila poceni, a – kot se za delavce našega kova spodobi – močna, hranljiva in dobra. Preden so nas prvič odvedli v rudnik, so nam ponudili možnost nabave kolesa z obročnim odplačevanjem. Kot bi vedeli za mojo veliko željo! Uresničila se mi je, še preden sem v tujini zaslužil svojo prvo plačo. Kolo je bilo črno, navadno, zame najprimernejše. Dva meseca po prihodu v Oberhausen sem zanj odplačal zadnji obrok. V Jugoslaviji si pa po treh letih dela v tovarni kolesa nisem mogel privoščiti!

Delo v rudniku je bilo težko in nevarno. Čudno utesnjujoče občutje – lastno zgolj rudniku Oberhausna – je vedno znova legalo na nas, ko smo se odpravljali v rov in zgodilo se je, da so fantje tudi zajokali. Do 1000 metrov v globino smo se vozili z dvigalom, potem pa od 30 do 40 metrov nadaljevali peš po lestvah. Vročina je bila neznosna. Kopali smo goli, brez srajce in hlač. Na glavi smo imeli čelado, na nogah čevlje in na kolenih gumijasto zaščito. V nič drugega se nismo odevali. Srečanja s smrtjo na delovnem mestu niso bila za nas rudarje nobena novost. Prizori, ko so jih nesli ven zmečkane, so začeli živeti skupaj z nami in po malem in počasi hromili čvrsto žilavost

Marija, Klavdija, Tomi in Tine na obisku v Sloveniji

rudarskih duš in teles. Postajali smo kakor vojska, ki je videla od blizu vse preveč krvavih bitk, in migranti smo ostali na takratnem nemškem polju dela poleg tega še brez nekaterih človečanskih pravic. Vedeli smo namreč, da so bili nemški delavci za isto delo plačani bolje kakor mi in nič ni kazalo, da bi se v tej smeri sčasoma obrnilo kaj na bolje. Nasprotno, leta 1959 je prišel na Nemškem v veljavo zakon, ki je dovoljeval delovno vizo le tistim migrantom, ki so hoteli delati v rudniku. Čez noč smo postali zakoniti ujetniki zemeljskih globin, iz katerih smo nemočni zrli v grobo resničnost, ki je kot nepropustno zagrinjalo zastirala megleno bledico na koncu črnega rova naše prihodnosti.

A čudeži se še godijo! Mene je nesreča obšla. Naključje je hotelo, da so moj potni list spregledali in ostal je brez zloglasnega žiga. Še isti dan, ko sem to opazil, sem obiskal zdravnika in mu potožil, kako me vse boli. Zdravnik mi je dal nekaj dni bolniškega dopusta, jaz pa – seveda, zdrav kot riba – sem zajahal svoje kolo in se s potnim listom odpeljal mimo Essna 20 km daleč v industrijsko mesto Wuppertal, naravnost na borzo dela. Tam razpisana delovna mesta so se ujemala z mojo željo in poklicem. Že na prvem naslovu so rekli, naj začnem z delom takoj naslednji dan. A moral sem počakati na tedenski odpovedni rok v rudniku. Bil je premostljiva težava. Odkolesaril sem nazaj v Oberhausen, izkoristil še bolniški dopust, se za dva dni vrnil v rudnik, nato pa zreč novemu upanju naproti, rudniku za vselej pomahal v slovo. Brat pa je ostal, vse dotlej ko so, tudi na zahtevo dr. Janeza Zdešarja[2], razveljavili človeka nespodoben zakon.

Zdaj sem delal to, za kar sem se izučil. Izdeloval sem sekire in plantažne nože. Bil sem vajen delati. Plačan sem bil od komada. Plačilo je bilo slabo, a bil sem zadovoljen. Zadovoljen je bil tudi moj novi šef, sicer se ne bi potegnil zame, ko so čez mesec dni iz rudnika nadme poslali policijo in zahtevali, da se vrnem v Oberhausen, nazaj v rudnik. Moj novi šef je bil med vojno nacist. Tako so mi drugi povedali. A z mano je bil prijazen. Namesto v Oberhausen me je odvedel v Düsseldorf h glavnemu županu[3], pri katerem je zastavil zame svojo besedo in ga prosil, naj mi dovoli ostati na novem delovnem mestu, ker sem dober in zanesljiv delavec. Glavni župan si je po pilatsko opral roke in preložil odločitev na rudniško upravo. Ta pa je – Bog vedi, zakaj! – zdaj popustila in pristala na moj odhod v Wuppertal pod pogojem, da prevzamejo lastniki tovarne v Wuppertalu vso odgovornost, če bi jo kam popihal. Nisem jo popihal. Fabriki v Wuppertalu sem ostal zvest osem let. Ker sem bil tam med Nemci sam, sem se hitro naučil nemško, pravzaprav dialekta, ki ga govorijo v teh krajih in mu pravijo »Flat Deutch«. V tem času se mi je iz Slovenije pridružila Marija, s katero sem ves čas bivanja v Nemčiji ohranjal stike. Poznala sva se že pred mojim odhodom v tujino. V Nemčiji sva se poročila in tam so se nama rodili trije otroci – sin Zdravko ter hčerki Mojca in Klavdija.

2 Med letoma 1958 in 1961 je deloval v Porurju (v Essnu in Oberhausnu) kot prvi duhovnik za slovenske delavce v Nemčiji.

3 Düsseldorf je glavno mesto zvezne dežele Severno Porenje – Vestfalija, v katero sodita obe omenjeni mesti (Oberhausen in Wuppetal). Zvezno deželo vodi glavni župan.

Dedek in babica z vnučki v Kanadi

Tako kot so nekoč v zbirnem centru v Salzburgu nemški rudniški delodajalci preko svojih agentov iskali delavcev, so leta 1967 Američani v nemških industrijskih mestih s propagando o dobrem zaslužku vabili v Kanado, zlasti migrante. Zakon, ki je dovoljeval migrantom v Nemčiji delo zgolj v rudniku, ni veljal več. Zato sem zdaj tovarno v Wuppertalu – ki je pred osmimi leti rudniku morala obljubiti, da me ne spusti »na svobodo« – smel zapustiti. Brat se je po razveljavitvi omenjenega zakona zaposlil pri zidarjih in je dobro zaslužil. Ostal je v Nemčiji. Z Marijo pa sva se odločila drugače: »Greva v Kanado!«

Letalo je pristalo v Montrealu. Z vlakom sva se odpeljala v Oshawo in po desetih dneh nadaljevala pot proti zahodu. Dobre pol ure vožnje po cesti in bila sva v Torontu. A takoj po prihodu v Kanado je predme stopila nova težava. V angleško govorečem okolju si z nemščino in slovenščino nisem mogel kaj dosti pomagati, angleško pa nisem znal, ne jaz ne moja žena. Vsepovsod so predme polagali papirje, ki jih zaradi neznanja jezika nisem mogel sam izpolniti. Angleščine se nisem nikdar povsem privadil. Dosti kasneje sem izvedel, da je kanadska zakonodaja vsakemu migrantu nudila šestmesečni pouk angleškega jezika. A takrat mi tega ni nihče povedal. O nobeni pravici, ki sem jo kot migrant imel, nisem bil poučen.

V Torontu sem prišel v stik s slovensko katoliško župnijo. Ponudili so mi začasno stanovanje, ki je stalo blizu cerkve, a njegova notranjost je bila brez vsake opreme, same gole stene. Župnik Janez Kopač je prve dni hodil z menoj po mestu in mi pomagal pri iskanju prve zaposlitve. V neki podrtiji – ki je bilo podjetje portugalskih lastnikov – sem začel izdelovati lesene zaboje za zelenjavo in sadje. Za en dolar in pol na uro sem garal, da je lilo od mene. Vztrajal sem samo en teden. Potem sem se za šest let zaposlil v angleški tovarni, kjer smo izdelovali akumulatorje za čolne.

V Kanadi se je živelo dosti ceneje kot v Evropi. Prihranki, ki sem jih tja prinesel iz Nemčije, so čez noč pridobili vrednost. Vložiti sem jih nameraval v novo hišo. A ker niso zadostovali, sem v treh bankah najel še kredit. Ogledana hiša je stala na robu mesta, v okolici, ki je bolj spominjala na deželo kot na mesto. Prav tam so preživelim kanadskim vojnim udeležencem takoj po vojni zgradili poceni lesene hiše. Ker so bile slabo grajene, so jih kmalu porušili. Prazne parcele pa so pokupili kanadski Slovenci, na njih zgradili boljša stanovanja in jih nato prodajali. Eno teh hiš sem leto in pol po prihodu v Kanado kupil tudi sam. A dokler nisem odplačal dolga, smo hišo delili s podnajemniki. Oddajal sem pet sob, dve v kleti in tri v vrhnjih prostorih – vsega skupaj tri četrtine hiše. Vmesna etaža pa je postalo gnezdišče naše družine, ki se je v Kanadi povečala še za enega člana, sina Tomija. Otroci z angleščino seveda niso imeli težav, ker so obiskovali angleško govoreče kanadske šole. A slovensko so znali prej, saj smo doma govorili slovensko. Da bi otroci slovensko besedo znali tudi zapisati in da bi se seznanili s slovensko kulturo, smo šolajoče otroke ob sobotah pošiljali v slovensko šolo, ki je delovala v Slovenski cerkveni skupnosti, kjer sem bil zadnjih 25 let svoje delovne dobe zaposlen tudi sam. Ker je Slovenska cerkvena skupnost pripravljala redna slovenska srečanja, sem imel kot oskrbnik dvorane vselej obilo dela in odgovornosti. A delo sem rad opravljal. V času moje zaposlitve v Skupnosti se je ob sobotah tam učilo od 240 do 250 slovenske mladine. Veliko dela je v pripravah prinesla in za sabo pustila veselica, gledališka igra, pevski zbor ali kakšna druga prireditev, ki se je prirejala za našo faro, v kateri je bilo okrog 700 slovenskih družin.

Zdaj sem že 20 let v pokoju. Lani se je v večnost preselila žena Marija. Moji otroci, razen najmlajšega, pa so se poročili; starejši sin s Slovenko, ena hčerka z Ircem, druga z Italijanom. Slovenska cerkvena skupnost v Torontu še živi, vendar peša. Stara generacija umira, njeni otroci še znajo slovensko, vnuki pa pogosto ne več. Moja vez s Slovenijo po vseh teh letih fizične oddaljenosti od nje ostaja. Z brati in sestrami sem ohranil stike. Leta 1974 sem s sinom Zdravkom prvič po 17 letih vnovič stopil na slovenska tla in vselej, kadar se v Sloveniji spet prikažem, odnesem s sabo v Kanado bogato slovensko popotnico, ki je med drugim vselej tudi v knjižni obliki.

Po pogovoru s Tinetom Končanom zapisala
Jerneja Bonča

Iz Bosne v Slovenijo

Sabahudin Smajuković s svojo ženo Mediho ter otrokoma Ajno in Eminom živi v Hotovlji. 25 let je bil star, ko je prišel preko agencije za posredovanje delavcev v Slovenijo in dobil zaposlitev v lesno predelovalnem podjetju Drnovšek v Bukovem Vrhu, na kratko na žagi. Tri leta prej je s pomočjo druge agencije dobil delo v neki pekarni v Grosuplju. Poslovodja je zahteval, da se nauči slovenskega jezika in se je tudi sam pogovarjal z njim samo slovensko. Ni bilo lahko, saj je bil to kljub podobnosti vendarle tuj jezik in še tuje okolje. Čez nekaj časa pa ga je prav po bosansko povabil na kavo. Za Sabahudina presenečenje, ker ni vedel, da je njegov šef tudi njegov rojak, ki ga je na ta način želel »prisiliti«, da se čim prej nauči jezika okolja. Sprva se je vozil na pet kilometrov oddaljeno delovno mesto s kolesom, ko pa je končno naredil vozniški izpit in kupil avto, so tisto pekarno zaradi dolgov zaprli, on pa se je vrnil domov v vas Kopice v občini Maglaj v Zeniško-dobojskem kantonu v Federaciji Bosne in Hercegovine.

Po Daytonskem sporazumu, ki je končal vojno na območju nekdanje jugoslovanske republike Bosne in Hercegovine, sta tu nastali dve državni tvorbi, Federacija BiH in Republika srbska. Prva je razdeljena na deset kantonov, druga je enovita. Vas Kopica je tik ob meji z Republiko srbsko in je bila med vojno v letih 1992–1995 povsem uničena od srbskih napadov. Prebivalci so bežali in Smajukovićevi, mama, Sabahudin ter starejši brat in sestra, ki sta bila takrat že poročena, so se zatekli v Žepče, kjer je bil oče kot pripadnik bošnjaške vojske kuhar in je delal v stari šoli. Brata in svaka so pripadniki hrvaške vojske zajeli in internirali, ostali pa so se nastanili v prazni hiši hrvaške družine, ki je že pred tem zbežala pred vojnim nasiljem. Na 8. rojstni dan, januarja 1994, so mu ostrostrelci ubili očeta. Za trenutek je stopil ven in zadel ga je izstrelek. Od takrat naprej Sabahudin nikoli več ni praznoval rojstnega dne.

Naslednje leto se je vojna končala. Lastniki hiše v Žepčah so se vrnili, Sabahudin pa se je z materjo preselil v Zenico, kjer sta dobila začasno stanovanje v bloku. Tu je obiskoval osnovno šolo, igral nogomet kot večina njegovih vrstnikov in odraščal. S pomočjo mednarodne skupnosti se je začela obnova, z materjo sta ob pomoči občine hišo v Kopicah obnovila in se leta 2001 vrnila domov. Izučil se je za strojnega ključavničarja. Zdaj se je začel ozirati za delom. Toda zaposlitve ob, po njegovih besedah, 70-odstotni brezposelnosti ni mogel dobiti. Kvečjemu delo na črno, brez zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, brez zagotovila, da bo dobil plačilo. Poskušal je priti v Švico, kjer dela nekaj njegovih bratrancev in sestričen, vendar mu ni uspelo. Potem je sklenil, da spet poskusi v Sloveniji, posebno še, ker se je leta 2009 poročil z 18-letno Mediho iz Kamenice v občini Teslić v Republiki srbski in se zavedal, da bo treba skrbeti za družino.

Znanec, ki že dolgo dela v Sloveniji, mu je priporočil drugo agencijo in ta mu je leta 2011 ponudila delo na žagi v Bukovem Vrhu. Uredila mu je bivanje v stari šoli v Poljanah, kjer so nekdanje razrede pregradili in uredili zasilna bivališča. Na začetku jih je bilo v sobi šest, kasneje s preureditvijo po dva, kar je bilo malo bolje, pa vendar samo streha nad glavo, nobene zasebnosti in možnosti, da si ustvariš dom. Pet let je bil zaposlen pri agenciji, ki je seveda vzela svoj delež od njegove plače. On pa je imel stroške s pridobivanjem dovoljenj, bivanjem, z zagotovitvijo najnujnejšega za življenje. In kar je bilo verjetno najhuje, bila so obdobja domotožja, ko je večkrat pomislil, da bi vse skupaj pustil in se vrnil v Bosno. Tam je ostala žena z enoletnim sinom Eminom, po dveh tednih njegovega bivanja v Sloveniji je rodila hčerko Ajno, on pa ni mogel biti ob njej, saj je komaj začel delati. Ni mogel prositi za dopust niti denarja ni imel. Pa je vztrajal. Šele letos, po petih letih dela, je dal odpoved agenciji in sklenil pogodbo o zaposlitvi z delodajalcem, lesnim podjetjem Drnovšek, neposredno. Plača je zdaj boljša, ker vmes ni posrednika. Še pred tem, po štirih letih bivanja v stari poljanski šoli, je najel stanovanje v bloku v Gorenji vasi in pripeljal iz Bosne družino. Obe mami, svojo in ženino, je povabil na obisk. Skupaj sta se pripeljali iz Bosne pogledat, kako si je mlada družina uredila življenje in kako rasteta vnuka. Vendar pa je Sabahudin kmalu ugotovil, da so stroški previsoki in da ne bo zmogel. Začel je iskati cenejšo rešitev in pri tem požrl tudi kakšno grenko, ko mu je na primer lastnica rekla, da raje vidi, da prazna hiša propade, kot bi mu jo dala v najem. Slednjič je najel del hiše v Hotovlji, kar je ugodno, ker je bliže delovnemu mestu, mora pa zjutraj poskrbeti, da odpelje otroka v vrtec in v šolo. Namreč Sabahudin je resen, odgovoren družinski človek, realist. Z ženo, ki je sicer zelo zadržana in tiha, se želita vključiti v tukajšnje okolje in se zavedata, kako pomembno je, da se otroka čim prej naučita jezika in navežeta stike z vrstniki. Zato sta petletno Ajno vpisala v vrtec, čeprav je žena doma. Ko bo poteklo dve leti bivanja v Sloveniji, se tudi ona želi zaposliti.

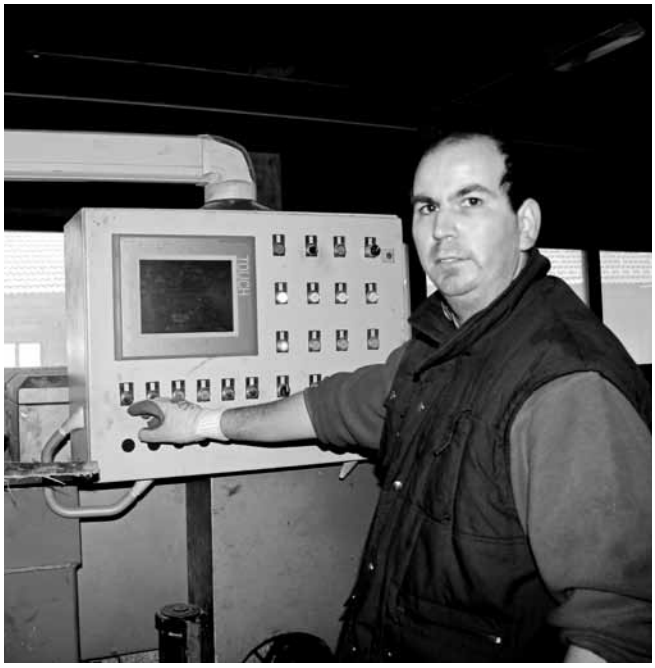

Sabahudin na delovnem mestu v lesnem podjetju Drnovšek (foto: Tadeja Šubic)

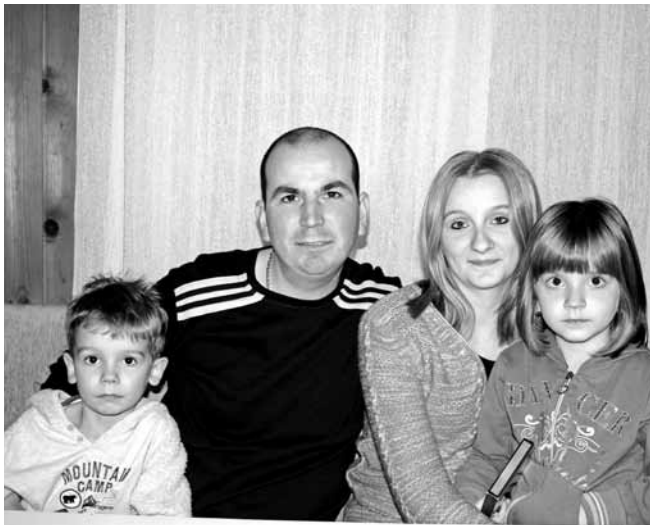

Sabahudin z družino v Hotovlji (foto: Tadeja Šubic)

Sabahudin je musliman in zapovedi svoje vere izpolnjuje, kolikor se da, v tem smislu vzgaja tudi otroka. Torej ohranja korenine in se prilagaja kulturnemu okolju, ki je drugačno od tistega, ki ga je zapustil. Za bajram gredo v Bosno in tam s svojci in prijatelji praznujejo svoj verski praznik, tukaj pa spoznavajo krščansko tradicijo in z njo povezana praznovanja. Veselijo pa se tudi izgradnje džamije v Ljubljani, da jim bo lažje in bliže ohranjati duhovno dediščino, iz katere izhajajo.

Tudi delodajalec ima s Sabahudinom dobre izkušnje. Zastopnica podjetja Marija Jesenko pravi, da z njim nikoli ni bilo nobenih problemov. Je dober delavec, vživel se je v kolektiv in obvlada večino del na žagi. Pa tudi oni so ga lepo sprejeli, ne delajo nobenih razlik. Ker je že na začetku povedal, da ne je svinjine, to upoštevajo in mu za malico pripravijo nadomestilo, piščanca ali kaj podobnega.

Danes je Sabahudin zadovoljen. Ima zaposlitev za nedoločen čas, vse pravice, ki iz tega izhajajo, dobro delovno okolje, stalno bivališče in družino ob sebi. Le stanovanje bi sčasoma rad zamenjal, ker je sedanje precej vlažno. O vrnitvi pa ne razmišlja. Res da gre v Bosni počasi na bolje, vendar so možnosti za zaposlitev še vedno slabe. Stiki s svojci in prijatelji v Bosni so s sodobno tehnologijo veliko lažji, kot so bili včasih, veliko se pogovarjajo po skajpu, razdalje so se skrajšale.

Iz pogovora je čutiti stiske, ki jih je doživljal v iskanju življenjskega prostora, zaposlitve, ustvarjanja pogojev za dostojno življenje v tujem okolju, čeprav tega ne izreče. On je optimist, zanj je kozarec na pol poln, ne na pol prazen. Še vedno je prepričan, da je z dobrim delom in poštenjem mogoče uspeti. Upajmo, da res.

Milena Sitar

»Na svet zato poklican si, da tvoja sled ta svet krasi«[1]

Franci Kloboves – Strojarjev Franci

Freska pri Strojarju. Na njej letnici 1882–2012. Namalana v spomin na gospodarja in gospodinjo generacije prejšnjega stoletja. Na freski mi pogled najprej obstane na strojeni goveji koži, z lisami, ki izrisujejo posebnosti kmečke živali, kakor bi dajale na plano zemljevid čarobne pokrajine. Tam zgoraj, vseobsegajoča desni kot, leži strojena svinjska koža v oker barvi. Na njej konj, ki obuja spomin na mladostno strast gospodinje preteklega rodu, ki je z vso hribovsko ljubeznijo do kmečke živali in žvižga poljanskega vetra v kmečkih pramenih furala Streškove seniučke vse do roba zgornje Gorenjske in čez. Na koncu, kjer je živalska koža nakazovala vrat, imajo v trikotni kompoziciji prevlado trije štemplji. *Blegoš. Prvič na Triglavu. Storžič pred nedeljskim kosilom*. Za kožama dve modri barvi, ki misel usmerjata na globoko modrino domače Sovre. Čez govejo kožo dolge klešče, desno od njih še eden od strojarskih pripomočkov na koži temno modre barve. Nadalje tri ptice, najbolj posebna je namalana z listom roženkravta v kljunu. Pastirička. Najljubša ptica mame Malke. Levo spodaj njegova podoba. Možakar srednjih let, manjše rasti s cepinom v roki. Rjave pumparce, gamaše, zelen nahrbtnik, modra pletena kapa z belima črtama in cofom. In obraz, poustvarjen z dlanjo Irene Romih. Z manj gubami kot na fotografiji, a z večno mladim nasmehom, ki ga je takšnega zagotovo ohranjalo slovensko, pa tudi svetovno gorovje.

Strojarjev Franci, rojen v drugi polovici kimavca 1922. Eden od šestih Strojarjevih otrok, od katerih so v rano otroštvo vstopili zgolj štirje. Živel je poljanski čas otroštva med obema vojnama. Med pomanjkanjem … med olajšanjem … in ponovnim strahom. Čas, ko so bosonogi fantiči v prostih nedeljskih uricah igrali *kozo klamf*, praske in ureznine, ki jih je prizadejala vneta igra, pa celili s pljunki, pomešanimi v cestni prah, ki so ga dan na dan mlela kolesa konjskih vpreg. To je bil čas, ko je šele prva slana na travnih bilkah oznanila, da bo treba od tedaj dalje nositi čevlje. Pri desetih letih je prvič šel na Blegoš. S teto Rezo, ki je s svojim načinom življenja ponujala vpogled v fantiču nevsakdanji svet posebnega, lepega. V svet, ki je bil dejansko ves čas na dlani pred njim, samo glavo je bilo treba dvigniti.

Korak je bil za takratnega povprečnega Poljanca, ki je bil v večini kmečkega stanu, namenjen hoji za plugom, opori pri košnji, včasih teku za pobeglo živaljo in ob praznikih morda polki ali valčku na vaški veselici. Ne pa koraku, ki je bil že vnaprej zacahnan, da ne bo ničesar doprinesel v domačo kaso ali špajzo. Korak, ki je v hrib hodil kar tako, brez vsakega posebnega namena, je bil v očeh okolice tedaj povsem nerazumljen.

1 Avtor F. Ruckert

Korak tete Reze je bil lahkotnejši, bolj prefinjen, presegal je poljansko kmečko robustnost. Stric Armelini, njen mož in ob birmi Francijev boter, je bil financar v Beogradu in se je v skladu s tem družil z visoko gospodo Poljanske doline, Škofje Loke in Ljubljane. Zakonca sta živela v majhni hišici ob Ločivnici. Družbo jima je delal pes Luks, za katerega je gospod Armelini večkrat dejal, da ima jesti večkrat in več kot marsikateri poljanski otročaj. Svojih otrok nista imela. Armelinijeva sta fantiča večkrat vzela s seboj na Visoko. K Tavčarju. Teta Reza si je bila s pisateljem še posebej blizu. Strojarjev fant je bil na obiskih deležen cukranega črnega kofeta s podrobljenim kruhom. Poslušal je veličastne zgodbe iz drugih svetov. Le pol ure hoda od doma se je risalo življenje povsem drugih dimenzij. Prestiž.

Fant se je hišne obrti – strojenja učil na Selu v Žireh, Pr' Žvrlin. *»Šiestkat zejle pal j' pa ndejle,«* mu je vsak sobotni večer odzvanjalo v mislih, ko se je vračal na nedeljski počitek nazaj v Poljane. Težko je čakal boljšega kosila, saj se je zelja v času vajeništva resnično prenajedel. Drobcena postava je odlašala njegov vpoklic v vojsko, saj je po videzu bolj kakor moža predstavljal mladega fantiča. Sredi druge svetovne vojne, leta 1943, je z enaindvajsetimi leti šel med partizane. Cerkljansko hribovje mu je v mežnariji vasi Zakojca nudilo zavetje. Hrano. Prijeten pogovor in gorkoto, ki je sušila premočena oblačila.

Precej iznajdljiv mladenič je bil Strojarjev Franci. Ali pa je imel srečo … kdo ve. Nekega dne je sredi Hotovlje, pr' Fortun, zagledal nemško četo. Kapo, ki bi z rdečo zvezdo označevala, za katero stran daje na razpolago svoj pogum, je bil nekje izgubil. Iz bližnjih lat je hitro potegnil grablje in šel Nemcem naproti. *»Spanziren, spanzieren? Arbeiten?«* se je glasilo vprašanje. *»Ja, ja,«* je odvrnil. In si v tistem najbrž rešil življenje, saj so nemški vojaki sklepali, da mlad fant pač gre opravljat kmečko delo, ki ga je zanj pripravilo poletno popoldne.

Vojne je bilo konec. Poljane so bile v ruševinah, dela je bilo ogromno. Stari Strojar se je bil pred vojno zapufal in po njegovi smrti, leto po vojni, je mladi gospodar skupaj z domačijo ter ostanki obrti dedoval tudi očetove dolgove. Strojarstvo je v hiši ostalo še nekaj časa, vsekakor pa ni bilo dovolj, da bi se z zaslužkom poravnalo vse, kar je bilo treba povrniti. Mladi prevzemnik se je zato zaposlil v Kmetijsko-gozdarski zadrugi. Ljubezni so se ustvarjale tudi med vojsko, a prave še ni bilo. Tista, ki je nato rodila dva otroka, se je ugledala že precej prej, preden je zaživela zaznamovana z zlatima obročkoma na prstancih.

Mlado Temincovo dekle iz Lovskega Brda je nekega dne še staremu Strojarju prineslo živalsko kožo. Doma so dekletu naročili, naj se oglasi v Poljanah in s kožo naredi tako, kot najbolje more in zna. Mojster si je kožo ogledal, odkimaval z glavo in z besedami *»Tu pa nau neč!«* dekletu jemal upanje, da bo kaj opravilo. Mladi Franci si je ravno tako ogledoval precej zdelano in skorajda ničvredno prineseno blago. Z besedami *»Probama lohk, pa boma vidl,«* je mladenki dal vsaj malo upanja, da pot v dolino ni bila zastonj, pa tudi lažjega srca se je vračala nazaj. Dekletu se je to zdelo sila lepo. Nihče se ni še takole postavil zanjo. Vihrava kmečka duša, zaljubljena v kmečko delo, vonj po konjih in furmanstvo, si je sicer za ženina v mislih risala sloko postavo mišičastih kmečkih rok in gromkega smeha. Ta vihravi deklič se je nato leta 1956 omožil s popolnim nasprotjem svojih sanj. Bila je vsaj za glavo višja od svojega ženina. Vse tisto, česar si je želela v podobi ogledala, pa je Franci imel na razpolago na srčni strani svojih prsi. Svobodnega, neukrotljivega duha, vztrajnost, večno poljansko trmo in občutek za lepo.

Strojarjev Franci v družbi prijatelja poštarja Jaka Klinca, 15. septembra 1976

Trgovec Franci se je v kmetijski trgovini poleg skladiščenja, prodaje in nabave kmetijske mehanizacije ter ostalega materiala za gradnjo in kmetovanje ukvarjal tudi z odkupom gob in krompirja. Pozimi, ko so dolgi večeri ponujali obilnejšo merico časa za stvari, ki se niso delale na prostem, je zbijal lesene gajbice. Te so Poljanci konec avgusta skupaj z ogromnim tovornjakom krompirja vozili na Krk, kjer so odprodali vse, kar so peljali s seboj, domov pa za Videm, Zadrugo in posameznike pripeljali otoško vino.

Življenje je Strojarju že v ranih letih priljubilo griče. Hribe. Gore. Pohodniški krst je doživel na Blegošu. Prvič je bil na Triglavu na praznik Marijinega vnebovzetja leta 1946. Leta 1965 je osvojil Mont Blanc. Kasneje afriški Kilimandžaro, grški Olimp, Monte Rosso, Matterhorn, vrhove Islandije. Najraje je hodil sam, brez posebnih priprav in načrtov. Dolga leta je bil aktiven član Planinskega društva Ljubljana Matica. Njegov največji osebni podvig je bil zagotovo leta 1975 zadnji bazni tabor pod himalajskim Makalujem. Družbo je delal največjim slovenskim alpinistom tedanjega časa, Stanetu Belaku – Šraufu in druščini. Franci je svojo strast do gorništva vestno obeleževal tudi s fotografijo. Ruski fotoaparat Zorki 7 je bil pod Makalujem edini »stroj«, ki ga nizke temperature niso ohromile. Njegove fotografije so bile tako edini dokaz hoje na šest tisoč metrih, saj je elektronika ostalih članov obstala na mrtvi točki. Skorajda ni bilo leta v Francijevem življenju, ki ga ne bi zaznamoval žig enega od vršacev, o katerih je sanjal. Res pa je tudi, da v službi ni nikoli imel težav s tem, da bi mu odobrili dopust.

Nedeljske dopoldneve je preživljal tako, da se je s kolesom odpeljal do Preddvora, s strumnim korakom osvojil Storžič, nato pa se do kosila že vrnil nazaj. Po kosilu je navadno sledil še *sprehod na Blegoš*, kakor je nedeljskemu vzponu pravil sam. Žena in otroci so mu pri vandranju včasih delali družbo. Sin Janez pravi, da kake velike izbire pravzaprav niso imeli. Na morju ob slovenski obali so pred kopanjem, za katerega bo *dost cajta še pol, kasnej,* obrali vse vzpetine in si ogledali slovensko valovje z vseh možnih višjih perspektiv. V volnenih hlačah na naramnice, ki so se čez hrbet križem zapenjale na pas in vnemale poletni pot na koži, v nogavicah do kolen in sandalih, sta otroka hrepeneče pogledovala proti čofotajočim vrstnikom in obupavala nad očetovo strastjo. Njuna strast do pohodništva in vsega lepega pa se je vendarle zasejala, čeprav je vzklila šele leta kasneje. Mama Malka je z otrokoma navadno ostajala doma in na moževa vabila odgovarjala: *»Ti le pejd, men je pa hod lep dama. Bom kejšn očenaš zate zmolila, de boš sriečn nazaj paršu.«* Nikoli ni bila slabe volje in se je skupaj z otrokoma veselila pozornosti iz daljnih dežel, ki so našle prostor v atovem nahrbtniku. Vedno je skrbela za volnene nogavice, ki so ohranjale moževe strumne korake. Iz volne je spredla prejo, jo namotala in skuhala, da se kasneje ob pranju ni krčila. Ob večerih sta nato zakonca sedla drug proti drugemu. Mama je pletla kape in nogavice, oče je vedno na glas bral. Potopise, zgodovinske drame, leposlovna dela, popotovanja z romantičnim pridihom. Na tisoče knjig, opisov poti, ljudi, življenj je hranilo nemirnega duha in v mislih spet risalo nove zemljevide za nove pohodniške načrte.

Strojarjev Franci je bil še več, kot je zapisano na tej strani. Zanimalo ga je zbiranje mineralov in fosilov, od leta 1954 je vodil merilno meteorološko postajo na domačem vrtu, pomagal je pri izkopavanjih na arheološkem najdišču Ajdna nad Žirovnico, bil je markacist, za kar je prejel tudi Knafeljčevo priznanje. Generacija mojega očeta pa se ga spominja predvsem po pletenju košar.

Nad kuhinjskim kotom, kjer je tekla beseda o Franciju in njegovem življenju, visi slika izpod njegovih prstov. Znamenje še enega od talentov Strojarjevega gospodarja. Pletena košara, iz katere uhajajo grozdi, in posamezne grozdne jagode. Eno takih košar je Franci skupaj s sinom Janezom in ženo Malko 10. julija leta 1997 odpeljal v Zakojco. V znamenje zahvale. Tja, kjer je mladega partizana sprejela mežnarija. Tja, kjer mu je tedaj mlada mežnarica odrezala krajec kruha, mu presušila obleko ter z njim spregovorila prijazno besedo. Priletna mežnarica je bila gostov sila vesela. Ker so v tistih dneh pravkar obnovili cerkev, oddaljeno le lučaj od hiše, jih je povabila k ogledu. Francijev korak ni bil več tako poskočen, kolena so oslabela in telo je potrebovalo predah od teže dneva in spominov. Ata je sedel v cerkveno klop, sklenil čokate prste obeh dlani in nanje naslonil čelo. Že leta ni bil v cerkvi. Pravzaprav je nikoli ni redno obiskoval, obenem pa domačim nikoli ni namenil žal besede, kadar so jo. Ogled se je že zdavnaj iztekel, minilo je pol ure in več, ata pa je še vedno sedel, gledal v oltar in premišljeval. Obisk se je iztekel in Janez je starša odpeljal proti domu. Naslednji dan, 11. julija 1997, je Strojarjev Franci umrl. Morda je tam v klopi razmišljal o mladih letih, o dobrih

ljudeh in lepih stvareh, ki so ga oblikovale v človeka, ki je pogled upiral navzgor k lepemu.

Opazujem dve fotografiji. Delavsko in praznično, kajti zdi se mi, da je bil vsak stik z goro Francijev mali praznik. Na prvi fotografiji s trdim, skorjastim klobukom iz debele klobučevine, ki ga je v Zadrugi vedno nosil na glavi in že leta ni spremenil oblike klenega Poljanca. Na drugi gleda v daljavo z mehko modro volneno kapo, obkroženo z dvema belima črtama in cofom na glavi. Svoboden, sanjav in v nebo zaljubljen dobrodušnež. Tavčar je nekje zapisal, da smo Poljanci precej posebni ljudje. Navzven trdi, v nas pa bije mehko srce. Na zunaj povezljeni s skorjastim delavskim klobukom, ki briše potne srage prehojenih steza vsakdana, znotraj odeti z mehkobo in sanjami, ki jih drugo z drugim pletejo modra ter bela nit, spomini na prehojene poti, fotografije izpeljanih načrtov, koraki, ujeti v številna premišljevanja.

V spominu na Strojarjevega Francija tako še danes v volneni kapi gnezdi ptica, ki je na fresko niso mogli ujeti. Tista, ki jo nosijo krila svobodnega, neukrotljivega duha in ki še vedno išče poti tete Reze. Poti do lepega, posebnega, čudovitega sveta, ki je pravzaprav prav tu. Okrog nas. Le glavo je treba dvigniti, si nanjo posaditi mehke modro-bele sanje, zavezati vezalke in … iti.

Mateja Tušek

Ustna vira:

Janez Kloboves, sin, rojen 18. 9. 1960, pogovor 31. 10. 2016

Danica Zabret, hčerka, rojena 10. 10. 1957

Metod Frlic – veseli pesimist

Metod Frlic je svoje poslanstvo razmišljanja skozi umetniško izpoved začel udejanjati v letu 1987, ko je skupaj z Janezom Ramovšem in Branetom Frlicem ustanovil družbenokritično skupino Ne bom oprala teh krvavih madežev, ki so jo leto kasneje v luči družbenih sprememb preimenovali kar v kulturno Teroristično organizacijo. Če je Branetov poljanski bluz (objavljen na zgoščenki leta 2005 in na youtubu) unikatna ljudska jezikovno- glasbena kombinacija, sta Janez Ramoveš in Metod Frlic v ustvarjalnih formah močno presegla lokalne okvire. Če je prvi za svoje poezije prejel tudi Jenkovo nagrado, kar je izjemno priznanje obvladovanju pesniške umetnosti in poljanskemu narečju, je drugi za svojo nagrado potoval celo na Kitajsko. Če omenim najvidnejše: Majski salon, Ljubljana, 1993; 1. nagrada – grand prix na 3. bienalu mesta Kranja, 1997; 2. nagrada za rešitev fontane v parku, Radenci, 1999; 1. nagrada za postavitev kipa v TR3, Trzin, 2002 … V začetku junija 2007 so mu v Galeriji Hypo v Steklenem dvoru v Ljubljani podelili nagrado Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov za leto 2007, leta 2008 pa je prejel priznanje o umetniškosti del na Univerzi v Ljubljani.

Metod Frlic je že zelo zgodaj po končani akademiji leta 1988 pri prof. Luju Vodopivcu začel raziskovati umetniški svet zunaj slovenskih meja. Študijsko je leta 1995 bival v Nemčiji in leta 2000 na Japonskem. Sodeloval je na mednarodnih kiparskih simpozijih v Avstriji, na Madžarskem, v Italiji, v Združenih Arabskih Emiratih, na Kitajskem, v Grčiji, na Hrvaškem in v Sloveniji. Srečanja so zanj priložnost, da spoznava kolege, njihovo ustvarjanje in umetniški utrip drugih dežel. S tem je pogosto povezana umetnikova duhovna inspiracija oziroma kakor sam pravi, da je včasih treba prestopiti Alpe, da se reši zatohlosti našega prostora.

Kljub temu da današnji čas spodbuja vse spektre kreativnosti in je izrazito naklonjen interdisciplinarnemu delu ter mešanju tehnik, čemur je navsezadnje naklonjen tudi umetnik, je kar nekaj njegovih največjih umetnin še vedno ujetih v večje dimenzijske kiparske mase. V taka monumentalna dela, ki so večinoma vezana na klasične materiale, npr. kamen ali bron, ujame občutje prostora v odnosu do svojega telesa in vzdušja trenutka. Slednje daje v sožitju z obstojnostjo izbranih materialov, ki jih umetnik brezpogojno obvlada, njegovim umetniškim idejam pridih večnosti. Taka dela izpovedujejo umetnikovo najintimnejšo duševno poezijo, saj se tematika, ritem, barve in vzdušje spojijo v oblike in forme, ki sporočajo, četudi skozi abstraktno obliko, čustveno precej intenzivno vsebino. Tak je primer skulpture z naslovom *Molitev*, ki je nastala že leta 1989 in je bila postavljena v Suši, kjer se je umetnik rodil.

Metod Frlic, kipar in profesor

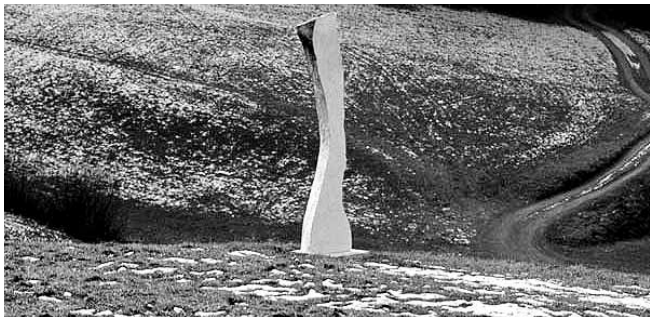

Molitev (1989), Suša

Vodnjak ljubezni v času murenčkov, ki krasi trg v Gorenji vasi, je v tem oziru prav tako posebna kompozicija. Simbol moškega v mišični gmoti in ženske, ki kot vaza nosi vodo – vir življenja, se v aktu oplajanja povezujeta, seme pa pada na plodovita tla, iz katerih raste pravilna krožna oblika, ki utelešča čistost, od družbe še neomadeževanega otroka. Upodobljeni moment je vsekakor drzen akt erotičnosti, ki pa ne bi mogel bolj simbolno namigovati na plodnost poljanskih ljudi.

Podobna dela predstavljajo le eno vejo njegovega ustvarjalnega drevesa. Izrazito modernistična dela lahko vidimo v Svetem Duhu pri Škofji Loki (*Odsev*), Kranju (*Kos nje*), Tržiču (*Delni pogled*), kar nekaj pa jih je posejanih po svetu: v Italiji (*Brez naslova*), na grškem Iosu (*Rojstvo verza*), v Združenih Arabskih Emiratih (*Brez naslova 2033*) in celo na Kitajskem (*Sanje se potopijo v kosu jutra*), kjer je bil leta 2001 na megalomanskem mednarodnem kiparskem simpoziju izmed več kot 1662 prijavljenih projektov med končnih 86 izbran prav Metodov.

Poleg abstraktnih kipov, ki so posejani po vsej Sloveniji, je kar nekaj javnih del, ki izhajajo bolj iz klasične izrazne govorice ali sakralne tematike. Če omenimo vsaj štiri metre visoki *Poljub*, ki stoji v mestnem parku v Gornji Radgoni, in še viš-

Rojstvo verza (1999), Grčija

Oltarna velikonočna slika v cerkvi sv. Martina v Poljanah

je, kar pet in pol metra visoko *Razpelo*, ki stoji v Kočevskem Rogu kot znamenje sprave polpretekle zgodovine. Prav posebno sliko *Kristusovega vstajenja* pa lahko opazujejo župljani v Poljanah, saj ta krasi oltar v cerkvi sv. Martina.

S portretom Jožeta Pučnika iz leta 2007 skuša avtor prikazati človeka, ki je kljub brazdam terorja rdeče obarvane ideologije uspel obdržati svoj optimistični obraz in se boriti za svoja prepričanja in ideale.

portret bolj konservativen. Tak primer je portret Iveta Šubica. Nasprotno pa je portret Antona Ažbeta precej drzna predstavitev umetnika, saj ovratnik ali pa kar avreolo upodobljenca predstavlja slikarska paleta. Oba spomenika velikih poljanskih umetnikov sta del aleje zaslužnih Ločanov v Škofji Loki, ki bi ji navsezadnje lahko rekli kar Frličeva aleja portretnega kiparstva. Tudi sicer lahko ugotovimo, da je Metod Frlic eden najvidnejših kiparskih portretistov v širšem slovenskem prostoru.

Portret Jožeta Pučnika, 2007

Slikarja Ive Šubic in Anton Ažbe v aleji znamenitih Ločanov

Druga linija njegovega kiparskega ustvarjanja je povezana s portreti. Kiparski portret že dolgo ni več žanr, v katerem bi se sodobni umetniki proslavljali, je pa sredstvo, s katerim lahko z redkimi, največkrat javnimi naročili materialno preživijo. Kljub temu je to priložnost za izkaz mojstrstva in to Frlicu uspeva vedno znova. Že eden njegovih najzgodnejših (portret Antona Jobsta v Žireh) izkazuje drugačen pristop k psihološki karakterizaciji upodobljencev. Slikovita obdelava in kombiniranje lastnosti materiala, kombiniranje različnih pogledov in perspektiv, upodobljencem značilni dodatki in premišljeno izdelani podstavki predstavljajo unikatne interpretacije, ki pa vedno ostanejo na podlagi realistične podobe, po kateri je oseba vedno prepoznavna. Včasih so ti odmiki manjši in je

Poleg odmikov v intimno lirično izpoved in portretiranja Metod Frlic ni nikoli prekinil z nitjo družbenokritične energije, ki je združevala na začetku omenjene »Madežnike«. Ti so npr. na proslavi ob kulturnem prazniku pred puštalsko kapelo zbrane škropili s krvjo in obmetavali s surovim mesom. S hudomušnostjo, ki se pogosto sprevrže v posmeh, in cinizmom, ki pravzaprav premaguje nemoč, premišljuje in izpostavlja zablode, po katerih se oblikuje današnja družba in posameznik znotraj optimistično opevane svobode, ki jo je prinesla samostojna država, s katero pa so prišle tudi vse bolezni »demokracije« in zablode brezsrčnega kapitalizma. Manifestacije nimajo več tako brutalno naravnega izraza, saj je Frlic uspel ta del svojega izražanja kultivirati na visokem kiparskem oz. obrt-

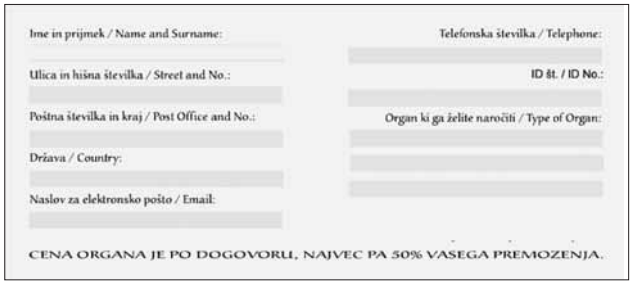
Ime in prijmek / Name and Surname:
Telefonska številka / Telephone:
Ulica in hišna številka / Street and No.:
ID št. / ID No.:
Poštna številka in kraj / Post Office and No.:
Organ ki ga želite naročiti / Type of Organ:
Država / Country:
Naslov za elektronsko pošto / Email:
CENA ORGANA JE PO DOGOVORU, NAJVEC PA 50% VASEGA PREMOZENJA.

Tovarna organov (2003), Naročilnica

niškem nivoju, kjer je sposoben najrazličnejše vsebine prikazovati z vrhunskim obvladovanjem materiala. Če ne drugega, je ravno to tisto, zaradi katerega je njegov umetniški glas vredno slišati, saj ne prodaja banalnosti sodobne multimedijske produkcije muh enodnevnic, ampak opozarja pred razčlovečenjem v najbolj življenjskih vprašanjih. Tak primer je bila njegova *Tovarna organov*. V svinec ujete oblike notranjih organov izkazujejo njegovo mojstrsko obvladovanje forme, vsebinsko pa, skupaj z naročilnico za izdelavo, namigujejo na pomembno etično vprašanje in fenomen resnične prakse menjave organov. Jetra bi marsikdo zamenjal vsake toliko let, se razume! Kaj pa ´srce`?

sil na mesarske kljuke, kot visi meso v klavnici. Tla je opremil s ploščicami z napisi naših najbolj znanih tovarn in znamk, ki smo jih uspeli uničiti in zapraviti. Poleg vrste drugih predmetov pa poudarek vsega skupaj najlepše prikaže odrezan sredinec s pripisom »Obama was here«, ki namiguje, kako Amerika s svojim ekonomsko-kulturnim izvoznim produktom v imenu demokracije preventivno poskrbi, da ne bi prišlo do pardona! Mi pa to tiho sprejemamo.

Kljub pikrosti je v liku umetnika Metoda Frlica – zase pravi, da je pesimist – čutiti veselo naravo in pristno hudomušnost. Morda tudi zaradi tega v marsikaterem portretu zaznamo kakšno karikirano potezo, kar sam umetnik priznava kot svojo izrazno slabost. Njegove razstave in postavitve so vedno podane tako, da s prepoznavanjem vsebine nimamo težav. Je izredno neposreden govornik. Še več. Ima posebno sposobnost, da gledalca pritegne in spodbudi, da z njim razmišlja in na ta način v svoji domišljiji tudi sam ustvarja. Vrhunsko pri Frlicu je ravno to, da kljub včasih banalni vsebini sporočilo nikoli ne postane tako!

Metod Frlic od leta 1997 živi in ustvarja v Malenskem Vrhu. V tamkajšnji zapuščeni šoli si je uredil umetniški atelje, kjer

Svetloba kože, kožna svetloba (1998)

Udi narodovega telesa ali fantje, zavozili ste (2015), izsek

Vsebino za kritično razmišljanje je ponudil tudi v likovnem sklopu *Svetloba kože, kožna svetloba*, kjer je z različnimi pogledi na kožo vlogo našega največjega organa prikazal kot nosilca najosnovnejših duhovnih funkcij božanja, dotikov, poljuba do kompleksnega družbenega izziva, ki se dotika rasnih vprašanj, kot so na primer posledice opeklin radioaktivnega sevanja ali znaki bolezni.

Takih in drugačnih kritičnih vsebin razmišljujočemu umetniku Frličevega formata nikoli ne zmanjka. Lansko leto je v Loški galeriji na Placu izpostavil vprašanje narodne identitete. Ambientalno postavitev z naslovom *Udi narodovega telesa ali fantje, zavozili ste* je sestavil iz odrezanih rok, ki jih je obe-

se prepušča ustvarjalnemu zanosu. Njegov opus je z leti postal precej obsežen, tako da teh nekaj vrstic, ki mu jih namenimo tukaj, zagotovo dela krivico njegovemu ustvarjalnemu intelektu. Še bolj zato, ker je Frlic tudi predavatelj na akademiji za likovno umetnost, kjer skozi njegove roke potujejo generacije mladih ustvarjalnih upov. In na vsaki razstavi nam dokaže, da ni naključje, da predava prav o materialih in njihovi uporabi pri umetniškem ustvarjanju. Za kaj več si lahko v internetni iskalnik vpišete frlic.com ali pa se pomudite na kakšni njegovi razstavi.

Gašper Peternel

V preletu

Elizabeta Špela Lovšin, rojena avgusta 1946 na Logu, je v letošnjem letu izdala svojo peto pesniško zbirko V preletu.

Zbirka odslikava čustvovanja ob soočanju s smrtjo najbližjih in soočanja s spomini na poslednja srečevanja z ljudmi, ki so bili pesnici zelo blizu. Dr. Andrej Capuder, pedagog, pesnik, pisatelj, esejist, prevajalec in politik, je knjigi na pot zapisal: »*V preletu se izgubljajo stvari. Vse, kar nas je v življenju spremljajo, kar je raslo z nami, cvetelo in ovenelo. Ni predala, ki bi ohranil dokaze naše ljubezni. Naše samote in bolečine. Je samo spomin. V preletu mineva čas, kot na nevidnih krilih, ki bi jih radi zaznamovali. V preletu ostane, kar bi radi zadržali v drobni peščici. Pa še tu drsi, polzi in se izgublja v sprotnem.*«

Elizabeta Špela Lovšin iz minule pesniške zbirke *Vztrajnice* nekako uspe vleči svojo notranjo nit, občutek za drobne, a nadvse pomembne vsakdanje stvari, ki tkejo spomine, z njimi pa nevidno, a izjemno močno slutnjo, ki jo povezuje s stvarmi, ljudmi, srci … s tistim, kar je znotraj pesničinega časa zamenjalo svojo dimenzijo bivanja. Pesmi so kratke, navadno preplet nekaj verzov, ki v svoji vsebini poudarjajo pomen drobnih gest, ki jih jemljemo za samoumevne, a jih zares močno pogrešamo šele ob praznini vsakdana, ki ga preživljamo sami s seboj.

Dušica Herman je v svojem razmišljanju ob koncu zbirke posebej izpostavila besedo *odgrem*, ki jo pesnica uporabi v eni od pesmi. Hermanova razume skovanko kot avtoričin način srečevanja – v ponavljanjih vedno novega in vendarle vsakokrat drugačnega – z nekom, ki ga ni več. *V tej besedi ni dokončnosti, je obljuba, da se bomo znova kmalu vrnili. Da odidemo samo začasno, da je to le nemerljivi čas med vsem vmes, kar je med tu in tam. Tako kot je nemerljiv tudi čas, ko smo na tem svetu: med mejnikoma, ki ga zaznamujeta rojstvo in konec. V preletu.*

V preletu spominov, spominov, spominov, ki so vendarle najboljše prgišče tistega, kar nam je nekdo zapustil v okviru svoje časovne dimenzije. Mar ne?

POŽIREK MLEKA

V mošnjiček zavezujem žalost,
ki razjeda me v večer.

Nežnost tvojo potrebujem,
da bi v srce naselil se mi mir.

A roke tvoje ni,
ni tvojega nasmeha,
ne besed:
Prinesi h kavi še požirek mleka.

Mateja Tušek

Slike v knjigi: *Milena Gregorčič, Linije in transparence,* akril na prosojni foliji, 2015

Recept za pesem

Nova pesniška zbirka Milana Debeljaka

Milan Debeljak (1958), kmet in pesnik, po rodu Poljanec (Roglanov iz Gabrške Gore), ki živi v Podbrezjah na Gorenjskem, je v aprilu v podbreškem kulturnem domu na literarnem večeru predstavil svojo peto pesniško zbirko, ki ji je nadel naslov *Recept za pesem*. S svojo spevnostjo, številčnostjo metafor in mehko tekočnostjo, ki s culo življenjskih spoznanj potujejo skozi bralčevo misel, njegovi verzi zelo naravno, spontano in gladko iščejo pot v pokrajino človeške duše. Njegov pesniški opus je obširen. V štirih pesniških zbirkah, ki se svetu v pokušino ponujajo od leta 2004, je vpetih več tipov pesnjenj – od pesnitev z zgodovinskim pridihom, priložnostnih verzov, namenjenih točno določenim posameznikom, do globoko izpovednih teoloških razmišljanj.

Pesniška zbirka Recept za pesem v prvem delu v verzih razlaga sestavine pesmi. Dotakne se pomena moči besede in kritično poseže v uporabo tujk znotraj maternega jezika. Nadalje analizira verz v različnih vidikih – ritem, glavni poudarek verza, besedni red, ločila … njihovo zlaganje v celoto, pomen interpretacije … vse pa se zelo lepo prepleta s prispodobami vsakdanjega življenja. Drugi del nadaljuje s spevi molitve (nadaljevanjem že obstoječe pesniške zbirke), v zadnjem pa so predstavljene nove in nove pesmi, ki izpod Milanovih prstov nastajajo za njegove najboljše prijatelje.

TUJKE

/…/

Slovenkam slava! Kakšna lepa služba!
Ko pesnik jo opravljam ves zavzet,
so tujke le nesnaga in okužba:
Slovenec naj bo pesnik, ne poet.

Zamenjajmo preprosto po domače
'akcent' v 'naglas', v 'le hip' 'samo moment',
procenti so odstotki, mezde plače,
predstavnik pa, kar prej je bil agent.

Zavzeto sanjam čas, ko geometer
postal bo običajen zemljemer,
ko Superman bo Močni Veter Peter
in depresija žalostni nemir;

ko helikopter bo brneči ptiček,
ko sendvič spet bo pujsek v žemljici,
soproga žena in soprog možiček,
ter folk in frendi spet prijatelji;

in ko bo spet celo v zdravniškem krogu
slovenščina tako lepo doma,
da bomo, na primer, kardiologu
preprosto rekli kar zdravnik srca.

/…/

Ko se sprehodim včasih skoz Ljubljano
pod množico izveskov in reklam:
kako je vse ponižno tujki vdano!,
ko si moj narod sodbo piše sam.

A kar vemo, živeli so rodovi,
ki radi bi podvrgli ves si svet,
zdaj z loki, z meči, z vero in s topovi,
zdaj z nafto, s čipi, zdaj z močjo besed.

Slovenci modro pod to luč pogubno,
tako kot smo branili se ves čas,
podstavljamo orožje miroljubno,
ki reši naj slovenščino in nas.

Da, naša pesem ljubi domovino.
Celo takrat, ko nič ne najdeš v nji
o morju, gorah, travnikih in vinu.
Poljublja jo že s tem, da govori …

/…/

OSNOVNA ŠOLA

POLJANE

Osnovna šola Poljane v letu 2016

Dobre stvari pridejo k tistim, ki si jih želijo.
Boljše stvari pridejo k tistim, ki čakajo.
Najboljše stvari pridejo k tistim, ki ne odnehajo.

(neznani avtor)

Spoštovane krajanke in krajani Poljan!

Osnovna šola Poljane je zavod, v katerem se izobražuje 359 učencev, kjer je dnevno v varstvu 172 otrok in je prostor, v katerem dela 81 zaposlenih.

Leto 2016 se hitro izteka, je leto uspehov in rezultatov, na katere smo lahko ponosni prav vsi.

Program dela, ki je začrtan v Letnem delovnem načrtu, je bil uspešno realiziran. Učenci so s pomočjo strokovnih delavcev dosegli lepe rezultate na učnem področju, na tekmovanjih, pri pripravi raziskovalnih nalog in ostalih aktivnostih, ki so povezani z delom v šoli.

Najbolj je na šoli in v kraju odmevalo zlato priznanje za raziskovalno nalogo *Gibljive slike Ivana Tavčarja v Poljanah in okolici* dveh učenk pod mentorskim vodstvom Bernarde Pintar, pa zlato priznanje mladih turistov v projektu *Turizmu pomaga lastna glava*. Prav tako je učenka naše šole dosegla 1. mesto v projektu *Evropa v šoli*, z naslovom svojega razmišljanja *Mavrična menjava*.

Na šoli se je izvajalo 37 interesnih dejavnosti, vključeni smo bili v več kot 20 natečajev, pripravili 20 proslav in prireditev za šolarje in širšo skupnost. Sodelovali smo tudi pri otvoritvi varne poti do šole, organizirali glasbeno prireditev *Petje v maju*, za konec šolskega leta pa sodelovali na krajevni proslavi. Organizirali smo državno tekmovanje *Kaj veš o prometu*, *Bicikl 2016*, atletsko tekmovanje za učence 5. razredov osnovnih šol v Poljanski dolini.

Učenci so bili uspešni tudi na področju športa, predvsem v individualnih panogah, kjer izstopata tek in smučarski skoki.

Še vedno ohranjamo nazive EKO šola, Kulturna šola, Unesco šola, vključili smo se v projekt Zdrava šola. Učencem že tretje leto nudimo sadje in zelenjavo iz projekta *Shema šolskega sadja in zelenjave,* ki ga financira ministrstvo.

Naše strokovne delavke uspešno izvajajo program CAP za preprečevanje nasilja med mladimi, saj neprestano zagovarjamo ničelno toleranco do nasilja. Na šoli se trudimo uresničevati našo vizijo, zato smo odprti za drugačnost.

V tem letu smo izdali dve glasili, in sicer tematsko v povezavi s kolesom in vsakoletno zaključno glasilo. Izšel je dopolnjen ponatis priročnika *Tako zmorem tudi jaz*, ki odmeva tudi v širšem slovenskem prostoru.

Še na nekaj smo zelo ponosni: za šolo nastaja kultiviran vrt, ki smo ga letos še ogradili in polepšali pešpot za vse, ki prihajajo v šolo ali Poljane iz Dobja.

Zelo dobro sodelujemo s krajevno skupnostjo in društvi v kraju. Posebna zahvala velja poljanskim gasilcem, ki so nam vedno pripravljeni pomagati. Prav tako se zahvaljujem predsedniku KS Poljane gospodu Tonetu Debeljaku, ki ima posluh za naše želje in potrebe.

Z varno potjo od središča Poljane do šole se je prometna varnost še izboljšala, za kar smo seveda hvaležni občini Gorenja vas - Poljane. Na tem mestu gre zahvala gospodu županu Milanu Čadežu in direktorici uprave Elizabeti Rakovec, oba sta pripravljena prisluhniti našim potrebam.

Žal ostaja še neizpolnjena želja in to je vrtec. V Lovskem domu domujemo že skoraj deset let. Razmere niso najboljše, zato upamo, da bo posijal pravi žarek in nam željo kmalu izpolni.

Spoštovane krajanke in krajani Poljan!

So poti, ki vodijo v nove kraje, so poti, na katerih se marsikaj doživi, so poti, ki vodijo v nova spoznanja, in so poti, ki vodijo do src ljudi. (neznani avtor)

Odkrivajte nove poti, iščite in doživite lepe stvari, odkrivajte nova prijateljstva in dobroto v ljudeh. Naj vaša srca zasijejo kot tisoče zvezd na nebu, naj vam zdravje služi in bodite srečni.

Metka Debeljak,
ravnateljica OŠ Poljane

Mladi raziskovalci za razvoj Poljanske doline

civilistov in partizanov, sledijo pa obeležja pomembnih dogodkov, ki so zaznamovali upor proti okupatorju. Dogodki so obeleženi enakomerno čez celotno obdobje druge svetovne vojne, največ jih je bilo postavljenih v obdobju 1955–1964. Ohranjenost oblike spomenikov in napisi so v več kot polovici primerov slabi, medtem ko je urejenost njihove okolice in možnost dostopa v večini primerov zadovoljiva.

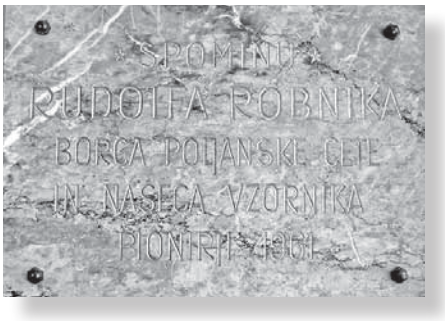

Primer spomenika v dobrem stanju (Poljane)

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ POLJANSKE DOLINE

Mladi raziskovalci, učenci od 7. do 9. razreda, se vsako jesen srečujejo z različnimi izzivi. Najprej razmišljajo, katero področje raziskovanja jih zanima, nato izberejo temo, pomemben pa je tudi naslov raziskovalne naloge. Področja, med katerimi izbirajo, so zelo različna, npr. astronomija ali fizika, biologija, ekologija z varstvom okolja, etnologija, matematika ali logika, kemija, psihologija ali pedagogika, ekonomija ali turizem, geografija ali geologija, slovenski jezik ali književnost, sociologija, zgodovina ali umetnostna zgodovina ter še mnogo drugih možnosti.

RAZISKOVALNA NALOGA *STANJE OBELEŽIJ NOB KOT ODNOS JAVNOSTI DO ZGODOVINE DRUGE SVETOVNE VOJNE*

Matija Debeljak, učenec 9. razreda OŠ Majde Vrhovnik, Ljubljana, je v lanskem letu izdelal raziskovalno nalogo, v kateri se je osredotočil na opis stanja obeležij narodno osvobodilnega boja (NOB) slovenskega naroda v drugi svetovni vojni na področju občine Gorenja vas - Poljane in preučil odnos učencev osmih in devetih razredov osnovne šole do sporočil, ki jih ta obeležja polpretekle zgodovine posredujejo njihovi generaciji.

Matija ugotavlja, da se na področju naše občine nahaja 51 spomenikov NOB (dva sta bila odstranjena: pri Muhu v Vinharjah in v središču Javorij), od katerih jih je 10 na južni, 41 pa na severni strani Poljanske doline. Prevladujejo spomeniki, ki pričajo o smrti

Kakšno pa je mnenje osnovnošolcev do obeležij naše polpretekle zgodovine? Anketa, ki jo je izvedel v Osnovni šoli Majde Vrhovnik in Osnovni šoli Poljane, je pokazala, da imajo učenci obeh šol spoštljiv odnos do obeležij NOB in sporočil, ki jih posredujejo, podrobnejša seznanitev z dogodki, ki jih obeležujejo spomeniki, pa jih ne zanimajo preveč. Spomenike NOB sicer razumejo kot javno lastnino in skrbi zanje ne pripisujejo posameznikom oz. lastnikom zemljišč, na katerih spomeniki stojijo. Žal je to področje pravno neurejeno, saj Občina Gorenja vas - Poljane nima sprejetih dokumentov o upravljanju s spomeniki NOB, zato je upravljanje z njimi prepuščeno lastnikom zemljišč oz. stavb, kjer so postavljeni.

V zaključku ugotavlja, da ohranjenost spominskih obeležij še vedno omogoča posredovanje njihovih sporočil. Spomeniki NOB bi po njegovem mnenju morali biti državna lastnina, hkrati pa bi morala država poskrbeti za njihov sistematični popis, vzdrževanje (berljivost napisov, očiščenost spomenikov …) in urejanje okolice. Ugotavlja tudi, da učenci zaključnih razredov osnovne šole ne kažejo zanimanja, da bi se s tem obdobjem zgodovine podrobneje seznanili. Če mladi ne bodo dobili tega znanja, bodo v bližnji prihodnosti spomeniki NOB propadli, njihova sporočilnost pa se bo izgubila. Ker iz družbe na ta način izgine zgodovinski spomin, se lahko dogodki, ki so pripeljali do strahotnega trpljenja in izgub milijonov življenj v drugi svetovni vojni, ponovijo.

Raziskovalna naloga Matije Debeljaka je v celoti objavljena na spletni strani Zveze borcev NOB Škofja Loka v rubriki *Spomeniki NOB na Škofjeloškem* (http://zbnobskofjaloka.weebly.com/).

ŠEST RAZISKOVALNIH NALOG NAŠIH UČENCEV

V šolskem letu 2015/2016 so naši učenci izdelali šest raziskovalnih nalog, in sicer:

1. Sergeja Stržinar in Katarina Pratljačić, 9. b – *Hudourniki v poljanski dolini*
2. Maja Trobec, 7. b, Petra Omejc, 8. a – *Jezero v poljanski dolini?*
3. Lea Potočnik in Urška Jesenko, 9. b – *Gibljive slike Ivana Tavčarja v Poljanah in okolici*
4. Meta Perko Balon, 9. b, Manica Demšar, 7. b – *Škofjeloški grad*
5. Ema Primožič, Kaja Klemenčič, 9. b – *Kajenje in vpliv na dihala*
6. Tadej Habjan, Nejc Jereb, 8. b – *Kolo*

Regijsko srečanje se je odvijalo aprila v Biotehniškem centru Naklo. Vsi raziskovalci so svoje naloge odlično predstavili in zagovarjali, na **državno srečanje** pa sta se uvrstili **Urška Jesenko in Lea Potočnik**. Državno srečanje je bilo maja v Murski Soboti, Urška in Lea pa sta z odlično predstavitvijo dosegli **zlato priznanje**.

URŠKA IN LEA DOSEGLI ZLATO PRIZNANJE ZA NAŠO ŠOLO!

Devetošolki **Urška Jesenko in Lea Potočnik** sta raziskovalni nalogi dali naslov ***Gibljive slike Ivana Tavčarja v Poljanah in okolici***.

Takole sta opredelili namen svoje raziskovalne naloge:

»Namen najine raziskovalne naloge je, da raziščeva filme, ki so v Poljanski do-

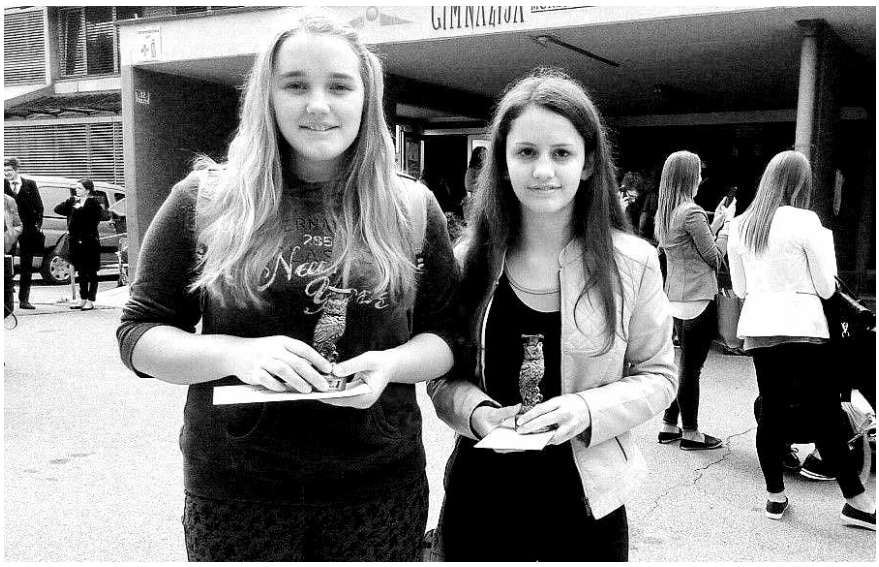

Urška in Lea, dobitnici zlatega priznanja

lini posneti po zgodbah Ivana Tavčarja. Ugotoviti želiva, ali je res, da starejše generacije o tem vedo več. Radi bi izvedeli, ali učenci in odrasli, ki ne živijo v Poljanski dolini, vedo zanjo in ali so na to vplivali tudi posneti filmi. Zanima naju tudi, ali ljudje res vedo, na katerih lokacijah so bili posneti filmi *Cvetje v jeseni*, *Ljubezen nam je vsem v pogubo* in *Ravbarski cesar.*

Primerjati želiva prizorišča iz filmov z resničnimi lokacijami, kot so videti danes – kje so bili posamezni prizori posneti, ali je Poljanska dolina še tako lepa, kot jo je opisoval Tavčar, kakšni so ti kraji zdaj, ali hiše, kozolci in cerkve, v katerih so snemali, še stojijo.

Zanima naju tudi, v kolikšni meri se poznavanje del Ivana Tavčarja in filmov, posnetih po njegovih delih, razlikuje med domačini in ljudmi, ki ne živijo v okolici Poljan.«

Postavili sta naslednje hipoteze:

1. Ljudje dela Ivana Tavčarja bolj poznajo po filmih kot po knjigah.
2. Starejše generacije o filmih vedo več in jih bolj prepoznajo kot mlajše generacije.
3. Od filmov oz. nadaljevank, posnetih v Poljanski dolini, je najbolj poznan film *Cvetje v jeseni*.
4. V vseh filmih so nastopali tudi domačini.
5. Poljanska dolina je zaradi filmov postala bolj prepoznavna.
6. Lokacije, kjer so snemali filme, so se do danes spremenile.

V teoretičnem delu sta Urška in Lea predstavili Poljane z okolico, turistične točke, Ivana Tavčarja, kratke obnove njegovih del, ki so doživela ekranizacijo, ter podatke o filmih, posnetih po njegovih zgodbah.

V nadaljevanju sta učenki predstavili Tavčarjeva dela z zgodovinsko in kmečko tematiko, pogledali v Učni načrt za slovenščino ter navedli nekaj Tavčarjevih citatov o naravi, kmečkem življenju, zemlji in ljudeh Poljanske doline.

Osredotočili sta se na Tavčarjeve zgodbe, ki se dogajajo v Poljanski dolini in so tudi posnete na filmski trak: *Cvetje v jeseni*, *V Zali* in *Ravbarski cesar* (dramatizacija Igorja Torkarja po petih Tavčarjevih zgodbah: *Holekova Nežika*, *Kako se mi ženimo*, *Kočarjev gospod*, *Kuzovci*, *Grajski pisar*). Predstavili sta vsebino posameznih zgodb, poleg tega pa sta želeli izvedeti vse o tem, kdaj, kje in kako so bili filmi po teh zgodbah posneti. Vse sta opremili tudi s tehničnimi podatki.

Zelo obsežen je empirični del njunega raziskovanja. Obiskali sta dva filmska arhiva v Ljubljani, podali sta se na kraje snemanj in jih fotografirali ter sestavili anketne vprašalnike, ki sta jih razdelili med učence OŠ Poljane, OŠ Pirniče in OŠ Oskarja Kogoja Ljubljana. Podobne ankete sta razdelili tudi odraslim v Poljanah in okolici, v Pirničah in v Ljubljani.

Filmska arhiva

»Obiskali sva dva filmska arhiva, in sicer arhiv RTV Slovenija in arhiv Slovenske kinoteke. Sploh si nisva predstavljali, kako hranijo filme, da so shranjeni v tako velikih škatlah. Bilo je zelo zanimivo, saj sva se marsikaj naučili. V arhivu Slovenske kinoteke sva izvedeli, kako pregledujejo filmske trakove, koliko jih morajo pregledati in kako jih restavrirajo. V filmskem arhivu RTV Slovenija sva videli filmski trak filma *Cvetje v jeseni* ter med kostumi hoteli poiskati obleko, ki jo je nosila Presečnikova Meta, vendar je med neskončnim številom kostumov na žalost nisva našli.«

Trak filma *Cvetje v jeseni* v arhivu RTV Slovenija (lastni vir)

Arhiv Slovenske kinoteke (lastni vir)

OBISKI KRAJEV SNEMANJA, FOTOGRAFIRANJE FILMSKIH LOKACIJ

»Iskanja krajev snemanja sva se lotili tako, da sva si skupaj z najinima družinama najprej pogledali celotna filma *Cvetje v jeseni* in *Ljubezen nam je vsem v pogubo.* Skupaj smo določili kraje snemanj, jih obiskali ter posneli fotografije iz enakega zornega kota, kot je bilo snemano v filmu. Fotografije iz filmov (levo) sva pridobili s pomočjo zajema posnetkov zaslona. Primerjalne fotografije (desno) pa so nastale v februarju in marcu 2016.«

CVETJE V JESENI

Janez pot proti Jelovemu Brdu nadaljuje peš. Znamenje v ozadju je služilo samo filmu, po snemanju so ga odstranili.

LJUBEZEN NAM JE VSEM V POGUBO

Prizor iz Jernačeve zgodbe – Jernač gre mimo kozolca, ki še danes stoji v Gorenji Žetini.

Prizor, ko Jernač v Ameriki pomisli na svoj kraj in na češnjo, na kateri je bil tako srečen z Rezo. Ko sta bila na češnji Jernač in Rezka, so češnje na drevo morali navezati, saj takrat niso rasle. Češnja, ki so jo uporabili za snemanje, je danes podrta.

RAVBARSKI CESAR

Kozolec, v katerem so bivali ravbarji (Kuzovci). (foto: Tomaž Kržišnik)

Pogled na kozolce s Kovšakovega dvorišča

ANKETE

Sestavili sta štiri delno različne anketne vprašalnike, in sicer:

- za učence OŠ Poljane
- za učence OŠ Pirniče in OŠ Oskarja Kovačiča
- za starše in druge odrasle iz Poljan in okolice
- za učitelje in starše učencev OŠ Pirniče in OŠ Oskarja Kovačiča.

Vprašanja so bila sicer za različne naslovnike podobna, razlikovala pa so se glede na starost in na to, ali so naslovniki domačini ali ne.

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati anket za učence in za odrasle ter primerjava med odgovori domačinov in anketirancev iz Pirnič in Ljubljane. Iz vsakega vprašalnika sta Urška in Lea izbrali po tri vprašanja in v raziskovalni nalogi primerjavo odgovorov za lažjo predstavo prikazali z dvojicami grafov.

REZULTATI ANKETE ZA UČENCE ZA TRI IZBRANA VPRAŠANJA

Katera dela Ivana Tavčarja poznaš?

Domači učenci najbolj poznajo *Cvetje v jeseni* in *Visoško kroniko*, oboje kar po 43 % anketiranih učencev. Učenci šol, ki niso iz Poljanske doline, najbolje poznajo *Cvetje v jeseni*, kar 45 %, *Visoško kroniko* pa pozna 31 % anketiranih učencev drugih šol. Za učence vseh treh šol je ena najmanj prepoznavnih Tavčarjevih knjig *V Zali.*

Katera Tavčarjeva dela so doživela filmsko, televizijsko ali kakšno drugo uprizoritev?

Največ učencev ve, da obstaja film *Cvetje v jeseni.* V Osnovni šoli Poljane menijo, da je uprizoritev doživel tudi roman *Visoška kronika*. Učenci najmanj poznajo film *Ljubezen nam je vsem v pogubo.*

Ali meniš, da so Poljane z okolico v širši Sloveniji bolj prepoznavne, ker so tu snemali nekatere filme?

Iz anket učencev OŠ Poljane lahko razberemo, da 70 % učencev misli, da filmi pozitivno vplivajo na prepoznavnost Poljan z okolico. Na OŠ Oskarja Kovačiča in OŠ Pirniče pa polovica učencev meni, da filmi pozitivno vplivajo na prepoznavnost Poljan z okolico, polovica pa se s tem ne strinja.

REZULTATI ANKETE ZA ODRASLE

Katera dela Ivana Tavčarja poznate?

Domačini najbolj poznajo *Cvetje v jeseni* in *Visoško kroniko*, sledijo pa jim *Kuzovci*, *V Zali* in *Med gorami*. *Cvetje v jeseni* pozna 24 % anketiranih, kar je skoraj ena četrtina. V Ljubljani in Pirničah prav tako najbolj poznajo *Cvetje v jeseni* in *Visoško kroniko*, in sicer *Cvetje v jeseni* 31 % in *Visoško kroniko* 24 % anketirancev. Najbolj neznano Tavčarjevo delo so za anketirance *Kuzovci*.

Katera Tavčarjeva dela so doživela filmsko, televizijsko ali kakšno drugo uprizoritev?

Največ anketirancev pozna film *Cvetje v jeseni*, manj pa poznajo film *Ljubezen nam je vsem v pogubo.*

Ali menite, da so Poljane z okolico v širši Sloveniji bolj prepoznavne, ker so tu snemali nekatere filme?

Večina anketiranih meni, da je Poljanska dolina bolj znana širši Sloveniji, zato ker so tu snemali filme. 31 % domačinov iz Poljan in 35 % domačinov iz Ljubljane in Pirnič se s tem ni strinjalo.

Intervju

Opravili sva tri intervjuje, in sicer z gospodom Jožefom Tuškom, ki se spominja dogodkov v zvezi s snemanjem filma *Cvetje v jeseni*, z gospo Marijo Potočnik, ki je kot desetletna deklica bila tudi statistka, ter z gospodom Janezom Stanonikom, ki je igral v gledališki uprizoritvi *Cvetja v jeseni*.

INTERVJU Z MARIJO POTOČNIK

Kako ste bili povezani s katerim od filmov, posnetih po Ivanu Tavčarju?
Pri filmu *Ljubezen nam je vsem v pogubo* sem bila statistka.

Ali se mogoče spominjate katerega od igralcev? Kakšni so bili? Ste se z njimi kdaj pogovarjali? O čem je tekla beseda? Ali so vsi igralci radi komunicirali ali so bili vzvišeni nad vami?
Najbolj mi je ostal v spominu igralec Danilo Benedičič, ki je igral župnika na prižnici, in sicer zato, ker so morali prizor večkrat ponoviti in ker se je zelo drl. Spominjam se tudi Bernarde Oman, ki je sedela v klopi. Z igralci nisem imela nobenega stika, saj smo bili skupaj z vsemi drugimi statisti mojih let. Bili smo otroci in igralci so se nam zdeli zelo nedostopni.

Kateri film, posnet po Tavčarju, vam je najbolj ostal v spominu? Kateri vam je najbolj pri srcu? Mogoče imate najljubši odlomek?
Najbolj mi je v spominu ostal film *Ljubezen nam je vsem v pogubo*, najljubši odlomek iz tega filma pa je Tinačeva zgodba.

Koliko ste bili stari, ko ste nastopali v filmu?
Stara sem bila deset let.

V katerem delu ste nastopali, kakšna je bila vaša vloga pri filmu?
Bila sem statistka pri Jernačevi zgodbi, in sicer v prizoru, ko so bili v cerkvi. V filmu me pokaže v odlomku, ko ljudje iz cerkve že odhajajo, ko pa zazvoni, pridejo nazaj. Jaz sem deklica, ki stoji čisto ob robu v drugi vrsti na desni.

Se spominjate snemanja? Kako je bilo z vsemi kamerami okoli vas? Kakšne občutke ste imeli?
Spominjam se samo tega, da smo morali nenehno hoditi ven in nazaj noter v cerkev, saj smo morali večkrat ponoviti en in isti prizor. Kamer se ne spominjam, spominjam se pa samo table s številkami in besed »Tišina, snemamo!«. Snemanja sem se veselila, ker me je zanimalo, kako poteka, in zato ker so nam obljubili plačilo, saj sem varčevala za kolo.

Kako to, da ste se odločili nastopati v filmu?
Ker je bilo snemano blizu nas, so nas kot prebivalce bližnjih krajev povabili za statiste. Pri snemanju smo zaslužili, ne spominjam se, koliko, vendar sem si za ta denar kupila svoje prvo kolo.

Se vam je kakšen trenutek še posebej vtisnil v spomin?
Posebno se mi je vtisnil v spomin odlomek, ko je Tinač okopaval krompir na njivi, na kupu sena pa je sedela deklica Lenči.

Kakšni so vaši občutki, ko gledate ta film? Podoživljate vsa dogajanja na snemanju?
Zanimivo se mi zdi, ker vem, kje se je določene prizore snemalo.

IN ZAKLJUČEK?

Takole zaključujeta Urška in Lea:
»Skozi raziskovalno nalogo sva ugotovili, da anketiranci Ivana Tavčarja še vedno bolj kot po filmih poznajo po knjigah. Starejši domačini o snemanju filmov po Tavčarju vedo veliko več kot mlajše generacije, ker so v filmih tudi sodelovali in opazovali snemanje. Najbolj poznan film je *Cvetje v jeseni*, v vseh filmih pa so nastopali tudi domačini. Ugotovili sva, da Poljanska dolina ni najbolj prepoznavna po filmih, posnetih po delih Ivana Tavčarja, ampak predvsem po naravnih lepotah. Lokacije, kjer so snemali filmske prizore, so se do danes večinoma spremenile, čeprav to velja bolj za stavbe, ne pa za naravo.

Naša dolina v povezavi s filmi nudi še več iztočnic za raziskovanje, npr. v povezavi z drugimi filmi, ki so bili prav tako posneti pri nas (npr. *Dolina miru*, *Onkraj*), pa tudi v zvezi z dokumentarnimi filmi (npr. o turizmu, izseljencih).«

NA KONCU PA ZASLUŽENA NAGRADA – ZLATO PRIZNANJE!

»V ponedeljek, 16. maja, sva se Lea Potočnik in Urška Jesenko odpravili na državno tekmovanje v raziskovalnih nalogah v Mursko Soboto. Tam sva predstavili najino raziskovalno nalogo z naslovom ***Gibljive slike Ivana Tavčarja v Poljanah in okolici***. Na področju slovenske književnosti ali jezika je sodelovalo pet osnovnih šol in šest srednjih šol. Za predstavitev sva bili na vrsti kot tretji. Po prestavitvi sva si malce oddahnili od stresa, ki sva ga občutili pred nastopom, ampak ta ni bil prevelik, saj sva bili zelo sproščeni. Rekli sva si, da tudi če bova zadnji, bo to za naju vseeno velik dosežek, saj sva prišli med najboljših pet v Sloveniji.

Po nastopu srednjih šol so se tri članice komisije odločile, kdo prejme zlato in kdo srebrno priznanje. Med čakanjem se s tem nisva obremenjevali, ampak ko sva izvedeli, da prejmeva **zlato priznanje**, sva se zelo razveselili. Seveda najprej nisva dojemali dogodkov, kasneje pa nama je postalo jasno, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Na svoj dosežek sva ponosni in ugotovili sva, da se je bilo vredno truditi za nalogo. Uvrstitev na državno tekmovanje nama pomeni motivacijo za naprej.«

Urška Jesenko in Lea Potočnik, 9. b

Povzela in priredila
Bernarda Pintar

Šolska skupnost povezuje

Skupnost učencev, ki na naši šoli deluje pod vodstvom mentorice Barbare Tavčar, združuje predstavnike oddelkov drugega in tretjega triletja, ki jih izvolijo učenci sami. Člani zastopajo interese svojih sošolcev in si prizadevajo oblikovati okolje, v katerem bi se vsi dobro počutili. Tako vsako leto pripravljajo in vodijo aktivnosti ob tednu otroka, organizirajo dobrodelne akcije, sodelujejo v projektu *Simbioza*, oblikujejo šolski otroški parlament, skupaj z vrstniki iz OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas pripravijo občinski otroški parlament in se vsako drugo leto udeležijo državnega otroškega parlamenta. Še prav posebej se šolska skupnost trudi za medgeneracijsko povezovanje.

BRALNI ZAKLAD V TEDNU OTROKA

Letošnji teden otroka je letošnjega oktobra potekal v znamenju gesla »Življenje, v katerem želim živeti«. Učenci šolske skupnosti so za malčke iz vrtca in prvošolčke pripravili iskanje bralnega zaklada.

Manica Demšar iz 8. b je članica Skupnosti učencev OŠ Poljane in se je lova za bralnim zakladom udeležila skupaj z malčki iz vrtca.

»Predstavniki šolske skupnosti in še nekateri drugi učenci smo pod vodstvom učiteljice Barbare Tavčar pripravil lov na zaklad. Otrokom smo prikazali vsakdanje življenje pri nas in drugod po svetu. Zato smo sledili vprašajčkom, ki so bili prilepljeni na tleh v šoli. Ob vsakem rumenem vprašajčku smo se ustavili ter prebrali uganko na temo vrednot, kot so na primer družina, zdravje, mir, ljubezen. Uganke smo sestavili učenci pri uri oddelčne skupnosti. Ko smo prišli do zadnjega vprašajčka, so otroci našli zaklad, v katerem je bila knjiga. Odšli smo v knjižnico in jo prebrali, nato pa smo se še pogovorili, kaj smo se naučili iz knjige ter primerjali naše situacije s situacijami v knjigi.

Simbioza – orientacija

Simbioza – igra

Otroci so bili nad lovom za zakladom navdušeni. Tudi nam učencem se zdi, da smo ta teden res lepo preživeli z malčki. Vsi smo se zabavali in se kaj novega naučili. Zato upamo, da bomo tudi naslednje leto organizirali lov za zakladom.

SIMBIOZA GIBA

To je vseslovenska akcija, ki smo jo podprli tudi na naši šoli in jo v oktobru izvedli s šestimi dejavnostmi tako v dopoldanskem kot tudi v popoldanskem času. Pripravili smo orientacijski tek, krožno vadbo, tekmovalne igre in dejavnosti Brain Gym. Pridružilo se nam je kar nekaj »starejših udeležencev«, ki so v odlični telesni kondiciji in so brez težav sledili svojimi vnukom in vnukinjam.

Priključite se nam naslednjo jesen, saj so takšna druženja koristna, zdrava, zabavna, polna smeha in sproščenosti.

Prvošolčki

PRVI ŠOLSKI DAN

1. september ni nujno praznični dan za vse učence, je pa prav poseben dan v življenju šestletnikov. Tudi letos je bilo tako. Prvi šolski dan je v našo šolo privabil veliko prvošolk in prvošolčkov – 41 jih je zakorakalo v stavbo matične šole, osem pa v podružnico v Javorjah. Seveda so jih spremljali starši, dobrodošlico pa so jim izrekli ravnateljica Metka Debeljak, župan Milan Čadež, policist Sebastjan Mirnik in Anton Kosmač, maratonec in udeleženec letošnjih olimpijskih iger v Riu.

Župan je prvošolcem že tradicionalno podelil slovensko zastavo z navodili, kdaj jo izobesiti. Ogledali so si še lutkovno igrico, nato pa odšli v učilnice.

Novopečeni učenci so povedali, da so se veselili prvega šolskega dne, zelo so se razveselili slovenske zastave, ki jim jo je podelil župan, lutkovne predstave in čarobnega prahu. Najbolj zadovoljni pa so bili, ker so postali pravi prvošolci in dobili rumene rutice.

PRVI ŠPORTNI DAN

14. septembra so učenci prvih razredov šli na svoj prvi športni dan – pohod na Goro. Imeli so se lepo, opazovali naravo, telovadili …

Videli smo žabo. *(Taja Z.)*
Všeč mi je bilo, da sem videla našo hišo. *(Eva)*
S sošolkami smo se igrale in hecale. *(Leja)*
V gozdu smo videli srno. *(Angelika)*
Težko sem telovadil. *(Bor)*
Pot navzgor je bila naporna. *(Alina)*

PRVI KULTURNI DAN

Ob tednu otroka so učiteljice prvega triletja učencem pripravile poseben kulturni dan – za prvošolce seveda prvi. Na voljo so imeli tri delavnice.

V literarni delavnici je učiteljica prebrala knjigo Ele Peroci *Stara hiša št. 3*. Po pogovoru so učenci izdelali zanimive in pisane hiške, v katerih bi radi živeli.

Prvi športni dan

V ustvarjalni delavnici je dišalo po jeseni. Učenci 1. razreda so se urili v pretikanju volne in tako izdelali jabolko oz. hruško. Učenci 2. razreda so iz naravnih materialov izdelali želode. Učenci 3. razreda pa so oblikovali pravo umetnino – izdelali so sončnico.

Tretja delavnica je bila namenjena družabnim igram. Tam so se sproščeno družili s svojimi vrstniki ter igrali različne igre.

Zanimivo je bilo delati hiške. *(Neža)*
Všeč mi je bilo, ko so se v pravljici otroci vselili v staro hišo številka 3. *(Ajda)*
Radi smo se igrali družabne igre. *(Neja, Emin, Vesna in Hana)*
Lepo je bilo, ko smo poslušali pravljico. *(Gašper)*
Vse delavnice so bile zelo zanimive. *(Asja, Izak in Nuša)*

PRVI NARAVOSLOVNI DAN

Svoj prvi naravoslovni dan so prvošolci preživeli na kmetiji Pr' Zamud' v Dolenčicah. Dejavnosti so potekale pod vodstvom gospe Majde Možina. Mesili so testo, ga valjali … Kaj vse so še počeli, naj povedo sami.

Videli smo konja. *(Vanessa)*
Pekli smo. *(Janja)*
Delali smo suhe krhlje. *(Maruša)*
Do kmetije smo se odpeljali s kombijem. *(Hana)*
Odšli smo v sadovnjak in videli traktor. *(Nace)*
Nabirali smo jabolka. *(Mija)*
Videli smo kužka. *(Gašper)*
Oprali smo korenje. *(Anamarija)*

PRVI TEHNIŠKI DAN

Učence je v razredu pričakala škatla. Po nestrpnem čakanju so jo le odprli. V njej je bil maček Muri s svojo zgodbo, ki jo je prebrala učiteljica. Poleg knjige pa je Muri s seboj prinesel šivanke in sukanec. Učencem je nato izdal skrivnost, da bodo na trši karton šivali kar njega (maskoto mačka Murija). Učenci so se te novice zelo razveselili in se lotili dela. Pomagali so si med seboj, na pomoč je vedno priskočil tudi maček Muri. Vedno je posedal zdaj na eni mizi, zdaj na drugi ... in pomagal.

Naši prvošolci sodelujejo v projektu *Beremo z mačkom Murijem* – od tod ideja, da so šivali kar njega.

Prvošolčki so torej spoznali že kar nekaj novih stvari, mnoge pa jih v prihodnjem letu še čakajo.

Srečno!

Prvi kulturni dan

Prvi naravoslovni dan

Literarni prispevki

KAKO SO SE IGRALI NAŠI STARI STARŠI?

Današnjim otrokom se igrače in igre njihovih babic in dedkov po eni strani zdijo silno preproste in borne, po drugi strani pa je v njih skrite veliko romantike.

Najljubša igrača mojega ata je bila frača. V gozdu si je poiskal palico in jo odlomil s treh strani tako, da je nastala črka Y. Poiskal si je kos gume od zračnice in jo privezal na zgornja dva dela palčke. Poiskal je kamen in ciljal v drevo.

Tjaša Jančič, 3. a

Dedi se je igral z lokom in puščicami. Lok je bil narejen iz leskove palice, ki jo je dobil v gozdu. Palico ju ukrivil in oba konca povezal z vrvjo. Puščice je ošpičil z nožičkom, ki mu je pravil pipec. Za tarčo so imeli napihnjen mehur domačega pujska. S tem mehurjem so se tudi žogali. Pobirali so satje od čmrljev in po slamici posrkali med iz satja.

Tara Kos, 3. a

Ko je bil moj ata otrok, so se veliko igrali v naravi. Plezal je po drevesih. V potoku je lovil ribe. Iz vrbe je delal piščalke. Pozimi so se igrali na snegu. Enkrat so se po snegu vozili celo z lestvijo. Kadar pa jih je preveč zeblo, so se igrali na peči s fižolom in koruzo.

Lucija Malovrh, 3. a

Moji mami je ime Marjana. Stara je 75 let. Takrat ko je bila otrok, niso imeli igrač. Imela pa je punčko, narejeno iz cunj. Punčko ji je naredila njena mama. Punčko je vedno nosila s sabo, če pa jo je pozabila, jo je vzela njena sestra. Tako sta se velikokrat skregali. Prav zato pa je njena mama naredila še eno punčko iz cunj tudi za njeno sestro. Danes mama ne ve, kje je njena punčka.

Vid Buh, 3. b

Moja babi se je najraje igrala s punčkami. Svojo punčko si je naredila sama. Punčko je sešila iz kosov blaga. Za glavo je uporabila vato in za lase volno. Na obraz je narisala oči, nos in usta. Svoji punčki je sešila tudi oblekice. Zvečer je z njo tudi zaspala.

Benjamin Treven, 3. b

Atove najljubše igrače so bile: lesena vrtavka, duhec iz blaga in kapitan Grabnik. Leseno vrtavko je dobil zato, ker je pridno zlagal drva. Duhca je dobil zato, ker je mami Rezki pomagal kuhati. Kapitana pa je dobil zato, ker je pomagal grabiti. In ravno zato ga je poimenoval kapitan Grabnik. Ata se je zelo rad igral s temi igračami. In tudi posojal jih je.

Maks Božnar, 3. b

Likovni prispevki

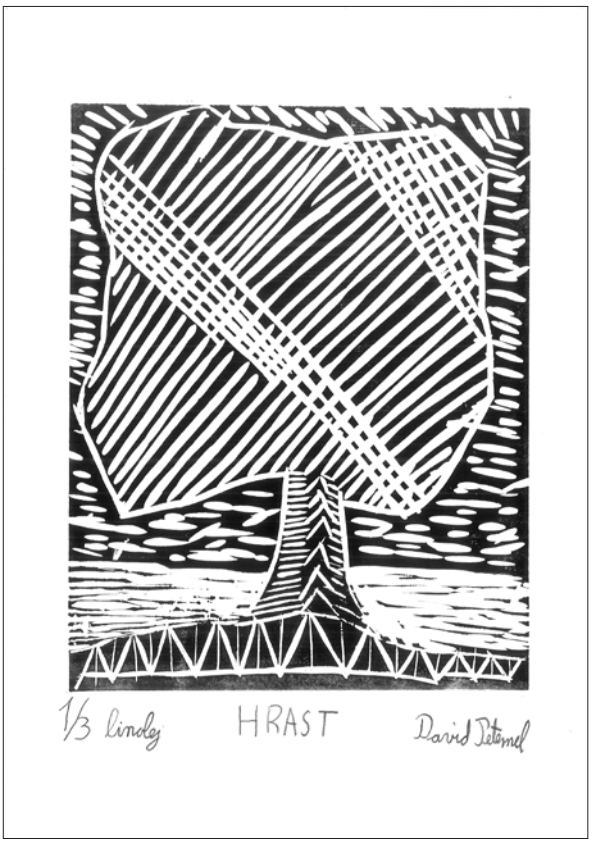

David Peternel, *Hrast*, linorez

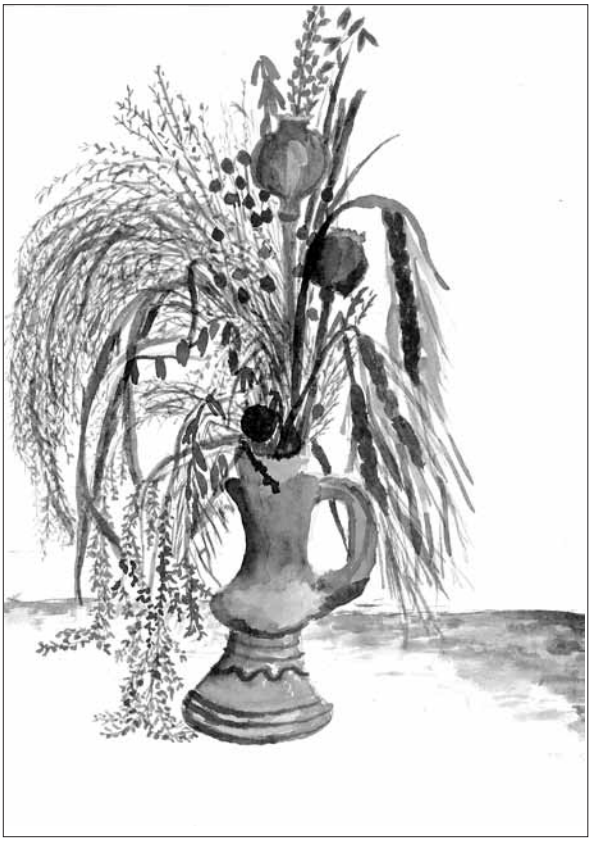

Marija Omejc,*Lavirana risba*

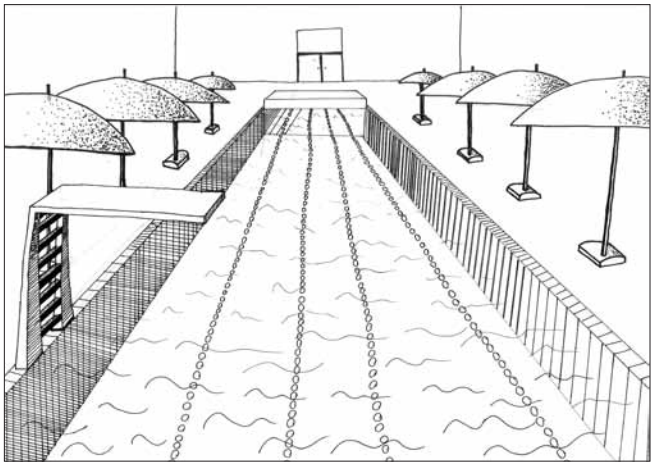

Neža Justin, *Prostor*

Gregor Oblak, *Z vlakom v Planico*

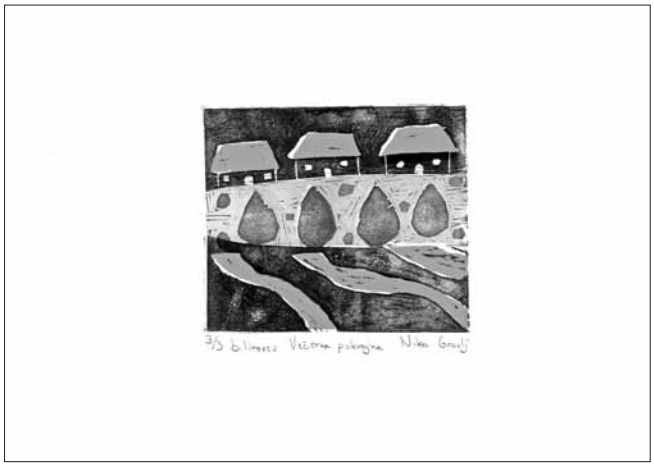

Nika Guzelj, *Večerna pokrajina*, barvni linorez

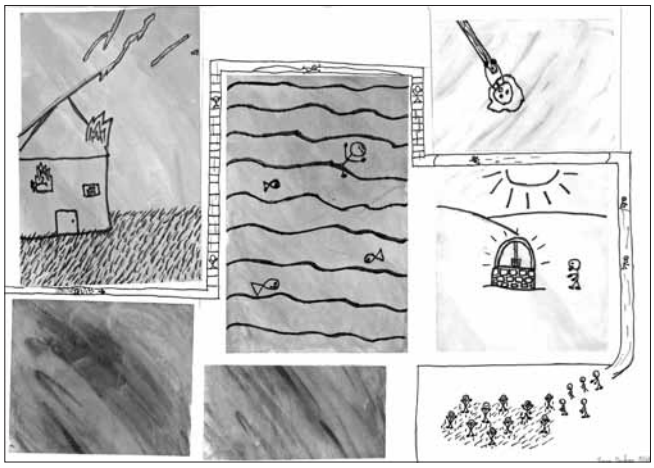

Lara Cankar, *Ukrepaj preventivno*

KONJIČKI

Hija hija ho,
kje konjički so?
Tam pod milim nebom
si podkve brusijo.

Ko pa se stemni
in zaspani so vsi,
cela čreda v galop
in hitro v hlev odhiti.

Nika Kuštrin, 3. a

ŠPORTNI DAN – POHOD NA GABRŠKO GORO

Na Gabrško goro smo odšli v sredo, 28. 9., ob 7.15. Hodili smo dve uri in pol. Med potjo smo se kar nekajkrat ustavili, da smo kaj popili. Tudi kamne smo nabirali in poskušali narediti iskro. Nekaterim je uspelo. Videli smo celo živalsko lobanjo. V gozdu je bilo veliko rastlinja. Rastline so bile zelo lepe. Tudi Blegoš smo videli. Zelo nizko je letelo tudi manjše letalo. Skoraj smo že obupali, ko smo nenadoma zagledali vrh. Najprej smo si poiskali mesto in tam odložili nahrbtnike, nato pa pomalicali. Po malici so se nekateri šli slepo miš. Večina deklic se je odločila za svojo igro, nekaj se nas je šlo lovit, ostali pa so se igri pridružili pozneje. Učiteljice so sedele in nas opazovale. Prišlo je do manjših težav, vendar smo jih hitro rešili. Nazaj smo šli po drugi poti. Vrnili smo se okoli 13.00.

Na športnem dnevu mi je bilo zelo všeč in upam, da bomo še kdaj šli.

Lučka Ficko, 4. a

NARAVOSLOVNI DAN – ČUTILA

21. 10. 2016 smo imeli naravoslovni dan. Bilo je zelo, zelo lepo. Imeli smo pet postaj. Tri v učilnici 4. b razreda, dve pa v našem razredu. Na prvi postaji je bilo čutilo za VID – OKO, na drugi postaji je bilo čutilo za SLUH – UHO, na tretji je bilo čutilo za VONJ – NOS, na četrti čutilo za OKUS – JEZIK in na peti čutilo za DOTIK, PRITISK, TEMPERATURO, BOLEČINO – to je KOŽA. Na prvi postaji smo si zavezali oči in smo po navodilih risali na tablo. Narisati smo morali hišo. Oblika hiše je bila malo čudna, streha je bila približno en centimeter više od hiše. Okni sta bili čisto, čisto skupaj, vrata so bila narisana malo na hiši, malo pa ne. Dimnik je bil namesto na strehi sredi hiše in oblak je bil namesto nad hišo ob hiši. Pri prvi postaji smo si tudi z lučko svetili v oči in videli smo, kako se zenica pomanjša. Pri drugi postaji smo imeli kinder jajčka, v katerih so bile različne stvari. Jaz sem jih naštela deset. To so: FRNIKULA, RIŽ, KOVINA, MIVKA, KAMENČKI, SPONKE, VIJAKI, KOVANCI, FIŽOL in KORUZA. Pri tretji postaji smo imeli šest kozarčkov in v dveh je bila enaka stvar. Pri četrti postaji smo morali narisati jezik in na njem smo morali označiti: GRENKO, KISLO, SLANO in SLAD-

KO. Pri peti pa smo imeli spomin in smo na škatlice sirčkov prilepili različne stvari. Jaz sem našla le sedem parov. Tu je bila tudi vrečka, v kateri sem naštela pet stvari: MANDARINA, MEHKA ŽOGA, TRDA ŽOGA, FRNIKOLA in JABOLKO. Ko smo bili že na vseh postajah, smo morali rešiti dodatni list, ki ga je bilo čisto, čisto lahko rešiti, ker so bile na drugi strani rešitve.

Lara Rešek, 4. a

DRAMILO – NADALJEVANJE PESMI

Prvi slovenski pesnik, Valentin Vodnik, je že leta 1795 v svojem *Dramilu (Pesma na moje rojake)* opisal lepote Slovenije, dobre pogoje, ki jih imajo Slovenci za življenje in delo, njihovo bistrost in moč – lepo bodo lahko živeli le, če ne bodo leni in bodo vse to znali izkoristiti. Bi danes pesem lahko nadaljeval? On verjetno ne, so pa to poskusili osmošolci. Preberite, kako jim je uspelo.

Slovenci res zelo dobri smo,
velikokrat zmagujemo.
Delati moraš,
ne pa spat,
tako nagrajen boš
lahko večkrat.

Blaž Stržinar, 8. a

Slovenci, zakaj v tujino,
če tukaj lahko živimo?
V tujini mogoče
se bolje živi,
a tako lepo kot tu
nikjer drugod ni.

Jernej Oblak, 8. a

Slovenec, pošten bodi,
da se ti dobro povrne,
da spoštovali te bodo
vsi ljudje
in dober glas
o tebi gre.

Tadej Dolenec, 8. a

Slovenci zgodovino imamo,
Bohoričevo in Prešernovo pisavo.
Trubar Slovencem
prvo knjigo je dal,
da danes lahko
ponosen sem pav.

Luka Šink, 8. a

Slovenec, poglej, kako si močan,
s športniki zlatimi obdarovan.
Smučarski skoki,
plezanje, tek,
košarka, hiter si
kot brez preprek.

Tine Bogataj, 8. a

PESNICA

Teja je napisala že kar nekaj pesmi – mogoče bo kmalu nastala prava pesniška zbirka. Predstavljamo eno od njih.

TIHA GLASBA

Vse je tiho, nekaj poje,
gledamo vsak po svoje.
Nihče nikogar ne pozna,
tiha glasba nam igra.

Tiha glasba nam igra,
ko sliši se utrip srca,
ko roke si podamo,
da bolje se spoznamo.

Ko dobro se poznamo,
tiha glasba se izključi,
a takoj zatem se
rock'n'roll vključi.

Teja Beznik, 9. a

Evropa v šoli – prvo mesto Tinkare Tušek!

Letošnji natečaj Zveze prijateljev mladine Slovenije **Evropa v šoli** je potekal pod geslom **Ustvarimo še boljši jutri**. Na njem je sodelovalo okoli 8000 učencev osnovnih in srednjih šol. Tekmovali so v kategorijah likovni natečaj, literarni natečaj, fotografski in video natečaj ter povezovalni natečaj.

V natečaju smo sodelovali tudi z učenci naše šole. Izjemen uspeh je dosegla četrtošolka (danes že petošolka) Tinkara Tušek iz 4. b razreda. Na literarnem natečaju je dosegla 1. mesto na državni ravni za razmišljanje z naslovom **Mavrična menjava**.

MAVRIČNA MENJAVA

Živiva vsaka na svojem koncu mavrice. Jaz in Ona.

Moja rdeča je … pasja ovratnica. Za kužka. Tistega, ki si ga želim že zelo dolgo in tistega, ki bi bil čisto, čisto moj.
Njena rdeča je jabolko na tržnici poleg naselja kartonastih hiš, v katerem živi. Tisto jabolko, ki si ga želi že zelo dolgo in tisto, ki bi bilo čisto, čisto njeno.

Moja rumena je … vedro suhih barvic. Novih in dišečih. Tistih, s katerimi po pouku rišem samoroge, ki se pasejo po travnikih moje domišljije.
Njena rumena je majica z narisanim soncem. Nova in dišeča. Tista, s katero bi v begunskem taboru brez lastnih oblačil lahko vsaj za trenutek postala princeska, ki bi tekala po travniku svoje domišljije.

Moja oranžna je … pomaranča. Tista, ki je na vrhu kupčka, ki mi ga vsako leto v peharju pusti radodarni Miklavž.
Njena oranžna je risbica živalce, ki jo je videla enkrat samkrat do sedaj. Tiste, ki se pojavi nekajkrat v sto letih, ko pri njih končno dežuje.

Moja zelena je … tulipan. Tisti, ki sva ga z mami posadili prejšnjo jesen. Hodim h gredici, čakam, vonjam, božam in sanjam, da bo zrasel v nekaj zares posebnega.
Njena zelena je mamina ruta. Tista, ki jo je našla v maminem predalu prejšnjo jesen, ko je ni bilo več domov iz bolnišnice. Zavija se vanjo, čaka, vonja, boža in sanjari, da bo tudi sama nekoč zrasla v nekaj zares posebnega. Kakor njena mama.

Moja modra je … šolska torba. Tista, ki skriva šepet prijazne učiteljice, nagajivih sošolcev in odvečnih domačih nalog.
Njena modra je šolska uniforma njene bogate sosede. Tista, ki si je zelo želi. Namesto da pazi na sestrici in bratce, bi lahko sedela v družbi sošolcev pod šolskim drevesom in odkrivala, kako velik in poseben je ta najin svet.

Moja vijolična je … hulahop obroč. Tisti, ki uboga vsak moj premik in me neznansko žgečka, kadar uganjava skupne norčije.
Njena vijolična je plastična skodelica. Tista, v katero enkrat na dan dobi zajemalko kuhanega riža. Takšnega, ki ji da moč, da uganja norčije s svojimi prijatelji.

Moja roza je … ura. Tista, ki meri moj brezskrbni čas, moje site minute in moje tople sekunde. Zdi se mi, da tečejo precej počasi. Rada bi bila že velika!
Njena roza je ura njenega starejšega brata. Dobil jo je na smetišču, kjer si služi denar. Tista njegova meri njene lačne minute in premražene sekunde. Zdi se ji, da tečejo precej počasi. Rada bi bila že velika!

Včasih si želiva, da bi naredili mavrično menjavo. Jaz bi ji poslala rdečo ovratnico, rumeno vedro barvic, oranžno pomarančo, zelen tulipan, modro šolsko torbo, vijoličast hulahop obroč in roza uro. In Ona bi mi poslala rdečo željo, rumen travnik domišljije, oranžni čudež, zelene sanje, modro radovednost, vijolične norčije in rožnato upanje.

Tinkara Tušek, 4. b

Vrtec Agata v letu 2016

Kar najboljši in najmodrejši starši želijo svojim otrokom, bi morala skupnost želeti vsem otrokom.

John Dewey

Spoštovani!

S to mislijo pričenjam pisanje prispevka za letošnje iztekajoče leto. Torej, če ne že v vrtcu, kje drugje bi lahko vzklilo seme skrbi zase in za sočloveka, empatija, prijateljstvo, prepuščanje in uživanje v trenutkih, igri, glasbi, gibanju, govoru, poslušanju, opazovanju, ustvarjanju. Seveda vrtec kot prvi stik z institucijo zunaj družine, ki pa te vrednote goji že od rojstva naprej. Saj veste, dobre in zdrave družine so temelj za dobro skupnost, državo in svet.

Ob vse globljem zavedanju, da nismo gospodarji časa in da so otroci res naša živa sporočila času, ki ga ne bomo doživeli, v našem vrtcu veliko skrb polagamo prav na odnose v kolektivu, v odnosu do otrok in njihovih staršev.

V letošnjem letu smo strokovni delavci delili čas in prostor s 176 malčki, ki so bili razporejeni v enajst različnih starostnih skupin. Sedem skupin je delovalo v centralnem vrtcu Agata pri OŠ Poljane, dva v enoti Poljane 59 in dva v enoti Javorje 6.

Strokovni delavci moramo iti v korak s časom, negovati ustvarjalnost, delovni zagon in ne nazadnje tudi otroka v sebi ter iskati nove izzive in rešitve zanje. Tako je bilo v letošnjem letu še bolj povezovalno in sodelovalno. Otroci so pripravljali predstave in jih prikazali drugim otrokom, menjali so igralnice, prehajali po različnih delavnicah, menjale so se tudi strokovne delavke z namenom spoznati tudi druge skupine in podeliti pogled z ostalimi vzgojiteljicami. Ker smo vrtec pri šoli, so učenci za predšolske otroke pripravili dejavnost v tednu otroka in gibalne aktivnosti v telovadnici.

Na tem mestu bi težko opisala dogajanje celega leta, zato naj omenim samo glavne aktivnosti. Čez leto smo sodelovali na različnih natečajih. Med drugim je skupina vrtca prejela 3. nagrado na natečaju Lutkovnega gledališča Ljubljana, *1371 marogastih žogic*, z obiskom in ogledom gledališča. Naš »najboljši sosed« Mercator je pripomogel k nakupu didaktičnega materiala v vrednosti 200 € v okviru projekta *Radi delamo dobro*, na natečaju *Naravne in druge nesreče* pa smo prejeli priznanje najbolj aktivnega vrtca.

Izvajali smo več projektov na nivoju celega vrtca in po enotah. Kot bolj odmevna naj omenim projekta v smeri turizma *Blegoški velikan*, ki so ga izvajali v enoti Javorje, in *Say hello to the world*, kjer se je enota Poljane 59 (lovski dom) povezovala z vrtcem na Poljskem.

Februarja je Irena Pelko pripravila na ogled likovno razstavo otrok iz našega vrtca z naslovom *Prepustite domišljiji prosto pot*. Istega meseca so k nam prihajale praktikantke srednjih vzgojiteljskih šol. Ker je februar mesec kulture, smo otroke odpeljali v Lutkovno gledališče Ljubljana, kjer smo si ogledali predstavo *Gugalnica za vse*.

Marca smo imeli eko pregled vrtca in ugotovljeno je bilo, da smo na pravi poti. Strokovne delavke smo se udeležile delavnice o Orffovih glasbilih, za starše in zaposlene pa je bilo predavanje Janija Prgiča *Tanka črta odgovornosti*. Pričeli smo z akcijo zbiranja plastenk, Stara plastenka za nov inkubator. Potekal je razpis za vpis otrok v vrtec. V času razpisa smo prejeli 70 vlog za redni program vrtca in sedem za potujoči vrtec. Letos je bilo rekordno število vlog za Javorje, kar 24. Ker nam kapacitete niso omogočale sprejema vseh otrok, smo jih nekaj sprejeli še v Poljanah. Do decembra tako ostaja na čakalni listi 21 otrok, takšnih, ki že izpolnjujejo starostni pogoj za sprejem v vrtec, in takšnih, ki ga še ne.

Aprila smo šli v Karitasovo akcijo *Pokloni zvezek* in na ta način za odtenek pomagali družinam v stiski. Obeležili smo tudi dan mladinske književnosti in dan zemlje, v Javorjah smo uredili zunanje igrišče, v Poljanah pa na igrišče namestili tobogan, ki smo ga kupili iz sredstev dobrodelnega teka.

Tradicionalni slovenski zajtrk. Žene izpod Blegoša so otrokom predstavile stare slovenke jedi.

Maj je bil popotniški, saj smo otroke, stare 4–5 let, odpeljali na tridnevni tabor na kmetijo pri Ožbetu, 5–6-letnike pa na že tradicionalno štiridnevno letovanje v Pacug. Dnevi so bili vsekakor popestritev otroških dni, preživetih v naravi in ob dobrih ljudeh. Izvedli smo tudi drugi roditeljski sestanek, kjer je med drugim staršem predavala logopedinja Tanja Tomšič. Zadnja leta namreč opažamo primanjkljaj na področju govora.

Junija so se predšolski otroci skupaj z vaditelji plavanja našega vrtca udeležili plavalnega tečaja v Kranju. Starši so se udeležili predavanja Simone Levc z naslovom *Kako vzgojiti otroke v odgovorne, samostojne odrasle osebe*. Ker je junij že zadnji mesec šolskega leta, so se po vseh skupinah odvijala zaključna srečanja s starši.

In spet je mesec september odprl svoja vrata. Bilo je živahno, saj je v vrtec na novo vstopilo 46 otrok. Poleg rednega programa so se pričele dodatne in obogatitvene dejavnosti.

Oktobra smo obeležili teden otroka pod sloganom *Svet, v katerem želim živeti*. Potekale so dejavnosti v sodelovanju s šolo, na obisku smo gostili poljanske gasilce, imeli jesensko tržnico dobrot, za konec pa odšli na izlet v živalski vrt. Potekal je že 5. dobrodelni tek vrtca Agata *Z roko v roki*. Pridobljena sredstva smo namenili nakupu športnih pripomočkov za otroke, saj so stari že odslužili svoje. Ker sodelujemo v projektu *Simbioza giba*, so na svoj račun prišli tudi stari starši naših varovancev ter tako v gibanju preživeli dopoldne v družbi svojih vnukov.

Meseca novembra, so bile aktivnosti povezane s slovenskim tradicionalnim zajtrkom. Otroci so si med drugimi ogledali razstavo hrane po starem, ki so jo pripravile kmečke žene, čebelar pa jim je nazorno predstavil svoje delo s temi pomembnimi majhnimi bitji.

December smo pričeli veselo že prvega, ko se je odvijal že tradicionalni dobrodelni sejem, kjer smo na ogled postavili ročno izdelane umetnine in s prispevki zanje obogatili šolski in vrtčevski sklad. Ogledali smo si predstavo, obiskal pa nas je tudi eden od dobrih mož in otroke prijetno presenetil.

Ob koncu lahko strnem, da je bilo leto obilno, sodelovalno in da je obrodilo mnogo dobrih sadov. Naši kraji imajo radi otroke in kot kaže, bo tako še naprej. V upanju, da se bo našel posluh tudi za najmlajše prebivalce in da končno tudi vrtec pridobi prepotreben in ustrezen prostor, zaključujem misli. Pravijo, da so otroci naša prihodnost.

V novem prihajajočem letu 2017 želim vsem krajanom miru, zdravja in medsebojnega sodelovanja.

Špela Režen, *pomočnica ravnateljice*

Novoletni strip

avtor: Iztok Sitar

Foto: Jaka Šubic

Vaščan, glasilo Krajevne skupnosti Poljane. Naklada 850 izvodov. Uredniški odbor: Jerneja Bonča (urednica), Aleš Šubic, Anton Debeljak, Bernarda Pintar, Milena Sitar, Jaka Šubic, Mateja Tušek, Bernarda Jesenko Filipič. Lektoriranje: Tina Benedičič. Fotografija na naslovnici: Jaka Šubic. Oblikovanje in grafična priprava: Studio Mazzini, d. o. o. Tisk: Pro Grafika, d. o. o., 2016.